

100

ชนิด

พรรณไม้วงศ์กระดังงา
แสนสวย

ฉ
582.4
ฉลม
ฉ.2

ดร. ปิยะ เวลิมกลิ่น

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.)
กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วท.)

ท./TISTR

พรรณไม้วงศ์กระดังงาแสนสวย

ดร. ปิยะ เฉลิมกลิ่น

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.)

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วท.)

ISBN :

สงวนลิขสิทธิ์

พิมพ์ครั้งที่ 1

ผู้เขียน

ศิลปกรรม

บรรณาธิการ

จัดพิมพ์โดย

จัดจำหน่ายโดย

พิมพ์ที่

ราคา

978-616-12-0174-6

กันยายน 2554 จำนวน 3,000 เล่ม

ดร. ปิยะ เฉลิมกลิ่น

ดุรงค์ฤทธิ์ สุดสงวน

อหิตยา อยู่คง

ดร. นฤมล รื่นไวย์

ลิขิต หาญจางสิทธิ์

พิสุทธิ์ พลั้วสวาท

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

35 หมู่ 3 เทคโนโลยีธานี ตำบลคลองห้า อำเภอลองหลวง

จังหวัดปทุมธานี 12120

โทรศัพท์ 0 2577 9000

โทรสาร 0 2577 9009

บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)

1858/87-90 ชั้นที่ 19 อาคารเนชั่นทาวเวอร์

ถนนบางนา-ตราด แขวงบางนา

เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260

โทรศัพท์ 0 2739 8000, 0 2739 8222

โทรสาร 0 2754 3356-9

ห้างหุ้นส่วนจำกัด วุฒิพันธ์การพิมพ์

112/224-226 ม.2 ซ.เอกชัย 18 ถ.เอกชัย

บางขุนเทียน จอมทอง กทม. 10150

โทรศัพท์ 0 2893 0270, 02 893 0271

โทรสาร 0 2415 7710

180 บาท

0102000

๑

๑๒๒๒๒

๑๒๒๒

๑๒๒๒

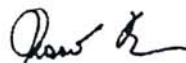
๗ ส.ค. ๒๕๕๕

คำนำ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) โดย ดร. ปิยะ เฉลิมกลิ่น ผู้เชี่ยวชาญพิเศษและคณะ ได้ทำการวิจัยและพัฒนาพรรณไม้วงศ์กระดังงามา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 โดยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากโครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย (โครงการ BRT) สนับสนุนให้มีการสำรวจ จำแนกชนิด รวบรวม ขยายพันธุ์ ปลูกเลี้ยง บำรุงรักษา และพัฒนานำไปใช้ ประโยชน์ ผลจากการดำเนินงานโครงการ ทำให้มีการค้นพบพรรณไม้ที่มีการรายงานเป็น ครั้งแรกในประเทศไทยหลายชนิด อาทิเช่น คำหอม คำฟู เงาะพวงผลกลม ฉัตรลีลา ตั้งฟ้า พรหมดอย ปาหนันจิว ปาหนันยักษ์ แสดสยามฯ และมีการค้นพบชนิดใหม่ของโลกอีก หลายชนิด ตั้งแต่ อนุพรม ปาหนันเมืองกาญจน์ ปาหนันแม่วงก์ ปาหนันร่องกล้า บุหงดอกหู่ บุหงช้าง และที่นับเป็นเกียรติประวัติของ วว. คือได้ค้นพบพรรณไม้ชนิดใหม่ ของโลกในวงศ์กระดังงา และได้รับพระบรมราชานุญาตจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ให้อัญเชิญพระนามาภิไธยเป็นชื่อพรรณไม้ว่า “มหาดพรหมราชินี”

นอกจากการสำรวจและทำการจำแนกชนิดแล้ว วว. ได้ทำการวิจัยหาเทคโนโลยี ทางการเกษตรที่มีความง่าย สะดวก รวดเร็ว และประหยัด ตามพระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ให้ใช้ชีวิตแบบพอเพียง วว. ได้ทำการถ่ายทอดเทคโนโลยี ลงสู่เกษตรกรในเรื่องการขยายพันธุ์ การปลูกเลี้ยงและบำรุงรักษา การพัฒนาการใช้ ประโยชน์ ช่วยให้เกษตรกรในแต่ละท้องถิ่นสามารถนำไปปฏิบัติ สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้กับครอบครัวและชุมชน ช่วยเพิ่มจำนวนต้นกล้าให้มีมากขึ้นอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ช่วยให้ผู้สนใจสามารถหาซื้อไปปลูกเลี้ยงได้อย่างสะดวกและมีราคาต่ำ จนมีการนำไปปลูก เลี้ยงกันอย่างกว้างขวาง เป็นผลโดยตรงให้สิ่งแวดล้อมน่าอยู่มากขึ้น และเป็นผลโดยอ้อมที่ ช่วยลดการลักลอบนำต้นกล้าออกจากพื้นที่อนุรักษ์ ช่วยให้พรรณไม้ที่อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ ได้ขยายพันธุ์และเจริญเติบโตตามสมดุลธรรมชาติ เป็นมรดกของคนไทยทุกคนสืบไป

ด้วยความปรารถนาดี

(นางเกษมศรี หอมชื่น)

ผู้ว่าการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

จากผู้เขียน

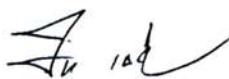
ในการสำรวจพรรณไม้วงศ์กระดังงาแต่ละชนิดในถิ่นกำเนิดของนักวิจัย วว. พบว่า มีหลายชนิดที่อยู่ในสภาพที่เจริญเติบโตและขยายพันธุ์ได้ตามปกติ ซึ่งนับเป็นเรื่องน่ายินดี แต่มีหลายชนิดที่อยู่ในสภาพหายากและใกล้สูญพันธุ์ จำเป็นต้องเร่งรีบศึกษาปัจจัยควบคุม แล้วหาทางแก้ไข ด้วยการนำเทคโนโลยีทางการเกษตรมาช่วยในการขยายพันธุ์ การปลูกเลี้ยง และบำรุงรักษา ช่วยให้มีจำนวนต้นเพิ่มมากขึ้น สามารถนำไปปลูกนอกพื้นที่ถิ่นกำเนิด ทั้งในสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกับถิ่นกำเนิดเดิม และในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างออกไป โดยให้พรรณไม้เหล่านี้สามารถปรับตัวมีชีวิตรอดอยู่ครบวงจรได้

ในช่วงที่ผ่านมา หลังจากที่ทีมงานวิจัยเกี่ยวกับพรรณไม้วงศ์กระดังงากันอย่างจริงจัง มีการค้นพบพรรณไม้ชนิดใหม่ขึ้นมาโดยลำดับในแต่ละปี ทั้งชนิดที่หายาก ชนิดที่มีดอกหอม ชนิดที่สวยงาม ทำให้พรรณไม้ในวงศ์นี้ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว มีหลายชนิดถูกนำมาปลูกประดับและปลูกสะสมพันธุ์ ได้มีการจัดทำแปลงรวบรวมพรรณไม้ในวงศ์กระดังงาไว้ในสวนพฤกษศาสตร์ของส่วนราชการและเอกชนหลายแห่ง เป็นเหตุให้ต้นไม้อื่นๆชนิดที่เจริญเติบโตอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน มีโอกาสที่จะผสมข้ามชนิด ข้ามพันธุ์ตามธรรมชาติ ได้ลูกผสมที่มีความแตกต่างหลากหลายกันออกไป นอกจากนี้ยังมีโอกาสเกิดความหลากหลายที่มาจากการผสมของผู้เป็นเจ้าของสวนเองด้วย

อย่างไรก็ตาม พันธุกรรมของพรรณไม้ในวงศ์กระดังงา ทั้งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และที่มีการพัฒนาขึ้นขึ้นมาใหม่ ควรได้รับการอนุรักษ์อย่างยั่งยืนมิให้สูญพันธุ์ไป พร้อมทั้งนำพรรณไม้แต่ละชนิดมาพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อคนไทยได้อย่างสูงสุด โดยที่คนไทยสามารถปกป้องสิทธิประโยชน์ได้โดยสมบูรณ์ ก่อนที่นักวิจัยจากต่างชาติจะมาแย่งชิงสิทธิประโยชน์ของพรรณไม้เหล่านี้ไปจากคนไทย

หนังสือเล่มนี้ ได้ทำการรวบรวมเรื่องราวและภาพที่สวยงามของพรรณไม้ในวงศ์กระดังงาไว้จำนวน 100 ชนิด พร้อมทั้งทำการประยุกต์ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยให้เปลี่ยนมาเป็นเทคโนโลยีที่ง่ายๆ แต่ได้ผลดีและคุ้มค่า ทั้งในด้านของการขยายพันธุ์ การปลูกเลี้ยงบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์ เพื่อถ่ายทอดให้ผู้สนใจนำไปปฏิบัติ ปลูกเลี้ยงให้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้พรรณไม้เหล่านี้เป็นประโยชน์อย่างกว้างขวางและไม่สูญพันธุ์

นี่คือเกียรติยศของ วว. และความภาคภูมิใจของผู้เขียน

ดร. ปิยะ เฉลิมกลิ่น

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	3
จากผู้เขียน	4
บทนำ	10
มารู้จักพรรณไม้วงศ์กระดังงา	13
การสำรวจ	22
การอนุรักษ์	28
การพัฒนาการใช้ประโยชน์	30
การแบ่งภาคประเทศไทยตามลักษณะพรรณพฤกษชาติ	30
100 ชนิด พรรณไม้วงศ์กระดังงาแสนสวย	33
กระดังงาเขา	34
กระดังงาจีน	35
กระดังงาไทย	36
กระดังงาโนรี	37
กระดังงาสงขลา	38
กล้วยเต่าดอกใหญ่	39
กล้วยน้อย	40
กล้วยพังพอน	41
กล้วยหมูสัง	42
กล้วยหมูสังสีนวล	43
กล้วยไอ้พอน	44
กลาย	45
กลีบหนาดอกใหญ่	46
กลีบหนามผลตั้ง	47
กะโมกเขา	48
กำย	49
การเวก	50

การเวกกระ	51
การเวกน้ำ	52
กำลังวัวเถลิง	53
ข้าวหลาม	54
ข้าวหลามดงดอกยอด (ดอกชมพู)	55
ข้าวหลามดงดอกยอด (ดอกเหลือง)	56
ข้าวด	57
คำฟู	58
คำหอม	59
เงาะพวงผลกลม	60
จำปาขอม	61
จำปาขอมดอกใหญ่	62
จำปูน	63
ด้ามมีด	64
ดิ่งฟ้า	65
ตีนตั้ง	66
ทุเรียนเทศ	67
นมควายน้อย	68
นมจ้ว	69
นมชะนี	70
นมช้าง	71
นมตัน	72
นมแมว	73
นมแมวข้อ	74
นมแมวซ้อน	75
นมเสื่อ	76
น้อยหน้าผลเรียบ	77
นางแดง	78

นางเลวด	79
นางเลวดพวง	80
นาวน้ำ	81
น้ำเต้าน้อย	82
บานชุม	83
บุหงาเชิง	84
บุหรงก้านเรียบ	85
บุหรงจันท์หอม	86
บุหรงดอกแดง	87
บุหรงใบนวล	88
บุหรงใบเรียว	89
บุหรงภูหลวง	90
ปาหนันกลีบเรียว	91
ปาหนันซี่แมว	92
ปาหนันข้าง	93
ปาหนันพราวฟ้า	94
ปาหนันพรุ	95
ปาหนันมรกต	96
ปาหนันเมืองกาญจน์	97
ปาหนันแม่วงก์	98
ปาหนันยักษ์	99
ปาหนันร่องกล้า	100
ปาหนันหยิก	101
โปรงกีว	102
พรหมขาว	103
พรหมดอย	104
พริกนก	105
พริกนกดอกใหญ่	106
มหาพรหม	107

มหาพรหมราชินี	108
มะป่วน	109
ยางดง	110
ยางเหลือง	111
ระฆังเขียว	112
ระฆังฏ	113
ราชครูดำ	114
ราชครูดอกแฉว	115
ลำตวน	116
ลำตวนแดง	117
ลำตวนเลื้อย	118
สะทางเล็ก	119
สะบันงาป่า	120
สังหยุดดอกแดง	121
สายหยุด	122
สายหยุดแดง	123
สายหยุดไส้ม่วง	124
สาวสอยดาว	125
สำเหล้าปัตตานี	126
แสดสยาม	127
ไสเดนหลวง	128
หนวดปลาตุ๊ก	129
หมาดำ	130
หลังไก่อ่ง	131
เหลืองจันท์	132
เหลืองไม้แก้ว	133
ดัชนีชื่อวิทยาศาสตร์	134
บรรณานุกรม	138
ประวัติผู้เขียน	142

บทนำ

หนังสือเล่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะให้คนไทยได้รับทราบข้อมูลของพรรณไม้ในวงศ์กระดังงาอย่างถูกต้อง โดยที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ได้ทำการวิจัยและพัฒนาพรรณไม้ในวงศ์นี้มาโดยตลอด และพร้อมที่จะทำการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เกษตรกรและผู้สนใจโดยทั่วไป ดังนั้นในหนังสือเล่มนี้จึงได้ใช้ภาษาไทยที่เรียบง่าย เหมาะสมต่อบุคคลทั่วไปที่จะทำความเข้าใจ แต่ในขณะเดียวกัน ได้วงเล็บ () คำในภาษาอังกฤษและภาษาละติน เข้าไว้ด้วย สำหรับผู้ที่มีความประสงค์จะเทียบคำดังกล่าวกับคำในภาษาไทย

ขอเรียนให้ท่านผู้อ่านได้ทราบว่า หนังสือชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย เต็ม สมิตินันท์ ซึ่งตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2523 มีรายชื่อพรรณไม้ในวงศ์กระดังงาอยู่จำนวน 28 สกุล รวมทั้งหมด 107 ชนิด ต่อมาในปี พ.ศ. 2539-2543 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากโครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย (โครงการ BRT: Biodiversity Research and Training Program) ที่ได้มอบทุนของ สกว.-ศช./สวทช. ให้ดำเนินการวิจัยเรื่อง “การรวบรวมและจำแนกพรรณไม้ในวงศ์กระดังงา” โดยมี ดร.ปิยะ เฉลิมกลิ่น นักวิชาการระดับ 10 (ตำแหน่งในขณะนั้น) เป็นผู้อำนวยการโครงการ เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานวิจัย ได้มีการตีพิมพ์หนังสือ “พรรณไม้วงศ์กระดังงา” ในปี พ.ศ. 2544 มีข้อมูลรายละเอียดของพรรณไม้ในวงศ์กระดังงา พร้อมภาพของดอกและผล อยู่จำนวน 34 สกุล รวมทั้งหมด 184 ชนิด ซึ่งในปีเดียวกันนี้เอง ได้มีหนังสือชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย เต็ม สมิตินันท์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2544 ซึ่งมีรายชื่อพรรณไม้ในวงศ์กระดังงาอยู่จำนวน 30 สกุล รวมทั้งหมด 119 ชนิด

หลังจากที่หนังสือ “พรรณไม้วงศ์กระดังงา” ได้ตีพิมพ์ออกมาในปี พ.ศ. 2544 มีข้อมูลรายละเอียดของแต่ละชนิดและภาพของดอกรวมทั้งผลอ่อนและผลแก่ที่สวยงามได้ปรากฏสู่สายตาประชาชนทั่วไป ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้นักเขียนได้ไปบรรยาย

เรื่องราวของพรรณไม้ในวงศ์กระดังงาในประเทศไทยให้กับนิสิตปริญญาตรีและปริญญาโท ของคณะเกษตรศาสตร์และคณะวิทยาศาสตร์ของแต่ละมหาวิทยาลัย ปรากฏว่าได้ รับการชื่นชมและนำไปเป็นพืชตัวอย่างในโครงการวิจัยกันเป็นจำนวนมาก ในโอกาส เดียวกันนี้ ผู้เขียนได้ทำการฝึกอบรม ถ่ายทอดเทคโนโลยีการขยายพันธุ์และปลูกเลี้ยง พรรณไม้ในวงศ์กระดังงา พรรณไม้ดอกหอม ให้กับเกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป ช่วยให้มี การขยายพันธุ์กันอย่างกว้างขวางในทุกภาคของประเทศ มีจำนวนต้นกล้าเพิ่มขึ้นอย่าง รวดเร็ว ทำให้เกิดการตื่นตัวในวงการไม้ดอกไม้ประดับอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน โดย สามารถหาซื้อต้นกล้ากันได้อย่างสะดวก และมีราคาต่อต้นต่ำ จึงมีการนำไปปลูกเลี้ยง กันเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พรรณไม้ในวงศ์กระดังงาหลายชนิดที่มีดอก ขนาดใหญ่ สวยงามและมีกลิ่นหอม ก็ยังได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นเป็นอย่างมาก

จากความนิยมปลูกเลี้ยงพรรณไม้ในวงศ์กระดังงาเป็นไม้ประดับกันอย่าง กว้างขวาง พบว่า ผู้ปลูกเลี้ยงบางรายได้เริ่มทำการปรับปรุงพันธุ์ ด้วยวิธีการที่แตกต่าง กัน อาทิเช่น การคัดเลือกต้นพันธุ์ที่มีความแปรผันจากการกลายพันธุ์ตามธรรมชาติ (mass selection from natural mutation) สามารถคัดเลือกต้นที่มีความแปรผันจน ได้ลักษณะที่เป็นไม้ประดับดีเด่นหลายต้น เช่น ลำดวนแดง สายหยุดแดง ข้าวหลามดง ดอกยอ (ดอกชมพู) ข้าวหลามดงดอกยอ (ดอกเหลือง) มะป่วนต้นเดี่ยว มหาพรหม ดอกใหญ่ มหาพรหมราชินีดอกดก กล้ายहुสังสีนวลดอกแดง รวมทั้งพรรณไม้ใบต่าง เพื่อให้พรรณไม้ดังกล่าวยังคงลักษณะดีเด่นนี้ต่อไป จำเป็นต้องมีการขยายพันธุ์ทางสาย ต้น (Clonal propagation) เพื่อควบคุมลักษณะที่สวยงามดังกล่าวให้คงอยู่กับแต่ละต้น ตลอดไป

การผสมพันธุ์ข้ามชนิด สามารถคัดเลือกต้นลูกผสมที่มีลักษณะดีเด่นจากการ ผสมพันธุ์พรรณไม้ในวงศ์กระดังงาข้ามชนิดกัน (ยังอยู่ในสกุลเดียวกัน) ดังเช่น การผสม พันธุ์ที่ใช้ต้นกลาย (*Mitrephora keithii*) เป็นต้นแม่พันธุ์ ที่มีลักษณะดีเด่น คือ ต้นเดี่ยว ออกดอกดก สวยงามตลอดปี มีสายพันธุ์ที่ดอกหอมและไม่หอม แล้วนำมาผสมกับต้นพ่อ พันธุ์ที่เป็นต้นพรหมขาว (*Mitrephora alba*) ต้นนางแดง (*Mitrephora teysmannii*) ต้นมหาพรหม (*Mitrephora winitii*) ต้นมะป่วน (*Mitrephora tomentosa*) ต้นพรหม-

ดอย (*Mitrephora wangii*) และต้นมหาพรหมราชินี (*Mitrephora sirikitiae*) รวมทั้ง การนำต้นกระดังงาไทยมาผสมกับต้นกระดังงาสงขลา ช่วยให้ได้ต้นลูกผสมที่มีลักษณะ แตกต่างออกไปมากมาย

การผสมข้ามสกุล สามารถคัดเลือกต้นลูกผสมที่มีลักษณะดีเด่นจากการผสม พันธุ์พรรณไม้ในวงศ์กระดังงาข้ามสกุลกัน ดังเช่น การผสมพันธุ์ที่ใช้ต้นกลาย (*Mitrephora keithii*) เป็นต้นแม่พันธุ์ที่มีลักษณะดีเด่นดังกล่าวแล้ว นำมาผสมกับพ่อพันธุ์ที่เป็นลำตวน (*Melodorum fruticosum*) นมแมว (*Uvaria siamensis*) กล้วยหมูสัง (*Uvaria grandiflora*)

เนื่องจากพรรณไม้ในวงศ์นี้มีความหลากหลายแตกต่างกันมากตามธรรมชาติ และยังมีโอกาสกลายพันธุ์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ รวมทั้งมีการปรับปรุงพันธุ์โดยฝีมือของมนุษย์ขึ้นมาอีกด้วย ดังนั้น ชื่อวิทยาศาสตร์ของพรรณไม้ในวงศ์นี้จึงมีการเปลี่ยนแปลงไปโดยลำดับตามผลของการศึกษาทางด้านอนุกรมวิธานของพืช (plant taxonomy) ที่ผ่านมาซึ่งใช้ข้อกำหนดทางด้านสัณฐานวิทยาของพืชเป็นเกณฑ์ (plant morphology) แล้วมีการตีพิมพ์รายงานดังกล่าวนี้ลงในวารสารทางด้านการจำแนก พรรณไม้นานาชาติมาโดยลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อวิทยาการทางด้านเชื้อพันธุกรรม หรือดีเอ็นเอของพืชเจริญก้าวหน้ามากขึ้น สามารถนำมาเป็นหลักฐานอ้างอิงถึงความแตกต่างของชนิดหรือพันธุ์ของพรรณไม้ได้ ดังนั้น ชื่อวิทยาศาสตร์ของพรรณไม้ในวงศ์นี้จึงมีการเปลี่ยนแปลงกันอีกครั้งหนึ่ง และในหนังสือเล่มนี้ได้ใช้ชื่อวิทยาศาสตร์ที่มีการปรับปรุงล่าสุด แต่ก็ยังมีการระบุชื่อพ้อง (synonym) ของชื่อวิทยาศาสตร์เดิมที่เคยใช้ เอาไว้ด้วย เพื่อให้ผู้ที่ต้องการตรวจสอบชื่อย้อนกลับสามารถกระทำได้

มารู้จักพรรณไม้วงศ์กระดังงา

จากการศึกษาหลักฐานทางด้านวิวัฒนาการของพืช (plant evolution) ระบุว่า สิ่งมีชีวิตอุบัติขึ้นในโลกเมื่อหลายล้านปีมาแล้ว เริ่มจากสิ่งมีชีวิตเซลล์เดียวที่อยู่ในน้ำ แล้ววิวัฒนาการขึ้นมาเป็นสิ่งมีชีวิตหลายเซลล์ มีระบบอวัยวะซับซ้อนมากขึ้น จากนั้นจึงพัฒนาขึ้นมาเป็นพืชที่เจริญเติบโตอยู่บนบก กลายมาเป็นพืชชั้นต่ำที่มีท่อลำเลียงแต่ยังไม่มียอด แล้วพัฒนาต่อขึ้นมาจนกลายเป็นพืชชั้นสูงหรือพืชดอกที่พบเห็นกันโดยทั่วไปในปัจจุบัน

ในระหว่างการพัฒนาจากพืชชั้นต่ำ ยังไม่มีดอก มาเป็นพืชชั้นสูงที่เรียกว่าพืชดอกนั้น เป็นเหตุการณ์ที่เกิดมาหลายล้านปีแล้วเช่นกัน (ผู้เขียนก็เกิดไม่ทันและไม่ได้เห็นมากับตา) มีผู้ศึกษาหลักฐานโบราณของพืช (บรรพชีวิน) ระบุว่า พรรณไม้วงศ์จำปีจำปา (family Magnoliaceae) และวงศ์กระดังงา (family Annonaceae) เป็นพืชดอกกลุ่มแรกที่มีวิวัฒนาการมาจากพืชชั้นต่ำ ดังนั้น จึงต้องยอมรับกันว่า พรรณไม้วงศ์กระดังงา เป็นพืชที่มีความ “เก่า” สุดยอด

อันเนื่องมาจากความ “เก่า” สุดยอดนี้เอง ที่ทำให้พรรณไม้วงศ์กระดังงา เป็นพืชที่มีการกระจายพันธุ์และความหลากหลายสูงมาก ดังจะพบว่า ในวงศ์กระดังงานี้ทั่วโลกมีจำนวนมากถึง 230 สกุล (genera) รวมทั้งหมดประมาณ 2,300 ชนิด ในขณะที่ประเทศไทยมีรายงานการสำรวจพบแล้วจำนวน 41 สกุล รวมทั้งหมดประมาณ 230 ชนิด สำหรับข้ออ้างมูลเหตุที่ต้องใช้คำว่า ประมาณ ก็เนื่องมาจากยังมีการ “ยุบๆ รวมๆ” และ “แยกๆ” ของบรรดาท่านนักจำแนกพรรณไม้ (plant taxonomist) ที่ยังไม่ลงตัวหรือยังไม่เสร็จสิ้นเสียที แล้วผลที่ตามมาก็คือ ยังมีการเปลี่ยนชื่อวิทยาศาสตร์กันอยู่เรื่อยๆ แต่อย่างไรก็ตาม ในหนังสือเล่มนี้ได้ใช้ชื่อวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้องล่าสุด และเป็นที่ยอมรับกันในวงการจำแนกพรรณไม้วงศ์กระดังงาทั่วโลก

พรรณไม้วงศ์กระดังงา มีลักษณะอย่างไร

หากท่านเดินเข้าไปในป่า หรือในสวนที่มีพรรณไม้วงศ์กระดังงาขึ้นปะปนอยู่กับพรรณไม้ในวงศ์อื่น หรือชนิดอื่น ท่านสามารถใช้เกณฑ์จำแนกพรรณไม้ในสนามอย่างง่าย (Field guide) มาบอกว่า ต้นไม้ต้นนั้นเป็นพรรณไม้ในวงศ์กระดังงา ดังเช่น

1. มีใบเรียง 2 ข้างในระนาบเดียวกัน (distichous)

เป็นลักษณะการแตกใบบนกิ่งที่ออกมาซ้ายที ขวาที สลับกันไปเรื่อยๆ แต่อยู่ในระนาบ (plain) เดียวกัน

ใบเรียง 2 ข้างในระนาบเดียวกัน (น้อยหน้า)

ถ้าจะเปรียบเทียบกับ การแตกใบของมะม่วง ที่แตกเวียนรอบกิ่ง (whorl) จะพบว่า กิ่งยอดของมะม่วงแตกใบใหม่เวียนรอบกิ่งแบบเวียนขวา หรือที่เรียกว่า เวียนตามเข็มนาฬิกา แต่ละใบอยู่ต่างระนาบกัน

การแตกใบของมะม่วงในลักษณะแตกเวียนรอบกิ่ง

หรือเปรียบเทียบกับ การแตกใบออกเป็นหลายระนาบ (polyplain) ของ อินทผลัมใบเงิน (*Phoenix sylvestris*) จะพบว่าแต่ละก้านใบของอินทผลัมใบเงิน แตกใบย่อยตรงกันเป็นหลายระนาบ

การแตกใบออกเป็นหลายระนาบของอินทผลัมใบเงิน

2. แตกกิ่งตั้งฉากกับลำต้นหรือขนานกับพื้นดิน (horizontal branching)

ถึงแม้ว่าในพืชบางชนิดจะแตกกิ่งแล้วไม่ขนานกับพื้นดิน แต่ก็ยังนับว่าใกล้เคียง

แตกกิ่งขนานกับพื้นดิน (สังหยูดำ)

3. แตกกิ่งครึ่งละ 1 กิ่ง (single branching) ในระดับความสูงเดียวกัน

แตกกิ่งครึ่งละ 1 กิ่ง (สังหยูดำ)

ถ้าจะเปรียบเทียบกับ การแตกกิ่งครั้งละหลายกิ่ง (whorl) ในระดับความสูงเดียวกันของพรรณไม้ในสกุลมะเกลือ (genus *Diospyros*) ที่มีใบเรียง 2 ข้างในระนาบเดียวกัน และแตกกิ่งตั้งฉากกับลำต้นหรือขนานกับพื้นดิน จะพบว่า มีลักษณะคล้ายคลึงกับพรรณไม้ในวงศ์กระดังงา แต่จะมีความแตกต่างของจำนวนกิ่งที่แตกในแต่ละครั้ง และมีจำนวนมาก 2-4 กิ่ง ในระดับความสูงเดียวกัน

แตกกิ่งออกจากจุดเดียวกัน 2-4 กิ่ง ของพรรณไม้ในสกุลมะเกลือ (genus *Diospyros*)

4. มีผลกลุ่ม (aggregate fruit) เป็นส่วนใหญ่

ผลกลุ่มที่มีผลย่อยมีเมล็ดเดียว (แสดสยาม)

ผลกลุ่มที่มีผลย่อยรูปทรงกระบอกและมีหลายเมล็ด (พริกนก)

ถึงแม้ว่าในวงศ์กระดังงาจะมีเพียงบางชนิดที่เปลือกผลเชื่อมติดกันจนมองเห็นเป็นเสมือนผลเดี่ยว เช่น นมเสือ ด้ามมิด น้อยหน้า น้อยโหน่ง ทูเรียนเทศ

ผลด้ามมิด

ผลน้อยหน้าคั้ง สีม่วงแดง

5. มีกลีบดอกหนา 6 กลีบ เรียงเป็น 2 ชั้น ชั้นละ 3 กลีบ เป็นส่วนใหญ่

กลีบดอกหนา 6 กลีบ เรียงเป็น 2 ชั้น ชั้นละ 3 กลีบ
(ลำดวนแดง)

ถึงแม้ว่าจะมีเพียงบางชนิดที่มีกลีบดอกเพียง 3 กลีบ เช่น ในสกุลบุหง

บุหงก้านเรียบ มีกลีบดอก 3 กลีบ

โปรงกัว มีกลีบดอก 3 กลีบ

6. มีท่อลำเลียงน้ำเรียงออกจากจุดกลางลำต้นหรือกิ่งเป็นรัศมี คล้ายซี่ร่มล้อ หากท่านใช้เกณฑ์จำแนกพรรณไม้ในสนามอย่างง่ายครบ 5 ข้อแล้ว ยังไม่แน่ใจ ให้ใช้กรรไกรตัดกิ่งในแนวขวาง แล้วดูแนวท่อลำเลียงน้ำ ถ้าเห็นเป็นซี่คล้ายรัศมี ก็ใช่เลย

ท่อลำเลียงน้ำเป็นแนวรัศมีของต้นกล้วยหมูสัง

การสำรวจ

ปัจจัยหลักที่ควบคุมทำให้พรรณไม้มีถิ่นกำเนิดและการกระจายพันธุ์แตกต่างกันคือ แสงสว่าง ความชื้น อุณหภูมิ และระดับความสูงของพื้นที่ สำหรับพรรณไม้ในวงศ์กระดังงาก็มีความแตกต่างกันอันเนื่องมาจากปัจจัยดังกล่าว ในการออกสำรวจถิ่นกำเนิดและการกระจายพันธุ์ของพรรณไม้ในวงศ์กระดังงาแต่ละชนิด มีข้อมูลที่สามารถระบุได้ว่า พรรณไม้ชนิดนั้นๆ ชอบอยู่ในถิ่นกำเนิดที่มีปริมาณแสงสว่างในระดับใด มีความชื้นและอุณหภูมิระดับใด รวมทั้งขึ้นอยู่ในพื้นที่ระดับสูงแค่ไหน สามารถกล่าวได้ว่า ขึ้นกระจายอยู่ในพื้นที่ของหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัดใด อยู่ในป่าประเภทไหน และมีความสูงเท่าใด

ดังเช่น การสำรวจต้นมหาพรหมาซินี (*Mitrephora sirikitiae*) พบว่าเป็นพรรณไม้ที่มีขึ้นอยู่จำนวนน้อยเพียงไม่กี่ต้น ในป่าดิบเขาที่มีความชื้นสูงของหมู่บ้านห้วยอี ตำบลห้วยบุลึง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในระดับความสูง 1,100 เมตร และยังพบข้อมูลว่า เป็นพรรณไม้ถิ่นเดียว (endemic to Thailand) คือมีขึ้นอยู่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น ไม่มีขึ้นอยู่ในประเทศอื่น แม้กระทั่งในประเทศใกล้เคียง เป็นพรรณไม้ที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ในพื้นที่ถิ่นกำเนิด (ตามเกณฑ์ของ International Union for Conservation of Nature หรือ IUCN) นั้นหมายความว่า หากต้องการสำรวจต้นมหาพรหมาซินีในสภาพถิ่นกำเนิดตามธรรมชาติ จำเป็นต้องเดินทางไปสำรวจในพื้นที่ดังกล่าวเท่านั้น สำหรับในปัจจุบัน ท่านสามารถพบต้นมหาพรหมาซินีมีปลูกอยู่ทั่วประเทศไทย ซึ่งสามารถปรับตัวขึ้นได้ในพื้นที่ต่างๆ ทุกระดับความสูงของประเทศ สามารถเจริญเติบโตและออกดอกได้ทุกหนแห่ง นับเป็นอีกหนึ่งความสำเร็จของ วว. ในโครงการขยายพันธุ์และนำออกปลูกอนุรักษ์นอกพื้นที่ถิ่นกำเนิด

ในการสำรวจข้อมูลพรรณไม้วงศ์กระดังงาแต่ละชนิดโดยทีมนักวิจัยของ วว. ที่ออกเดินทางไปสำรวจทั่วประเทศ ได้พบพรรณไม้ชนิดใหม่ของโลก (new species) หลายชนิด แล้วมีการรายงานการตีพิมพ์ในวารสารการจำแนกพรรณไม้นานาชาติ เพื่อ

ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางทั่วโลก อาทิเช่น **ต้นมหาพรหมราชินี** ที่ได้รับพระบรมราชานุญาตให้อัญเชิญพระนามาภิไธยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เป็นชื่อพรรณไม้ชนิดใหม่ว่า *Mitrephora sirikitiae* นับเป็นพระมหากษัตริย์คุณอย่างสูงยิ่งต่อวงการพฤกษศาสตร์ไทย ต้นมหาพรหมราชินีนี้ นับเป็นพรรณไม้เกียรติยศที่มีดอกขนาดใหญ่ที่สุดในโลกในสกุลมหาพรหม มีความสวยงามเป็นที่ประจักษ์กันโดยทั่วไป โดยได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนานาชาติ *Nordic Journal* ที่พิมพ์ในประเทศเดนมาร์ก ในปี พ.ศ. 2549

ทีมนักวิจัยของ วว.ยังได้สำรวจพบ **ต้นอนุพรหม** ซึ่งจัดเป็นพืชสกุลใหม่และชนิดใหม่ของโลกในวงศ์กระดังงา จากพื้นที่บ้านพุย ตำบลชะแล อำเภอดงพญาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี มีการตีพิมพ์ในวารสารการจำแนกพรรณไม้นานาชาติ *Systematic Botany* ที่ตีพิมพ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. 2547 ในชื่อของ *Craibella phuyensis* โดยมีการตั้งชื่อของสกุล *Craibella* ให้เป็นเกียรติกับศาสตราจารย์ W.G. Craib ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญพรรณไม้แห่งมหาวิทยาลัยเบอร์ตัน สหราชอาณาจักร โดยที่ท่านได้ศึกษาและตั้งชื่อพรรณไม้ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก สำหรับชื่อระบุชนิด *phuyensis* นั้นตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นเกียรติกับสถานที่สำรวจพบครั้งแรก คือ บ้านพุย

ในการสำรวจพรรณไม้ในสกุลปาทันช้าง (genus *Goniothalamus*) ของวงศ์กระดังงา ได้พบพรรณไม้ชนิดใหม่ของโลกหลายชนิด แล้วมีการตีพิมพ์ในวารสารการจำแนกพรรณไม้นานาชาติ *Botanical Journal of the Linnean Society* ในสหราชอาณาจักร ในปี พ.ศ. 2551 ดังเช่น **ต้นปาทันเมืองกาญจน์** (*Goniothalamus aurantiacus*) ที่มีการสำรวจพบจากพื้นที่บ้านพุย ตำบลชะแล อำเภอดงพญาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี จากบริเวณเดียวกันกับต้นอนุพรหม และในการสำรวจพรรณไม้ในสกุลปาทันช้างยังได้พบ **ต้นปาทันแม่วงก์** (*Goniothalamus maewongensis*) จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ ในเขตอำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดย

มีการตั้งชื่อระบุชนิด *maewongensis* เพื่อให้เป็นเกียรติกับสถานที่ค้นพบครั้งแรก คือ อุทยานแห่งชาติแม่วงก์ และยังได้พบ **ต้นปาทันร่องกล้า** (*Goniothalamus rongklanus*) จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า ในเขตอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก โดยมีการตั้งชื่อระบุชนิด *rongklanus* เพื่อให้เป็นเกียรติกับสถานที่ค้นพบครั้งแรกคือ อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า

สำหรับการสำรวจพรรณไม้ในสกุลบุหรง (genus *Dasymaschalon*) ของวงศ์ กระดังงา ได้พบพรรณไม้ชนิดใหม่ของโลกหลายชนิด แล้วมีการตีพิมพ์ในวารสารการจำแนกพรรณไม้นานาชาติ Systematic Botany ในประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. 2552 ดังเช่น **ต้นบุหรงช้าง** (*Dasymaschalon grandiflorum*) ที่มีการสำรวจพบในพื้นที่เขตอำเภอแวง จังหวัดนราธิวาส โดยมีการตั้งชื่อระบุชนิด *grandiflorum* ตามลักษณะเด่นของบุหรงชนิดนี้ที่มีดอกขนาดใหญ่ที่สุดในโลกของสกุลนี้ และยังได้พบ **ต้นบุหรงดอกหูก** (*Dasymaschalon obtusipetalum*) จากพื้นที่ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยมีการตั้งชื่อระบุชนิด *obtusipetalum* ตามลักษณะเด่นของบุหรงชนิดนี้ที่มีกลีบดอกหูก

นอกจากการสำรวจพบพรรณไม้ชนิดใหม่ของโลกในวงศ์กระดังงาแล้ว ทีมนักวิจัยของ วว. ยังได้สำรวจพบพรรณไม้ชนิดที่มีการรายงานเป็นครั้งแรกของประเทศไทย (new record of Thailand) หลายสกุล รวมจำนวนหลายชนิด อาทิเช่น **สกุลปาทันช้าง** (genus *Goniothalamus*) ได้แก่ **ต้นปาทันมรกต** (*Goniothalamus griffithii*) ที่มีการสำรวจพบจากพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ในขณะที่พรรณไม้ชนิดนี้มีการสำรวจพบครั้งแรกของโลกจากเมืองเทนเนสซีริมในประเทศสหภาพพม่า ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งที่พบในประเทศไทย จากการสำรวจพบ **ต้นปาทันหยิก** (*Goniothalamus sawtehii*) จากพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ในขณะที่พรรณไม้ชนิดนี้มีการสำรวจพบครั้งแรกในโลกที่เมืองเทนเนสซีริม สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งที่พบในประเทศไทยเช่นกัน

ในการสำรวจพบ **ต้นปาทันย์กัษ** (*Goniotalamus cheliensis*) จากพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยภูคา อำเภอปัว จังหวัดน่าน ในขณะที่พรรณไม้ชนิดนี้มีการสำรวจพบครั้งแรกในโลกที่เมืองฉีหลี่ มณฑลยูนนาน ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีการสำรวจพบ **ต้นแสตสยาม** (*Goniotalamus repevensis*) จากพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ และในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาสอยดาว อำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ในขณะที่พรรณไม้ชนิดนี้มีการสำรวจพบครั้งแรกในโลกที่จังหวัดพระตะบอง ประเทศกัมพูชา ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งที่พบในประเทศไทย

การสำรวจพบพรรณไม้ชนิดที่มีการรายงานเป็นครั้งแรกของประเทศไทยในสกุล**บุหรง** (genus *Dasymaschalon*) ได้แก่ **ต้นบุหรงใบนวล** (*Dasymaschalon glaucum*) ที่มีการสำรวจพบในหลายพื้นที่ของประเทศไทย ได้แก่ พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำตกห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พื้นที่เขตอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี โดยพื้นที่สำรวจพบแต่ละแห่งจะมีความสูง 800-1,200 เมตร ในขณะที่พรรณไม้ชนิดนี้มีการสำรวจพบครั้งแรกในโลก ที่เกาะไหหลำ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีการสำรวจพบพื้นที่แหล่งใหม่ของพรรณไม้ในสกุล**ลำตวนเลื้อย** (genus *Mitrella*) ได้แก่ **ต้นลำตวนเลื้อย** (*Mitrella aberrans*) ที่เคยพบโดยนักสำรวจต่างชาติที่ชื่อ Curtis ได้สำรวจพบในจังหวัดภูเก็ต เมื่อนับร้อยปีมาแล้ว ในงานวิจัยนี้ได้สำรวจพบอีกหลายพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติศรีพังงา อำเภอกระบุรี และในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดนปวิวรรต อำเภอเมือง จังหวัดพังงา หรือพบในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองนาคา อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง และที่พบในพื้นที่มีระยะทางห่างไกลออกไปมาก คือในอุทยานแห่งชาติภูลังกา อำเภอบ้านแพ่ง จังหวัดนครพนม ในขณะที่พรรณไม้ชนิดนี้มีการสำรวจพบครั้งแรกในโลกที่เมืองมะละกา ประเทศมาเลเซีย

มีการสำรวจพบพรรณไม้ในสกุล**สายหยุด** (genus *Desmos*) ได้แก่ **ต้นสายหยุดไล่ม่วง** (*Desmos dinhensis*) ที่มีขึ้นอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูวี่ อำเภอป่าค้อ จังหวัดหนองคาย ซึ่งกำลังได้รับการประกาศเป็นจังหวัดใหม่ คือจังหวัดบึงกาฬ

ในขณะที่พรรณไม้ชนิดนี้มีการสำรวจพบครั้งแรกในโลกที่เมืองเตรียน ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเวียดนาม นอกจากนี้ยังมีการสำรวจพบพรรณไม้ที่มีการรายงานเป็นครั้งแรกของประเทศไทยใน **สกุลนมช้าง** (genus *Fissistigma*) ได้แก่ **ต้นนมช้างตะบิต** (*Fissistigma lanuginosum*) ที่สำรวจพบในเขตอุทยานแห่งชาติเขาน้ำค้าง อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา ในขณะที่พรรณไม้ชนิดนี้มีการสำรวจพบครั้งแรกในโลกที่เมืองปิ่นัง ประเทศมาเลเซีย รวมทั้งการสำรวจพบพรรณไม้ใน **สกุลกล้วยหมูสัง** (genus *Uvaria*) ได้แก่ **ต้นกล้วยค่างคว** (*Uvaria curtisii*) ที่สำรวจพบในหลายพื้นที่ ได้แก่ ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตปนวิวรรต อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ในเขตอุทยานแห่งชาติแก่งกรุง กิ่งอำเภอวิภาวดี จังหวัดสุราษฎร์ธานี และในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองนาคา อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง ในขณะที่พรรณไม้ชนิดนี้มีการสำรวจพบครั้งแรกในโลกที่เมืองปิ่นัง ประเทศมาเลเซีย

ปัจจัยที่ควบคุมพื้นที่ถิ่นกำเนิดและการกระจายพันธุ์ของพรรณไม้ในวงศ์กระดังงา เฉกเช่นเดียวกับพรรณไม้ดอกในวงศ์อื่นๆ อันได้แก่ แสงสว่าง ความชื้น อุณหภูมิ และระดับความสูงของพื้นที่ดังกล่าวแล้ว ในการเดินทางไปสำรวจพรรณไม้แต่ละชนิดในถิ่นกำเนิด เมื่อได้พบต้นแล้ว อาจจะได้พบดอกหรือผลได้หรือไม่ ก็จะต้องเดินทางไปให้ตรงกับช่วงออกดอกและติดผลด้วย เนื่องจากดอกและผลเป็นอวัยวะที่เป็นหลักฐานสำคัญในทางสัณฐานวิทยาที่นำมาใช้ในการจำแนกชนิด ในการเดินทางหลายๆ ครั้งที่ไม่สามารถพบกับดอกหรือผลได้ อันเนื่องมาจากการเดินทางไปสำรวจที่ไม่ตรงกับช่วงเวลาดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเดินทางไปสำรวจพืชชนิดนั้นๆ ในพื้นที่เดิมอีก เนื่องจากการเดินทางไปก่อนหรือหลังช่วงการออกดอกหรือติดผล ดังนั้น ในการเดินทางไปสำรวจพรรณไม้แต่ละชนิดจะต้องไปให้ตรงกับสถานที่ที่มีปัจจัยควบคุมดังกล่าวแล้ว ยังจะต้องเดินทางไปให้ตรงกับช่วงเวลาออกดอกหรือติดผลด้วย เรียกว่า จะต้องเดินทางไปสำรวจให้ถูกที่ ถูกเวลา จึงจะถูกชนิดกัน

คณะสำรวจพรรณไม้ยอดเขาสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

การอนุรักษ์

จากการสำรวจพบพรรณไม้ในสกุลต่างๆ ของวงศ์กระดังงา ตามที่กล่าวแล้ว มีข้อมูลของแต่ละต้นจากพื้นที่ถิ่นกำเนิดและการกระจายพันธุ์ตามธรรมชาติ พบว่ามีหลายชนิดที่อยู่ในสภาพหายาก และใกล้สูญพันธุ์ในถิ่นกำเนิดตามเกณฑ์ของ IUCN จำเป็นต้องเร่งทำการศึกษาถึงปัจจัยที่ควบคุมการเจริญเติบโต รวมทั้งปัญหาในการขยายพันธุ์ เพื่อเพิ่มจำนวนต้นกล้าให้มีจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็วและเพียงพอต่อความต้องการ จำเป็นต้องนำเทคโนโลยีทางการเกษตรมาช่วยในการขยายพันธุ์และปลูกเลี้ยงบำรุงรักษา เพื่ออนุรักษ์พรรณไม้ในวงศ์กระดังงาที่หายากหรือใกล้สูญพันธุ์แต่ละชนิดให้มีชีวิตยืนยาวต่อไป สำหรับนำไปพัฒนาให้คนไทยได้ใช้ประโยชน์กันอย่างกว้างขวาง

การอนุรักษ์จะมีผลโดยสมบูรณ์และเกิดประโยชน์ต่อคนไทยอย่างกว้างขวาง จะต้องเป็น “การอนุรักษ์อย่างยั่งยืน” คือ “จะต้องคงอยู่และใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป” ในแนวทางแห่งการอนุรักษ์นี้ จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือ ร่วมใจ จากคนไทยทุกฝ่าย ประสานมือกัน แล้วเดินไปข้างหน้า เคียงบ่าเคียงไหล่ไปด้วยกัน เพื่อจุดหมายร่วมกัน ลำพังแต่การทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงหน่วยหนึ่งหน่วยใด ไม่มีโอกาสที่ประสบผลสำเร็จได้เลย ถึงแม้ว่าจะมีอำนาจอยู่ในมือ แล้วประกาศว่าจะทำหน้าที่อนุรักษ์ ห้ามมิให้ผู้ใดเข้ามาแตะต้องพรรณไม้ในพื้นที่นี้โดยเด็ดขาด แต่ที่ผ่านมา ได้รับรู้กันแล้วว่า พรรณไม้ได้สูญพันธุ์ไปแล้วหลายชนิดในหลายพื้นที่ มีให้เห็นแล้วในหลายประเทศ รวมทั้งในประเทศไทย เพียงแค่อุณหภูมิเปลี่ยนแปลง ความชื้นก็เปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมก็เปลี่ยนไป พรรณไม้ที่ไม่สามารถปรับตัวอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้ ก็จะค่อยๆ ตายไป แล้วเมื่อตายไปจากโลกนี้แล้ว สูญพันธุ์ไปแล้ว ยังไม่มีวิธีการใดเรียกให้ฟื้นกลับคืนมาได้อีก เรียกว่า “สูญแล้ว สูญเลย” (Once, they're gone, they're gone forever) แนวทางที่ถูกต้องคือ “ทำอย่างไรมิให้สูญ”

การศึกษาวิจัย ควรเร่งรีบดำเนินการในพรรณไม้กลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ในระดับสูง ตามเกณฑ์การจำแนกของ IUCN ควรจะได้เร่งรีบทำการขยายพันธุ์แล้วนำออกปลูกทั้งในถิ่นกำเนิดเดิม (*in situ*) และนอกถิ่นกำเนิดเดิม (*ex situ*) ที่มีสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกัน หรือมีการปรับแต่งสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อพืชชนิดนั้นๆ “จนสามารถเจริญเติบโตและสืบต่อเผ่าพันธุ์ได้” แล้วจะมีประโยชน์ได้อย่างไร ถ้ามีแต่ตัวอย่างแห้งอยู่ในหอพรรณไม้ที่บอกได้แค่เพียงว่า ครั้งหนึ่ง ต้นไม้ต้นนี้เคยมีชีวิตอยู่ในเมืองไทย

การส่งเสริมให้มีการขยายพันธุ์เป็นจำนวนมาก แล้วมีการจำหน่ายต้นกล้าในราคาถูก หาซื้อได้ง่าย เป็นวิธีการที่จะช่วยให้มีการปลูกพรรณไม้แต่ละชนิดเป็นจำนวนมากอย่างกว้างขวาง แล้วมีการนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้โดยตรง เป็นการสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรไทยหรือคนไทยทุกๆ ไปเป็นจำนวนมาก ในขณะที่พรรณไม้ในพื้นที่อนุรักษ์ก็จะไม่ถูกรบกวน สามารถเจริญเติบโตเป็นทรัพยากรของชาติได้ต่อไป รัฐเอง ก็ไม่ต้องมาเสียเวลา เสียงบประมาณ เสียเจ้าหน้าที่ในการเฝ้าระวังและจับกุม ใครละ? จะเสี่ยงลักลอบเข้าไปขโมย เสี่ยงต่อการถูกจับดำเนินคดี ไม่คุ้มเลย เพราะมีต้นกล้าพรรณไม้มงคลวางรออยู่ข้างนอก หาซื้อง่าย ขายคล่อง แถมยังมีราคาถูกด้วย

เมื่อนำมาปลูกกันเป็นจำนวนมากแล้ว ก็ต้องเร่งรีบหาทางพัฒนาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทุกวิถีทาง หาทางเพิ่มผลผลิต ทำให้มีมูลค่าเพิ่ม จนกระทั่งผู้คนเห็นความสำคัญ ก็จะช่วยรักษาไว้เพื่อใช้ประโยชน์ ก็จะช่วยให้พรรณไม้มงคลกล่าวไม่สูญพันธุ์ จึงจะนับได้ว่าเป็นวิถีทางที่ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ในการอนุรักษ์อย่างยั่งยืนตามแนวทางโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

การพัฒนาการใช้ประโยชน์

การนำเทคโนโลยีทางการเกษตรมาช่วยในการขยายพันธุ์ ก็เพื่อเพิ่มจำนวนต้นกล้าให้มากขึ้นอย่างรวดเร็ว ให้เพียงพอต่อการนำออกปลูกเลี้ยงในพื้นที่นอกถิ่นกำเนิด รวมทั้งการปลูกเพื่อรวบรวมพันธุ์ สำหรับนำมาพัฒนาเพื่อการใช้ประโยชน์ในแต่ละด้าน ให้คุ้มค่า บทเรียนในอดีต ย้ำเตือนให้เห็นแล้วว่า โครงการอนุรักษ์พรรณไม้ในหลายพื้นที่ ประสบความสำเร็จ เพราะมีแต่คำว่า “อนุรักษ์” ที่ไม่มีความยั่งยืน

การอนุรักษ์จะยั่งยืนได้ จะต้องเป็น “การอนุรักษ์เพื่อการใช้ประโยชน์” จะต้องมีการร่วมมือกันของนักวิชาการทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาหาแนวทางในการใช้ประโยชน์ ทำให้พรรณไม้นั้นมีคุณค่า และเมื่อพรรณไม้ดังกล่าวมีคุณค่า มีประโยชน์แล้ว ก็จะได้รับ การบำรุงรักษา และไม่มีโอกาสที่จะสูญพันธุ์

การพัฒนาการใช้ประโยชน์ของพรรณไม้ เป็นไปได้ในทุกแนวทาง พรรณไม้ในวงศ์กระดังงาก็มีแนวทางเฉกเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการใช้ประโยชน์ในด้านไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ดอกหอม ไม้ให้ร่มเงา ไม้เพื่อทำเฟอร์นิเจอร์ ไม้เพื่อให้พลังงานทดแทน ไม้เพื่อ งานสมุนไพร ไม้เพื่องานธุรกิจสปา ไม้เพื่อธุรกิจน้ำมันหอมระเหย ฯลฯ

การแบ่งภาคประเทศไทยตามลักษณะพรรณพฤกษชาติ

ในงานการสำรวจพรรณไม้ ได้ใช้ข้อมูลการแบ่งภาคประเทศไทยตามลักษณะพรรณพฤกษชาติที่มีความสัมพันธ์กันในเรื่องของชนิดพรรณไม้ ลักษณะภูมิประเทศที่ขึ้นอยู่กับว่ามีระดับความสูงแตกต่างกันอย่างไร ขึ้นอยู่ในป่าแบบใด มีลักษณะดิน สภาพอากาศ และความชื้นแตกต่างกันอย่างไร ตามการแบ่งภาคของสำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ซึ่งแตกต่างจากการแบ่งภาคภูมิศาสตร์ของกรมอุตุนิยมวิทยา โดยแบ่งออกเป็น 7 ภาค คือ ภาคเหนือ (Northern : N) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (North-Eastern : NE) ภาคตะวันออก (Eastern : E) ภาคตะวันตกเฉียงใต้ (South-Western : SW) ภาคกลาง (Central : C) ภาคตะวันออกเฉียงใต้ (South-Eastern : SE) และภาคใต้ (Peninsular : PEN) ในแต่ละภาคมีจังหวัดต่างๆ ดังนี้

THAILAND
FLORISTIC REGIONS

ภาพแสดงการแบ่งภาคของประเทศไทยตามลักษณะของพรรณพืช
จากหนังสือ Flora of Thailand Volume 7 Part 1

N (NORTHERN)	E (EASTERN)	52. กรุงเทพมหานคร
1. แม่ฮ่องสอน	27. ชัยภูมิ	53. สมุทรปราการ
2. เชียงใหม่	28. นครราชสีมา	54. สมุทรสงคราม
3. เชียงราย	29. บุรีรัมย์	55. สมุทรสาคร
4. พะเยา	30. สุรินทร์	SE (SOUTH-EASTERN)
5. น่าน	31. ร้อยเอ็ด	56. สระแก้ว
6. ลำพูน	32. ยโสธร	57. ปราจีนบุรี
7. ลำปาง	33. อำนาจเจริญ	58. ฉะเชิงเทรา
8. แพร่	34. ศรีสะเกษ	59. ชลบุรี
9. อุตรดิตถ์	35. อุบลราชธานี	60. ระยอง
10. ตาก	SW (SOUTH-WESTERN)	61. จันทบุรี
11. สุโขทัย	36. อุทัยธานี	62. ตรัง
12. พิจิตรโลก	37. กาญจนบุรี	PEN (PENINSULAR)
13. กำแพงเพชร	38. ราชบุรี	63. ชุมพร
14. พิจิตร	39. เพชรบุรี	64. ระนอง
15. นครสวรรค์	40. ประจวบคีรีขันธ์	65. สุราษฎร์ธานี
NE (NORTH EASTERN)	C (CENTRAL)	66. พังงา
16. เพชรบูรณ์	41. ชัยนาท	67. ภูเก็ต
17. เลย	42. สิงห์บุรี	68. กระบี่
18. หนองบัวลำภู	43. สพบุรี	69. นครศรีธรรมราช
19. อุตรธานี	44. สุพรรณบุรี	70. พัทลุง
20. หนองคาย	45. อ่างทอง	71. ตรัง
21. สกลนคร	46. พระนครศรีอยุธยา	72. สตูล
22. นครพนม	47. สระบุรี	73. สงขลา
23. มุกดาหาร	48. นครปฐม	74. ปัตตานี
24. กาฬสินธุ์	49. ปทุมธานี	75. ยะลา
25. มหาสารคาม	50. นครนายก	76. นราธิวาส
26. ขอนแก่น	51. นนทบุรี	

รายชื่อจังหวัดในแต่ละภาคตามลักษณะพรรณพฤกษชาติ

100 ชนิด

พรรณไม้วงศ์กระดังงาแสนสวย

ในหนังสือ “100 ชนิด พรรณไม้วงศ์กระดังงาแสนสวย” ได้รวบรวมพรรณไม้วงศ์กระดังงาจากผลงานวิจัยของ วว. ไว้จำนวน 100 ชนิด โดยเรียงลำดับตามอักษรภาษาไทย มีข้อมูลโดยย่อในส่วนลักษณะทั่วไปของพรรณไม้แต่ละชนิด ลักษณะดีเด่น ข้อสังเกตลักษณะที่แตกต่างจากชนิดหรือพันธุ์อื่น วิธีการขยายพันธุ์ การปลูกเลี้ยง การพัฒนาเพื่อการใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งภาพของดอกหรือผลแต่ละชนิดที่สวยงาม และที่พิเศษคือ หลายชนิดมีกลิ่นหอมด้วย เพื่อให้ผู้ที่สนใจนำไปเป็นข้อมูล และเป็นแนวทางการปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นผลให้มีการปลูกเลี้ยงกันมากขึ้น แล้วมีการนำไปพัฒนาเพื่อการใช้ประโยชน์ได้ดีขึ้น ช่วยให้บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของบ้านและเมืองน่าอยู่ น่าอภิรมย์มากขึ้น และท้ายสุดแล้วก็จะช่วยให้พรรณไม้วงศ์นี้ “ไม่สูญพันธุ์”

กระดังงาเขา

Polyalthia jenkinsii (Hook.f. & Thomson)

Hook.f. & Thomson

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 5-10 เมตร กระจายพันธุ์อยู่ในป่าดิบชื้นของภาคใต้ ตอนล่างลงไปจนถึงมาเลเซีย แตกกิ่งจำนวนมากขนานกับพื้นดิน มีทรงพุ่มกลมสวยงาม ออกดอกที่ซอกใบตามกิ่งในเดือนสิงหาคมถึงตุลาคม ดอกสีเหลือง เมื่อบานมีขนาด 3-5 เซนติเมตร ส่งกลิ่นหอม บานอยู่ได้ 2-3 วันจึงโรย ติดผลช่อละ 20-50 ผล ผลแก่ในเดือน มกราคม มีสีแดงเข้ม ขยายพันธุ์ได้โดยการเพาะเมล็ดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ชอบดินร่วนระบายน้ำดี ความชื้นสูงและอยู่ในที่ร่มรำไร หากปลูกกลางแจ้งและมีความชื้นต่ำ จะแคระแกร็นและมีอาการขอบใบไหม้ ใช้ประโยชน์เป็นไม้ประดับทรงพุ่มและไม้ดอกหอมสวยงาม

กระดัวาจิน

Artabotrys hexapetalus (L.f.) Bhandari

เป็นไม้เลื้อยที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศศรีลังกา ได้รับความนิยมนำไปปลูกทั่วโลก เนื่องจากปลูกเลี้ยงง่าย มีดอกดก สวยงาม ออกดอกตลอดปี ส่งกลิ่นหอมแรง มีเถายาว แตกยอดจำนวนมาก เลื้อยไต่รั้วไปได้ไกลถึง 30 เมตร ออกดอกบานมากในช่วงฤดูฝน ดอกบาน 1-2 วันแล้วโรย ติดผลช่อละ 9-15 ผล ส่วนใหญ่ผลแก่ในช่วงปลายฤดูหนาว ผลสุกสีเหลือง ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด และตอนกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ขึ้นได้ในดินแทบทุกประเภทที่ระบายน้ำได้ดี มีธาตุอาหารสมบูรณ์ ชอบให้ปลูกอยู่กลางแจ้ง แล้วเลื้อยขึ้นไต่รั้วหรือต้นไม้อื่นที่อยู่ข้างเคียง เหมาะที่จะปลูกเป็นพืชให้ร่มเงาริมถนน หรือตามแนวทางเดินกลางแจ้ง มีลักษณะเด่นที่สังเกตได้ง่าย คือ ออกดอกตลอดปี ดอกใหญ่สีเหลืองเข้ม กลิ่นหอมแรง มีกิ่งยอดและใบเรียบเป็นมัน

กระดังงาไทย

Cananga odorata (Lam.) Hook.f. & Thomson var. *odorata*
ชื่ออื่น : กระดังงา

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 6-10 เมตร กระจายพันธุ์อยู่ในป่าดิบชื้นภาคใต้ แต่มีการนำไปปลูกทั่วประเทศ แดกกิ่งจำนวนมากตั้งฉากกับลำต้น เนื้อไม้เปราะ ออกดอกตลอดปี เป็นช่อ 3-6 ดอก ออกตามกิ่งแก่ กลีบดอกมี 6 กลีบ ดอกอ่อนมีสีเขียว เมื่อบานมีสีเหลืองและส่งกลิ่นหอมแรง ติดผล 5-12 ผล ผลแก่มีสีเขียวอมเหลือง ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและตอนกิ่ง แต่เมล็ดที่ร่วงหล่นอยู่โคนต้นมีโอกาsongออกได้น้อยมาก

การปลูกเลี้ยง ขึ้นได้ดีในดินทุกประเภท ชอบดินชื้นที่ระบายน้ำดี อยู่กลางแจ้ง หากปลูกอยู่ในบริเวณที่มีลมพัดรุนแรง จะทำให้กิ่งฉีกหักได้ง่าย เป็นพืชที่ได้รับความนิยมปลูกเลี้ยงเพื่อใช้ประโยชน์สมุนไพร และเป็นไม้ดอกหอม ในประเทศอินเดียและอินโดนีเซียนิยมสกัดน้ำมันหอมระเหยจากดอกกระดังงานี้

กระดังงาโนรี

Cananga odorata (Lam.) Hook.f. & Thomson 'Kradang-Nga Nori'

เป็นกระดังงาลูกผสมของกระดังงาไทยและกระดังงาสงขลา จึงมีความสูงอยู่ระหว่างกลางของต้นพ่อแม่ เป็นต้นเดียวที่มีความสูง 2-4 เมตร มีลักษณะคล้ายกระดังงาไทย คือ กลีบดอกมี 6 กลีบและมีกลิ่นหอมแรงในช่วงพลบค่ำ มีลักษณะคล้ายกระดังงาสงขลา คือ ออกดอกเป็นช่อที่ปลายกิ่ง ออกดอกตลอดปี ดอกบานมีสีเหลืองเข้ม ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและตอนกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ชอบดินชื้นที่ระบายน้ำได้ดี เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง ชอบอยู่กลางแจ้งที่ไม่มีลมพัดรุนแรง แตกกิ่งจำนวนมากเป็นพุ่มแน่น จึงควรตัดแต่งกิ่งให้เป็นพุ่มโปร่ง ปลูกเป็นไม้ประดับกระถางได้ระยะหนึ่ง เมื่อโตแล้วจึงนำลงปลูกในแปลงกลางแจ้ง

กระดังงาสวขลา

Cananga odorata (Lam.) Hook.f. & Thomson var.
fruticosa (Craib) J. Sinclair

เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 1-2.5 เมตร ทรงพุ่มแน่นทึบ เนื้อไม้เปราะ ออกดอกตลอดปี เป็นช่อกระจุกที่ปลายยอด มีกลีบดอกมากกว่า 6 กลีบจนถึง 18 กลีบ ดอกบานมีสีเหลืองเข้ม มีกลิ่นหอมฉุน หรือเหม็นเขียว จึงไม่ได้รับความนิยมนำไปสกัดน้ำมันหอมระเหย ส่วนใหญ่ไม่ติดผล ขยายพันธุ์โดยการปักชำกิ่งและตอนกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ชอบดินชื้นและระบายน้ำได้ดี เป็นดินที่มีอินทรีย์วัตถุมาก สามารถปลูกเป็นไม้ประดับกระถางหรือลงแปลง ทั้งในที่ร่มรำไรหรือกลางแจ้ง หากปลูกในที่อากาศเย็นและมีความชื้นสูง จะออกดอกได้ดกดีกว่าการปลูกอยู่ในพื้นที่แห้งและร้อนจัด ควรตัดแต่งกิ่งให้ทรงพุ่มโปร่ง มิฉะนั้นต้นจะเอียงล้มหากฝนตกและลมพัดรุนแรง

กล้วยเต่าดอกใหญ่

Polyalthia debilis (Pierre) Finet & Gagnep.

เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก มีความสูง 0.5-1.5 เมตร แตกกิ่งต้นจากใต้ดินจำนวนมาก เป็นพุ่มหรือกอ ใบหนา ด้านล่างของใบมีขนนุ่ม ออกดอกเดี่ยวที่ซอกใบตามกิ่ง ดอกบานมีขนาด 2 เซนติเมตร กลีบดอกสีเหลืองหรือชมพู ไม่มีกลิ่นหอม มีฤดูดอกเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน ผลแก่ในเดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคม ผลกลมหรือรูปทรงระบอก มี 1-3 เมล็ด ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดหรือทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ชอบดินทรายจัดหรือดินร่วน แต่สามารถขึ้นอยู่ในที่ดินแฉะได้ ปลูกเป็นไม้กระถางหรือลงแปลงในที่ร่มรำไร มีความแข็งแรง ทนทาน อยู่ได้หลายปี หากได้รับปุ๋ยเป็นช่วงๆ จะมีใบและดอกขนาดใหญ่ และติดผลจำนวนมาก ผลสุกสีเหลือง เนื้อผลนิ่ม รับประทานได้ รสหวาน เป็นที่โปรดปรานของสัตว์ป่าหลายชนิด

กล้วยน้อย

Xylopia vielana Pierre ชื่ออื่น : สะทาง

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 6-10 เมตร แตกกิ่งที่ยอดจำนวนมาก เรือนยอดรูปกรวยคว่ำ ใบรูปรี ผิวใบค่อนข้างเรียบ ด้านล่างของใบมีขนสีขาวอมฟ้า ออกดอกเดี่ยวหรือเป็นกระจุก 1-3 ดอก ที่ซอกใบใกล้ปลายยอด กลีบดอกรูปขอบขนาน หนาและยาว 2 เซนติเมตร กลีบชั้นนอกบานลู่ลงและกลีบชั้นในบานชี้กางออก เมื่อบานมีสีเหลืองและหอมอ่อน ผลกลุ่ม มีผลย่อย 4-6 ผล เมื่อแก่แตกอ้า เปลือกผลด้านในสีแดง ออกดอกเดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคม ผลแก่ในเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด

การปลูกเลี้ยง ส่วนใหญ่เป็นพรรณไม้ป่าที่ชอบดินทรายหรือดินร่วน ควรปลูกลงแปลงกลางแจ้ง ทนแล้งได้ดี เป็นพืชสมุนไพรและเป็นพรรณไม้วัฒนธรรมที่ใช้ในพิธีศพของชาวบ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กล้วยพัวพอน

Uvaria hamiltonii Hook.f. & Thomson

เป็นไม้เลื้อยเนื้อแข็ง เลื้อยได้ไกล 5-15 เมตร ยอดอ่อนมีขนสีทองหนาแน่น ใบรูปไข่กลับ ยาว 15-25 เซนติเมตร ดอกเดี่ยว ออกตามกิ่งตรงข้ามใบ สีแดงเข้มกลิ่นหอมอ่อน เมื่อบานมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 4-6 เซนติเมตร ปลายกลีบโค้งงอกลับไปทางด้านหลัง ผลกลุ่ม มีจำนวนผลย่อย 20-35 ผล ผลรูปทรงกระบอก เมื่อแก่สีเหลือง ออกดอกบานเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม ผลแก่ในเดือนสิงหาคมถึงตุลาคม ใช้เมล็ดในการขยายพันธุ์

การปลูกเลี้ยง ชอบสภาพความชื้นสูง ดินร่วนและระบายน้ำดี ปลูกกลางแจ้ง ทำซุ้มให้เลื้อยไต่ คอยตัดแต่งทรงพุ่มให้โปร่ง แต่ละดอกติดผลกลุ่มซึ่งมีผลย่อยจำนวนมาก เมื่อสุกแล้วเป็นอาหารสัตว์ป่าได้ดี

กล้วยหมูลัว

Uvaria grandiflora Roxb. ex Hornem

เป็นไม้เลื้อยเนื้อแข็ง กระจายพันธุ์อยู่ในป่าดิบชื้นภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงใต้ เถาเลื้อยได้ไกล 5-15 เมตร กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลหนาแน่น ใบรูปรียาว 10-18 เซนติเมตร ด้านล่างมีขนนุ่ม ดอกเดี่ยวออกที่ปลายกิ่งหรือตรงข้ามใบ สีแดงเลือดนก ผลกลุ่ม มีผลย่อย 20-80 ผล รูปทรงกระบอก เมื่อแก่มีสีเหลือง มีรสหวาน ออกดอกเดือนมีนาคมถึงกรกฎาคม ผลแก่ในเดือนกันยายนถึงกุมภาพันธ์ ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด ปักชำ ตอนกิ่งและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ได้รับความนิยมในต่างประเทศหลายแห่ง มีการปรับปรุงพันธุ์จนมีความหลากหลายพันธุ์ให้เลือก ควรเลือกพันธุ์ที่มีกิ่งก้านดัด เลื้อยน้อย ดอกใหญ่ ดอกสีเข้ม และคอยตัดแต่งกิ่งให้เป็นพุ่มหรือเลื้อยได้สวยงาม

กล้วยหมูลิวสีนวล

Uvaria flava Teysm. & Binn.

ชื่อพ้อง : *Uvaria grandiflora* Roxb. ex Hornem var. *flava*
(Teyism. & Binn.) J. Sinclair

เป็นไม้เลื้อยเนื้อแข็งคล้ายคลึงกับกล้วยหมูลิว กระจายพันธุ์อยู่ในจังหวัดปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา และจันทบุรี เลื้อยได้ไกล 5-15 เมตร ใบเรียบทั้งสองด้าน ดอกสีเหลืองนวล กลีบดอกซ้อนเกยกัน เมื่อบานมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 8-12 เซนติเมตร หอมอ่อน ผลกลุ่ม มีผลย่อย 5-15 ผล รูปทรงกระบอก เมื่อแก่สีส้ม รสหวาน ดอกบานเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม ผลแก่ในเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด ตอนกิ่งและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ควรเลือกต้นที่มีกิ่งกษะทึบรัด เลื้อยน้อย ดอกใหญ่ สีสดสวย หอมอ่อน ควรปลูกลงกระถางใหญ่และแต่งให้เป็นพุ่มอยู่ได้ระยะหนึ่ง แล้วจึงค่อยปลูกลงแปลง

กล้วยไฉฟอน

Uvaria lurida Hook.f. & Thomson

เป็นไม้เถาเนื้อแข็ง กระจายพันธุ์อยู่ในจังหวัดปราจีนบุรี ฉะเชิงเทราและ
จันทบุรี เลื้อยได้ไกล 5-15 เมตร ใบเรียบทั้งสองด้าน ดอกสีแดงเลือดนก เมื่อบานมีเส้น
ผ่านศูนย์กลาง 4-6 เซนติเมตร ปลายกลีบงอเข้าหากกลางดอก ผลกลุ่ม มีผลย่อย 10-25
ผล รูปทรงกระบอก เมื่อสุกสีส้ม รสหวาน ดอกบานเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม ผลแก่
ในเดือนกันยายนถึงตุลาคม ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด ปักชำ ตอนกิ่งและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ควรเลือกต้นที่มีกิ่งกะทัดรัด เลื้อยน้อย ดอกใหญ่ สีเข้ม ปลูกลง
กระถางขนาดใหญ่ ตัดแต่งให้เป็นพุ่มสวยงาม เมื่อมีขนาดใหญ่จึงนำลงปลูกในแปลงกลาง
แจ้ง ให้เลื้อยไต่ซุ้ม ชอบความชื้นสูง ดินร่วนและระบายน้ำได้ดี

กลาย

Mitrephora keithii Ridl.

เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก กระจายพันธุ์อยู่ในป่าดิบแล้งและป่าเบญจพรรณทางตอนล่างของภาคตะวันตก สูง 2-4 เมตร แตกกิ่งจำนวนมาก กิ่งมีขนาดเล็กสีดำ ดอกเดี่ยว ออกตรงข้ามใบ เมื่อบานมีขนาด 2-3 เซนติเมตร ผลกลุ่ม มีผลย่อย 6-14 ผล ผลรูปทรงกระบอกเรียวกอดตามเมล็ด เมื่อสุกสีส้มอมแดง ออกดอกตลอดปี ผลแก่หลังจากดอกบาน 4-5 เดือน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด เสียบยอดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ให้เลือกปลูกเฉพาะต้นที่มีกลิ่นหอม ปลูกลงกระถางหรือลงแปลงกลางแจ้งหรือในที่ร่มรำไร เจริญเติบโตช้ามาก จึงปลูกประดับอยู่ในกระถางได้เป็นเวลานาน ควรพรวนโคนต้นแล้วใส่ปุ๋ยคอกเป็นช่วงๆ และตัดแต่งกิ่งให้ทรงพุ่มโปร่งสวยงาม

กลีบหนาดอกใหญ่

Encisanthum membranifolium J. Sinclair

ชื่ออื่น : หนิงหนาดอกใหญ่

ไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นภาคใต้ สูง 3-10 เมตร แตกกิ่งขนานกับพื้น ใบด้านบนมีเส้นแขนงใบเป็นร่องลึก ออกดอกเป็นช่อ 1-3 ดอก ก้านดอกยาว 2-3 เซนติเมตร กลีบดอกหนามาก เมื่อบานสีเหลืองนวล ปลายกลีบแหลม ผลกลุ่ม มีผลย่อย 8-15 ผล รูปทรงกลมรี เมื่อสุกสีเขียวอมเหลือง ออกดอกเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์ ผลแก่ในเดือนมีนาคมถึงมิถุนายน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด (มีการเปลี่ยนชื่อตามความเหมาะสมของลักษณะดอก)

การปลูกเลี้ยง ชอบความชื้นสูง ดินร่วนระบายน้ำดี ปลูกกลางแจ้งหรือในที่ร่มรำไร ห่างจากต้นไม้อื่นอย่างน้อย 4 เมตร จึงจะมีทรงพุ่มสวยงาม ควรพรวนดินรอบโคนต้น กำจัดวัชพืชและใส่ปุ๋ยดอกให้เป็นช่วงๆ

กลีบหนาผลติ้ว

Encosanthum fuscum (King) Airy Shaw

ชื่ออื่น : หนิงหนาผลติ้ว

ไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นภาคใต้ สูง 3-8 เมตร แตกกิ่งขนานกับพื้น ทรงพุ่มโปร่งรูปรูปรวยคว่ำ ใบด้านบนมีเส้นแขนงใบเป็นร่องลึก ออกดอกเดี่ยวตามซอกใบใกล้ปลายยอด ก้านดอกยาว 5-7 มิลลิเมตร กลีบดอกหนา เมื่อบานสีเหลืองนวล ปลายกลีบงอแง ผลกลุ่ม มีผลย่อย 3-8 ผล รูปทรงกลมรี ปลายผลมีติ่งแหลม เมื่อสุกสีเขียวอมเหลือง ออกดอกเดือนตุลาคมถึงธันวาคม ผลแก่ในเดือนมีนาคมถึงมิถุนายน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด (มีการเปลี่ยนชื่อตามความเหมาะสมของลักษณะดอก)

การปลูกเลี้ยง ชอบความชื้นสูง ดินร่วนระบายน้ำดี ปลูกกลางแจ้งกลางแจ้งหรือในที่ร่มรำไร ห่างจากต้นไม้อื่นอย่างน้อย 4 เมตร จึงจะมีทรงพุ่มสวยงาม ควรพรวนดิน รอบโคนต้น กำจัดวัชพืช และใส่ปุ๋ยคอกให้เป็นช่วงๆ

กะโมกเขา

Sageraea elliptica (A. DC.) Hook.f. & Thomson

ไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงใต้ สูง 8-15 เมตร ใบรูปขอบขนาน หนาเรียบเป็นมัน แตกกิ่งขนานกับพื้นดิน ออกดอกตาม ลำต้นและกิ่งแก่ ดอกเดี่ยวหรือเป็นกระจุก 2-6 ดอก สีเหลือง เมื่อบานมีขนาดเส้นผ่าน ศูนย์กลางของดอก 0.8-1.2 เซนติเมตร ไม่มีกลิ่น ผลกลุ่ม มีผลย่อย 5-8 ผล ผลกลมรี ยาว 2.5-3 เซนติเมตร ออกดอกเดือนมกราคมถึงพฤษภาคม ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด

การปลูกเลี้ยง ชอบความชื้นสูง ปลูกกลางแจ้งในที่ร่มรำไร ควรให้อยู่ห่างต้นอื่น อย่างน้อย 4 เมตร จึงจะแตกกิ่งและมีทรงพุ่มสวยงาม เป็นไม้ประดับที่โชว์ทรงพุ่ม มีความ ทนทาน เนื้อไม้แข็งและเหนียวมาก

กำย

Artabotrys suaveolens (Blume) Blume

เป็นไม้เถาเนื้อแข็ง กระจายพันธุ์อยู่ในป่าดิบชื้นภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงใต้ เลื้อยได้ไกล 5-20 เมตร เถามีขนาดเล็ก แกร่ง ใบรูปรี ออกดอกเป็นช่อ 3-10 ดอกต่อจากตะขอ กลีบดอก 6 กลีบสีขาวรูปทรงกระบอกยาว 1-1.5 เซนติเมตร กลิ่นหอมแรง ช่วงผลบค่ำ ผลกลุ่ม มีผลย่อย 3-8 ผล รูปกลมรี ออกดอกบานเดือนสิงหาคมถึงตุลาคม ผลแก่ในเดือนตุลาคมถึงธันวาคม ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ดหรือตอนกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ชอบความชื้นสูง อยู่ในดินร่วนระบายน้ำดี เลื้อยขึ้นได้ชุ่ม หากเป็นต้นที่ขยายพันธุ์โดยการตอนกิ่ง สามารถปลูกในกระถางได้ระยะหนึ่งแล้วจึงนำลงปลูกในแปลงกลางแจ้ง และควรตัดแต่งเถาไม่ให้รกทึบเกินไป

การเวก

Artabotrys siamensis Miq.

เป็นไม้เลื้อยเนื้อแข็ง กระจายพันธุ์ในภาคกลางและตอนล่างของภาคตะวันตก คล้ายคลึงกับกระดังงาจีน แต่เป็นพรรณไม้พื้นเมืองที่มีชนปกคลุมอยู่ตามกิ่งยอดและด้านล่างของใบ เลื้อยได้ไกล 5-15 เมตร ดอกเดี่ยวหรือเป็นกระจุก 1-3 ดอก ออกตามกิ่งต่อจากตะขอ หอมแรงตลอดวัน ผลกลุ่ม ผลย่อยมี 2 เมล็ด ผลสุกสีเหลืองและหอม ออกดอกเดือนมกราคมถึงมีนาคม ผลแก่ในเดือนเมษายนถึงมิถุนายน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

การปลูกเลี้ยง หากปลูกจากกิ่งตอนสามารถอยู่ในกระถางได้ช่วงหนึ่ง เมื่อกิ่งยอดยาวขึ้นจึงต้องนำลงปลูกในแปลงกลางแจ้ง และให้เลื้อยตามรั้วหรือซุ้ม ปลูกเป็นไม้ประดับตามซุ้มให้ร่มเงาทางเดินในสนามระหว่างตึกได้ดี แต่ควรตัดแต่งเป็นช่วงๆ ไม่ให้รกทึบ

การเวกกระ

Artabotrys aeneus Jovet-Ast

เป็นไม้เถาเนื้อแข็ง กระจายพันธุ์อยู่บนยอดเขาสูงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เถาเลื้อยได้ไกล 5-20 เมตร เถาเล็กแกร่งและมีหนามแข็งเป็นช่วงๆ ใบรูปรี ยาว 8-14 เซนติเมตร ใบเรียบหนาเป็นมัน ออกดอกเป็นช่อต่อจากตะขอ มีดอกย่อย 10-20 ดอก แต่ละดอกมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 1 เซนติเมตร ปลายกลีบดอกงอรั้ง เมื่อบานมีสีน้ำตาล ส่งกลิ่นหอมแรงช่วงพลบค่ำ ผลกลุ่ม มีผลย่อย 3-8 ผล ดอกบานเดือนกุมภาพันธ์ ผลแก่ในเดือนพฤษภาคม ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด ตอนกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ชอบอากาศหนาวเย็นและชื้น ดินร่วนระบายน้ำดี ปลูกกลางแจ้งกลางแจ้งให้เลื้อยได้ชุ่ม คอยตัดแต่งเถาให้โปร่งจะช่วยให้ออกดอกได้ดี

การเวกน้ำ

Artabotrys oblancoelatus Craib

เป็นไม้เถาเนื้อแข็ง เลื้อยได้ไกล 4-8 เมตร เถามีขนาดเล็ก แกร่งและมีหนามแหลมเป็นช่วงๆ ใบรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก เรียวยาว 10-15 เซนติเมตร ใบหนาเรียบเป็นมันทั้งสองด้าน ดอกเดี่ยวออกตรงข้ามใบต่อจากตะขอ ดอกสีเหลืองอมเขียว มีกลิ่นหอมแรงช่วงพลบค่ำ เมื่อบานมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 2 เซนติเมตร ผลกลุ่ม มีผลย่อย 6-12 ผล รูปทรงกระบอกเรียวยาว ปลายผลมีติ่งแหลม เปลือกมีจุดประสีเขียวยาวอ่อน ออกดอกเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม ผลแก่ในเดือนกันยายนถึงพฤศจิกายน ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด

การปลูกเลี้ยง ชอบขึ้นอยู่กลางแจ้งตามหนองน้ำหรือริมลำธาร เลื้อยขึ้นเป็นซุ่มตั้งอยู่ได้เอง หรือเลื้อยพันต้นไม้อื่น หน้ำท่วมได้ดี ควรตัดแต่งเถาให้เลื้อยได้ซุ่มได้สวยงาม ไม่รกทึบและออกดอกได้ดกดี มีผลเป็นสายประสวยงาม

กำลั้ววูวเดลิ้ว

Anaxagorea luzonensis A. Gray

ไม้พุ่มขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงใต้ สูง 50-80 เซนติเมตร ออกดอกตามลำต้นหรือตามกิ่งตรงข้ามใบ สีขาว เมื่อบานมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 1 เซนติเมตร ไม่มีกลิ่นหอม ออกดอกบานตลอดปี ผลกลุ่ม มีผลย่อย 1-3 ผล ผลรูปทรงกลม ปลายผลเป็นติ่งแหลมโค้ง เมื่อแก่แล้วเปลือกผลแตกออก ติดเมล็ดกระเด็นไปไกล ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด

การปลูกเลี้ยง ปลูกต้นกล้าลงกระถางหรือลงแปลงในที่ร่มรำไร สามารถปลูกเป็นไม้กระถางได้เป็นระยะเวลานาน ชอบความชื้นสูงและดินมีอินทรีย์วัตถุสูง เป็นพรรณไม้ที่ใช้ประโยชน์ทางด้านสมุนไพร

ข้าวหลาม

Goniothalamus tamirensis Pierre ex Finet & Gagnep.

ชื่อพ้อง : *Goniothalamus marcanii* Craib

เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจนถึงภาคตะวันออกเฉียงใต้ สูง 1.5-3 เมตร เปลือกลำต้นสีดำและมีกิ่งเหนียว ออกดอกที่ซอกใบตามกิ่ง กลีบดอกสีขาวนวล กลีบหนาและยาว 2-2.5 เซนติเมตร เมื่อบานมีกลิ่นหอมอ่อน ผลกลุ่ม มีผลย่อย 8-15 ผล ผลแก่สีแดง มี 1 เมล็ด ออกดอกเดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม ผลแก่ในเดือนมิถุนายนถึงกันยายน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด

การปลูกเลี้ยง สามารถปลูกเป็นไม้กระถางได้ระยะหนึ่ง เมื่อเจริญเติบโตเต็มที่แล้วจึงย้ายลงแปลงในที่ร่มรำไร ชอบความชื้นปานกลาง ดินร่วนที่ระบายน้ำดีและมีอินทรีย์วัตถุสูง เป็นพืชสมุนไพรที่มีการปลูกเป็นไม้ประดับด้วย

ข้าวหลามดงดอกยอด (ดอกชมพู)

Goniothalamus laoticus (Finet & Gagnep.) Ban 'Pink'

เป็นไม้ต้นขนาดเล็กหรือไม้พุ่ม สูง 1-3 เมตร เกิดการกลายพันธุ์มาจากข้าวหลามดง โดยมีต้นเตี้ยลง แล้วออกดอกที่ปลายยอด ดอกมีสีชมพู กลีบดอกชั้นนอก 3 กลีบ แต่ละกลีบรูปไข่แกมรูปขอบขนานปลายแหลม ยาว 4-6 เซนติเมตร ปลายกลีบโค้งงอออก บานอยู่ได้นาน 5-8 วัน มีกลิ่นหอมอ่อน ออกดอกบานช่วงเดือนเมษายนถึงกรกฎาคม ไม้ติดผล ขยายพันธุ์โดยการทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ปลูกเป็นไม้กระถางได้ระยะหนึ่ง เมื่อเจริญเติบโตมากแล้วจึงย้ายลงปลูกในแปลงในที่ร่มรำไรหรือกลางแจ้ง ชอบความชื้นปานกลางและทนทานต่อความแห้งแล้งได้ดี ปลูกเป็นไม้ประดับที่มีดอกและทรงพุ่มสวยงาม

ข้าวหลามดงดอกยอด (ดอกเหลือง)

Goniothalamus laoticus (Finet & Gagnep.) Ban 'Yellow'

เป็นไม้ต้นขนาดเล็กหรือไม้พุ่ม สูง 1-3 เมตร เหมือนกับข้าวหลามดงดอกยอด “ดอกชมพู” เกิดการกลายพันธุ์มาจากข้าวหลามดง โดยมีต้นเตี้ยลง แล้วออกดอกที่ปลายยอด ดอกมีสีเหลือง รูปไข่แกมรูปขอบขนานปลายมน ยาว 4-6 เซนติเมตร บานอยู่ได้นาน 5-8 วัน มีกลิ่นหอมอ่อน ออกดอกบานช่วงเดือนเมษายนถึงกรกฎาคม ไม่ติดผล ขยายพันธุ์โดยการทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ปลูกเป็นไม้กระถางได้ระยะหนึ่ง เมื่อเจริญเติบโตมากแล้วจึงย้ายลงปลูกในแปลงในที่ร่มรำไรหรือกลางแจ้ง ชอบความชื้นปานกลางและทนทานต่อความแห้งแล้งได้ดี ปลูกเป็นไม้ประดับที่มีดอกและทรงพุ่มสวยงาม

ข้าทด

Fissistigma minuticalyx (McGregor & W.W. Smith)
Chatterjee

เป็นไม้เถาเนื้อแข็ง กระจายพันธุ์ในป่าดิบเขาในระดับสูงของภาคเหนือ เลื้อยได้ไกล 4-10 เมตร ใบหนาและมีเส้นแขนงใบขนานกันนูนเด่น 18-22 คู่ ดอกเดี่ยวหรือเป็นกระจุก 1-5 ดอก กลีบดอกสีขาวนวลยาว 1.5-2 เซนติเมตร ด้านนอกมีขนสีน้ำตาลปกคลุมหนาแน่น ผลกลุ่ม ผลย่อย 6-9 ผล มีเมล็ดจำนวนมาก เมื่อบานมีกลิ่นหอมอ่อน ดอกบานเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด

การปลูกเลี้ยง ยังไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร มีปลูกอยู่เฉพาะในสวนพฤกษศาสตร์และในแปลงรวบรวมพรรณไม้ ปลูกกลางแจ้งให้เลื้อยขึ้นได้ชุ่มได้ทั้งในที่ร่มรำไรและบริเวณกลางแจ้ง ชอบความชื้นปานกลาง ควรตัดแต่งเถาเป็นช่วงๆ ไม่ให้ชุ่มรกที่บเกินไป

คำฝู

Cyathocalyx sumatranus Scheff.

เป็นไม้ต้นขนาดกลาง กระจายพันธุ์ตั้งแต่ภาคใต้จนถึงภาคเหนือ สูง 15-20 เมตร ต้นที่สวยงามขึ้นอยู่เฉพาะในภาคเหนือ ออกดอกดก ดอกใหญ่ กลีบดอกยาว 4-6 เซนติเมตร ดอกอ่อนสีเขียวเมื่อบานแล้วเปลี่ยนเป็นสีเหลืองเข้ม กลิ่นหอมแรง ผลเดี่ยวกลมหรือทรงรี ขนาด 3-5 เซนติเมตร เปลือกหนาแข็ง ผลแก่สีดำ ออกดอกบานเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ปลูกกลางแจ้งหรือในที่ร่มรำไร ชอบดินชื้นแต่ระบายน้ำได้ดี เจริญเติบโตช้า มีใบหนาสีเขียวเข้มเป็นมัน มีทรงพุ่มสวยงาม ปลูกเป็นไม้ประดับทรงพุ่ม ไม้ให้ร่มเงา และเป็นไม้ดอกหอมได้ดี

คำหอม

Polyalthia evecta (Pierre) Finet & Gagnep. var. *atlopeuensis* (Pierre) Finet & Gagnep.

เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก กระจายพันธุ์อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีชื่อเรียกคำหอม ตามแหล่งที่ขึ้นอยู่ที่น้ำตกคำหอม สูง 1 เมตร ออกดอก 1-2 ดอก มีบางต้นที่กลายพันธุ์แล้วออกดอกเป็นกระจุกสีขาวนวลขนาด 1-1.5 เซนติเมตร มีกลิ่นหอมอ่อน ผลกลุ่มมีผลย่อย 8-12 ผล เมื่อสุกมีสีแดงเข้ม มี 1 เมล็ด ออกดอกเดือนเมษายนถึงมิถุนายน ผลแก่ในเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและเสียบยอด

การปลูกเลี้ยง เป็นพรรณไม้เจริญเติบโตช้า สามารถปลูกเป็นไม้ประดับกระถางได้เป็นเวลานาน หรือปลูกลงแปลงในที่ร่มรำไร ชอบดินมีความชื้นสูงแต่ระบายน้ำได้ดี ควรพรวนโคนต้นและใส่ปุ๋ยคอกเป็นช่วงๆ จะออกดอกได้ดี

เงาะพวงผลกลม

Uvaria fauveliana (Finet & Gagnep.) Pierre ex Ast.

เป็นไม้เถาเนื้อแข็ง กระจายพันธุ์อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและตอนล่างของภาคตะวันออก เถาเลื้อยได้ไกล 10-20 เมตร กิ่งอ่อนและใบมีขนสีน้ำตาลหนาแน่น ออกดอกเดี่ยวหรือเป็นกระจุกตรงข้ามใบ กลีบดอกสีเลือดนกและมีเกสรเพศผู้สีเหลืองเข้ม ดอกบานมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 2-3 เซนติเมตร ผลกลุ่ม มีผลย่อย 10-30 ผล รูปกลมหรือรี มีขนยาวคล้ายผลเงาะ เมื่อแก่สีส้มค่อนข้างแดง ออกดอกเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน ขยายพันธุ์โดยเมล็ด

การปลูกเลี้ยง ยังไม่ได้รับความนิยมนเท่าที่ควร มีปลูกอยู่เฉพาะในสวนพฤกษศาสตร์และในแปลงรวบรวมพรรณไม้ ปลูกลงแปลงให้เลื้อยขึ้นได้ชุ่มได้ทั้งในที่ร่มรำไรและบริเวณกลางแจ้ง ชอบความชื้นปานกลาง ควรตัดแต่งเถาเป็นช่วงๆ มิให้ชุ่มรกทึบเกินไป

จำปาขอม

Polyalthia cauliflora Hook.f. & Thomson var. *desmantha*
J. Sinclair

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์อยู่ในภาคใต้ สูง 5-10 เมตร แตกกิ่งขนานกับพื้นเป็นพุ่มทรงสูง ขอบใบเป็นคลื่น ดอกออกตามลำต้นเป็นกระจุก 3-10 ดอก กลีบดอกรูปแถบ ยาว 3-5 เซนติเมตร ดอกบานมีสีเหลืองหรือส้มจนถึงแดง และส่งกลิ่นหอมอ่อนเหมือนกลิ่นผลฝรั่งสุก ผลกลุ่ม มีผลย่อย 12-18 ผล เมื่อสุกสีม่วงแดง ออกดอกบานเดือนกุมภาพันธ์ถึงกันยายน ผลแก่สีม่วงแดง มี 1 เมล็ด ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ปลูกเป็นไม้ประดับลงแปลงในที่ร่มรำไร เป็นไม้ที่มีทรงต้นสวยงาม ดอกดก ชอบความชื้นสูงและดินมีการระบายน้ำดี เจริญเติบโตช้า หากมีการพรวนโคนต้นและใส่ปุ๋ยคอกให้เป็นช่วงๆ สามารถช่วยเร่งให้เจริญเติบโตได้รวดเร็วดีขึ้น

จำปาขอมดอกใหญ่

Polyalthia cauliflora Hook.f. & Thomson var. *wrayi*
(Hemsl.) J. Sinclair

เป็นไม้ต้นขนาดเล็กและมีลักษณะเหมือนกับจำปาขอม แต่มีส่วนที่แตกต่างกัน คือ ตามลำต้นมีปุ่มปมตั้งแต่โคนถึงปลายยอด ออกดอกตามปุ่มปมเป็นกระจุกแน่น 5-30 ดอก ดอกมีขนาดใหญ่ กลีบดอกยาว 5-8 เซนติเมตร สีน้ำตาล เมื่อบานมีกลิ่นเหมือนผลฝรั่งสุก ผลสุกสีชมพูถึงแดงเข้ม ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง เหมาะสมที่จะปลูกเป็นไม้ประดับในที่ร่มรำไร โข้วดอกบานตามต้น

จำปูน

Anaxagorea javanica Blume

เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงใต้ สูง 1-2 เมตร (มีบางต้นเจริญเติบโตจนโคนต้นมีขนาด 30 เซนติเมตร และสูงได้ถึง 10 เมตร) ออกดอกเดี่ยวที่ซอกใบใกล้ปลายยอด กลีบดอกหนาสีขาวนวล เมื่อบานมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 2 เซนติเมตร ส่งกลิ่นหอมแรง ผลกลุ่ม มีผลย่อย 4-10 ผล เมื่อแก่แล้วแตก ติดเมล็ดกระเด็นไปได้ไกล ออกดอกตลอดปี ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและตอนกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ได้รับความนิยมในการปลูกเลี้ยงมานาน แต่มีน้อยคนนักที่จะปลูกเลี้ยงได้เจริญเติบโตและออกดอกตกในที่ราบภาคกลางหรือในภาคอื่นๆ นอกถิ่นกำเนิดเดิม เนื่องจากต้องปลูกอยู่ในที่ร่มรำไร ต้องการความชื้นสูง ดินมีปุ๋ยดีและระบายน้ำได้ดี

ด้ามมีด

Cyathocalyx martabanicus Hook.f. & Thomson

เป็นไม้ต้นขนาดกลาง กระจายพันธุ์อยู่ในป่าดิบชื้นภาคตะวันออกเฉียงใต้ สูง 5-25 เมตร แตกกิ่งขนานกับพื้นเป็นพุ่มทรงสูง ใบหนาแข็งสีเขียวเข้มเป็นมัน ออกดอกเป็นกระจุก 1-3 ดอก ตามกิ่งบริเวณตรงข้ามใบ กลีบดอกยาวงอโค้งกลับหลัง (แตกต่างจากคำฟูอย่างชัดเจน) ส่งกลิ่นหอมอ่อน ผลเดี่ยวรูปทรงกระบอกและมีรอยคอดตามเมล็ด ผลสุกสีแดง ดอกบานเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม ผลแก่ในเดือนเมษายน ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง คนส่วนมากปลูกต้นด้ามมีดจากการเพาะเมล็ดและเข้าใจผิดว่าเป็นต้นคำฟู การปลูกด้วยต้นทาบกิ่งจะช่วยให้ออกดอกได้เร็วขึ้น แต่มีทรงต้นไม่เป็นพุ่มสวยงาม จึงควรตัดแต่งกิ่งจัดทรงพุ่มให้เหมาะสม ชอบความชื้นสูง อยู่กลางแจ้งและดินระบายน้ำดี

ตัวฟ้า

Dasymaschalon macrocalyx Finet & Gagnep.

เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก กระจายพันธุ์อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สูง 1-2 เมตร ตามกิ่งยอด ก้านใบและใบมีขนหนาแน่น ดอกเดี่ยวออกที่ซอกใบใกล้ปลายกิ่ง มีกลีบเลี้ยงแผ่กว้างและ ยาว 1.5-2 เซนติเมตร ดอกบานสีส้ม ผลกลุ่ม มีผลย่อย 6-10 ผล สีฟ้า รูปทรงกระบอก คอดตามรอยเมล็ด ปลายผลเป็นติ่งแหลม ออกดอกบานเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน ผลแก่ในเดือนกันยายนถึงตุลาคม ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและตอนกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ยังไม่ได้รับความนิยมในการนำมาปลูก มีเพียงการเก็บจากป่ามา ทำสมุนไพร เหมาะที่จะปลูกในที่ร่มรำไร ในดินร่วนและระบายน้ำดี แล้วตัดแต่งกิ่งให้เป็น พุ่มโปร่ง พร้อมทั้งใส่ปุ๋ยคอกเป็นช่วงๆ จะช่วยให้ออกดอกได้ทั่วทรงพุ่ม มีผลรูปปลั๊กซัน แผลกตา

ตีนตัว

Desmos dumosus (Roxb) Saff.

เป็นไม้เลื้อยเนื้อแข็ง มีลักษณะต่างๆ คล้ายคลึงกับสายหยุด เพียงแต่ด้านล่างของใบมีขนปกคลุม กระจายพันธุ์บนภูเขาในระดับสูงทั่วประเทศ เลื้อยได้ไกล 3-15 เมตร โคนใบเว้าลึกและมีเส้นแขนงใบด้านบนเป็นร่องลึก ดอกบานสีเหลืองอมเขียวหรือสีเหลืองเข้ม กลิ่นหอมแรง ผลกลุ่ม มีผลย่อย 8-15 ผล รูปทรงกระบอกคอดเว้าตามรอยเมล็ด เมื่อสุกสีแดง ดอกบานเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ผลแก่ในเดือนสิงหาคม ขยายพันธุ์โดยเมล็ดและตอนกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ยังไม่ค่อยได้รับความนิยมปลูกเลี้ยงมากเหมือนสายหยุด สามารถปลูกเลี้ยงในกระถางแล้วทำซุ้มให้เลื้อยได้ไ้ระยะหนึ่ง เมื่อเจริญเติบโตเต็มที่แล้วจึงนำลงปลูกในแปลงในที่ร่มรำไรและมีความชื้นสูง หากปลูกกลางแจ้งจะตั้งเป็นพุ่มและออกดอกตก

ทุเรียนเทศ

Annona muricata L.

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก มีถิ่นกำเนิดอยู่ในเขตลาตินอเมริกา นำเข้ามาปลูกในประเทศไทยเพื่อรับประทานผล มีต้นสูง 3-4 เมตร แตกกิ่งแผ่เป็นพุ่มกว้าง ใบมีกลิ่นเหม็นเขียว มีกลีบดอกขนาด 3-4 เซนติเมตร กลีบหนามาก เมื่อบานมีสีเหลืองและมีกลิ่นหอมอมเปรี้ยว ผลกลุ่ม เปลือกผลเชื่อมติดกันและมีหนามคล้ายผลทุเรียนแต่เป็นหนามนิ่ม ผลกลมทรงไข่ ยาว 10-20 เซนติเมตร ออกดอกตลอดปี ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและติดตา

การปลูกเลี้ยง ปลูกกลางแจ้งในที่ร่มรำไร มีความชื้นปานกลางถึงความชื้นสูง ชอบดินทรายหรือดินร่วนที่ระบายน้ำดี ควรพรวนโคนต้นกำจัดวัชพืชเป็นช่วงๆ ตัดแต่งกิ่งให้ทรงพุ่มโปร่ง พร้อมทั้งใส่ปุ๋ยคอกและพรวนดินกลบทับ จะช่วยให้ผลมีขนาดใหญ่ขึ้น

นมควายน้อย

Uvaria hahnii (Finet & Gagnep.) J. Sinclair

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง กระจายพันธุ์ในป่าดิบแล้งทั่วประเทศ เลื้อยพาดพุ่มไม้ขึ้นไป
ได้ไกล 5-8 เมตร เส้นแขนงใบด้านบนเป็นร่องลึกชัดเจน ดอกเดี่ยวสีเขียว เมื่อดอกบาน
มีกลีบดอกสีเหลือง ยาว 3-4 เซนติเมตร หอมอ่อน ผลกลุ่ม มีผลย่อย 10-22 ผล รูปทรง
กระบอก เมื่อแก่สีส้ม รับประทานได้รสเปรี้ยวอมหวาน ออกดอกเดือนมีนาคมถึงเมษายน
ผลแก่ในเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม ขยายพันธุ์โดยเมล็ดและการปักชำกิ่ง

การปลูกเลี้ยง เป็นพรรณไม้ที่ยังไม่ได้รับความนิยมในการปลูกเลี้ยง ถึงแม้ว่าจะ
มีดอกลักษณะเด่น หอมอ่อน มีผลสุกเป็นอาหารของสัตว์ป่า จึงควรพัฒนาปรับปรุงพันธุ์
ให้เป็นไม้ประดับกระถาง เลื้อยโตชุ่มเล็กๆ หรือปลูกเป็นอาหารของสัตว์ป่า

นมวัว

Artabotrys harmandii Finet & Gagnep.

เป็นไม้พุ่มรอเลื้อยเนื้อแข็ง กระจายพันธุ์อยู่ในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบได้ไกลถึง 10 เมตร ใบหนา เหนียว สีเขียวเข้มเป็นมันทั้งสองด้าน ออกดอกเดี่ยวหรือเป็นกระจุกตามกิ่งที่ปลายตะขอ กลีบดอกหนาสีเขียวเข้มเป็นมัน คล้ายคลึงกับการเวก เริ่มแย้มและหอมแรงในช่วงพลบค่ำ ออกดอกในเดือนมกราคมถึง มีนาคม ผลแก่ในเดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคม ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและการตอนกิ่ง

การปลูกเลี้ยง เป็นพรรณไม้ป่าที่ยังไม่ได้รับความนิยมในการปลูกเลี้ยง ติดผลจำนวนมาก เมื่อผลสุกมีกลิ่นหอมแรง จึงกระจายพันธุ์โดยสัตว์ป่าได้ดี หากปลูกห่างต้นไม้อื่นจะแตกกิ่งและตั้งเป็นพุ่มตัวเอง ควรตัดแต่งกิ่งเป็นช่วงๆ เพื่อให้ทรงพุ่มสวยงาม

นมชะนี

Artabotrys burmanicus A. DC.

เป็นไม้เถาเนื้อแข็งคล้ายคลึงกับการเวก กระจายพันธุ์ในภาคตะวันตกเฉียงใต้ และในประเทศพม่า เลื้อยพาดพุ่มไม้อื่นได้ไกล 5-10 เมตร ตามกิ่งยอดและใบมีขนอ่อน สีน้ำตาลปกคลุมหนาแน่น เมื่อดอกบานมีสีเขียวอมเหลือง ส่งกลิ่นหอมแรงช่วงพลบค่ำ ผลกลุ่ม มีผลย่อย 10-15 ผล ปลายผลเป็นตุ่มแหลม ดอกบานเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม ผลแก่ในเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและการตอนกิ่ง

การปลูกเลี้ยง เป็นพรรณไม้ป่าที่ยังไม่ได้รับความนิยมในการปลูกเลี้ยง แต่การตอนกิ่งสามารถนำมาปลูกเป็นไม้กระถางได้ระยะหนึ่ง แล้วจึงค่อยนำลงปลูกในแปลง และตัดแต่งให้เป็นพุ่ม เป็นพรรณไม้ที่ทนแล้งได้ดีและสามารถปลูกได้ในดินทุกประเภท

นมข้าว

Uvaria cordata (Dunal) Alston

เป็นไม้เถาเลื้อยเนื้อแข็งขนาดใหญ่ กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นและป่าดิบแล้งทั่วประเทศ รวมทั้งในประเทศเพื่อนบ้าน เลื้อยพาดต้นไม้อื่นไปได้ไกลถึง 20 เมตร ดอกเดี่ยวหรือเป็นกลุ่ม 1-3 ดอก เมื่อบานกลีบดอกสีแดงเข้ม บานงอแง ขนาด 3-4 เซนติเมตร ผลกลุ่มรูปกลมหรือทรงกระบอก เมื่อสุกสีเหลืองส้ม ดอกบานเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน ผลแก่ในเดือนกันยายนถึงตุลาคม ขยายพันธุ์โดยเมล็ดและการตอนกิ่ง

การปลูกเลี้ยง เป็นพรรณไม้ป่าที่ยังไม่ได้รับความนิยมในการปลูกเลี้ยง แต่การปลูกในสวนพฤกษศาสตร์สามารถปลูกจากกิ่งตอน ซึ่งค่อนข้างจะแตกกิ่งและตั้งเป็นพุ่ม จึงควรได้รับการตัดกิ่งและการพรวนโคนต้นเพื่อกำจัดวัชพืชเป็นช่วงๆ อย่างเหมาะสม

นมต้น

Neouvaria acuminatissima (Miq.) Airy Shaw

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์อยู่ในป่าดิบชื้นภาคใต้ตอนล่างรวมทั้งในประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย สูง 5-10 เมตร แตกกิ่งขนานกับพื้นดินและมีทรงพุ่มโปร่งรูปกรวยคว่ำ เป็นพรรณไม้ชนิดเดียวในสกุลนี้ ดอกเดี่ยวออกใกล้ปลายยอด เมื่อบานสีเขียวอ่อน มีขนาดดอก 2 เซนติเมตร ผลกลุ่ม 4-6 ผล ก้านผลสั้นมาก ผลรูปทรงกระบอกยาว 3-4 เซนติเมตร ออกดอกเดือนพฤษภาคม ผลแก่ในเดือนกันยายน ขยายพันธุ์โดยเมล็ด

การปลูกเลี้ยง เป็นพรรณไม้ป่าที่ยังไม่ได้รับความนิยมในการปลูกเลี้ยง สามารถขยายพันธุ์ได้ด้วยการเพาะเมล็ด มีทรงพุ่มรูปกรวยคว่ำสวยงาม แต่ต้องปลูกในที่ร่มรำไรที่มีความชื้นสูง ดินร่วนระบายน้ำดี

นมแมว

Uvaria siamensis (Scheff.) L.L. Zhou, Y.C.F. Su & R.M.K. Saunders

ชื่อพ้อง : *Melodorum siamensis* (Scheff.) Ban

เป็นไม้พุ่มรอเลื้อย กระจายพันธุ์ทั่วประเทศรวมทั้งในประเทศเพื่อนบ้าน กลีบดอกหนาเมื่อบานสีเหลืองนวลและมีขนาดของดอก 2 เซนติเมตร กลิ่นหอมแรง ผลกลุ่มเมื่อสุกสีเหลือง รสหวาน ออกดอกและติดผลตลอดปี ขยายพันธุ์โดยเมล็ด ตอนกิ่งและปักชำ

การปลูกเลี้ยง เป็นไม้ดอกหอมที่คนไทยรู้จักมานาน ปลูกเป็นไม้กระถางหรือลงแปลงทั้งในที่ร่มรำไรและกลางแจ้ง ทนแล้งและทนน้ำท่วมได้ดี ควรตัดแต่งกิ่งเป็นช่วงๆ และใส่ปุ๋ยดอกเพิ่มให้ จะมีทรงพุ่มสวยงามและมีดอกขนาดใหญ่ขึ้น

นมแมวช่อ

Uvaria griffithii L.L. Zhou, Y.C.F. Su & R.M.K. Saunders
ชื่อพ้อง : *Cyathostemma viridiflorum* Griff.

เป็นไม้เลื้อยเนื้อแข็ง กระจายพันธุ์ในภาคใต้รวมทั้งประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย เลื้อยไต่ต้นไม้ใหญ่ได้ไกลถึง 20 เมตร ออกดอกเป็นช่อตามลำต้นหรือกิ่งแก่ 4-10 ดอก ดอกอ่อนสีเขียว เมื่อบานสีเหลืองกลีบงอแงเข้าหากกลางดอก มีขนาด 2 เซนติเมตร ผลกลุ่ม มีจำนวน 12-20 ผล รูปทรงกระบอก ดอกบานเดือนกันยายนถึงพฤศจิกายน ผลแก่ในเดือนมกราคมถึงมีนาคม ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด

การปลูกเลี้ยง เป็นพรรณไม้ป่าที่ยังไม่มีการปลูกเลี้ยง แต่การปลูกรวบรวมพันธุ์ในสวนพฤกษศาสตร์พบว่าได้รับความสนใจด้วยดี เนื่องจากมีลักษณะของดอกที่แปลกตาเด่นสวยงาม และเป็นพรรณไม้ที่ทนทานแต่ต้องการความชื้นสูง

นมแมวช้อน

Uvaria dulcis Dunal

ชื่อพ้อง : *Anomianthus dulcis* (Dunal) J. Sinclair

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง กระจายพันธุ์ในป่าดิบแล้งทั่วประเทศ เลื้อยพาดพุ่มไม้ขึ้นไปไกล 3-10 เมตร ใบรูปไข่กลับยาว 10-15 เซนติเมตร ออกดอกเป็นกระจุกที่ปลายยอด ดอกบานสีเหลืองหรือชมพู มีขนาด 3-4 เซนติเมตร กลิ่นหอมอ่อน ผลกลุ่ม มีผลย่อย 8-20 ผล ปลายผลย่อยมีติ่งแหลม เมื่อสุกสีแดง ออกดอกเดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม ผลแก่ในเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน ขยายพันธุ์โดยเมล็ด ตอนกิ่งและปักชำ

การปลูกเลี้ยง มีการคัดเลือกต้นพันธุ์ที่เป็นไม้พุ่ม หรือเลื้อยได้น้อย มีดอกดก สีดอกเข้ม แล้วปลูกจากการตอนกิ่งและปักชำ สามารถปลูกได้ในกระถางขนาดใหญ่ หากทำให้ช่วงดอกบานนานขึ้นได้ คาดว่าจะเป็นไม้ประดับที่ได้รับความนิยมในอนาคต

นมเลื้อย

Uvaria dasoclema L.L. Zhou, Y.C.F. Su & R.M.K. Saunders

ชื่อพ้อง : *Dasoclema siamensis* (Craib) J.Sinclair

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง เป็นพรรณไม้ถิ่นเดียวที่หายากและใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง ขึ้นอยู่บนเขาหินปูนในภาคเหนือ เลื้อยได้ไกล 10-15 เมตร ใบรูปขอบขนานยาว 12-17 เซนติเมตร ดอกเดี่ยว เมื่อบานสีเหลืองนวล ขนาด 2.5 เซนติเมตร มีก้านดอกยาว 6-7 เซนติเมตร ผลเดี่ยวรูปทรงกระบอกยาว 5-6 เซนติเมตร ผลสุกสีเหลือง ดอกบานเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน ผลแก่ในเดือนกันยายน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด

การปลูกเลี้ยง เป็นพรรณไม้ป่าที่หายาก ยังไม่มีการนำมาปลูกเลี้ยง เกรงว่าอาจจะสูญพันธุ์ได้ในอนาคต เนื่องจากพบได้เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น จึงควรเร่งรีบเก็บผลแก่มาขยายพันธุ์ หรือหาวิธีขยายพันธุ์โดยวิธีการอื่นๆ แล้วปลูกอนุรักษ์พันธุ์ไว้

น้อยหน่าพลเรียบ

Annona glabra L.

ไม้ต้นขนาดเล็ก นำเข้ามาจากลาตินอเมริกาเพื่อปลูกไว้กินผล สูง 2-4 เมตร ใบหนาเป็นมันและมีกลิ่นเหม็นเขียว ดอกเดี่ยว เมื่อบานสีเหลือง ขนาด 2.5 เซนติเมตร กลีบดอกหนา มีกลิ่นหอมอ่อน ผลทรงกลมขนาด 4-6 เซนติเมตร เปลือกผลเรียบเชื่อมติดกันเสมือนเป็นผลเดี่ยว มีเมล็ดจำนวนมาก เนื้อผลกินได้ มีรสเปรี้ยว ออกดอกเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม ผลแก่ในเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ชอบดินทรายความชื้นสูง ขึ้นอยู่ได้ในที่ร่มรำไรหรือกลางแจ้ง แตกกิ่งจำนวนมากเป็นพุ่มกลม หากมีการตัดแต่งแล้ว จะช่วยให้ผลมีขนาดใหญ่มากขึ้น การใส่ปุ๋ยเป็นช่วงๆ สามารถเร่งผลให้ติดผลมากขึ้นและมีขนาดใหญ่มากขึ้น

นางแดง

Mitrephora teysmanii Scheff.

เป็นไม้ต้นขนาดกลาง กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นและป่าดิบแล้งทั่วประเทศ รวมทั้งหลายประเทศในเอเชียจนถึงออสเตรเลีย สูง 10-25 เมตร ใบหนา ด้านล่างของใบมีขนหนานุ่ม ดอกสีแดงมีลายเหลือง เมื่อบานมีขนาด 3-4 เซนติเมตร กลิ่นหอมอ่อน ผลกลุ่ม มีผลย่อย 10-20 ผล ทรงกลมขนาด 2 เซนติเมตร ออกดอกบานเดือนกุมภาพันธ์ ถึงมีนาคม ผลแก่ในเดือนกรกฎาคม ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ควรคัดเลือกสายต้นที่มีดอกขนาดใหญ่ สีแดงเข้ม กลิ่นหอมอ่อน แล้วขยายพันธุ์โดยวิธีการทาบกิ่ง ต้นพันธุ์ในจังหวัดพะเยามีดอกขนาดใหญ่และสีเข้ม การปลูกกลางแจ้งให้ห่างต้นอื่น จะแตกกิ่งสวยงาม เหมาะที่จะปลูกไว้โชว์ทรงพุ่ม

นางเลว

Cyathocalyx harmandii (Finet & Gagnep.) R.J. Wang

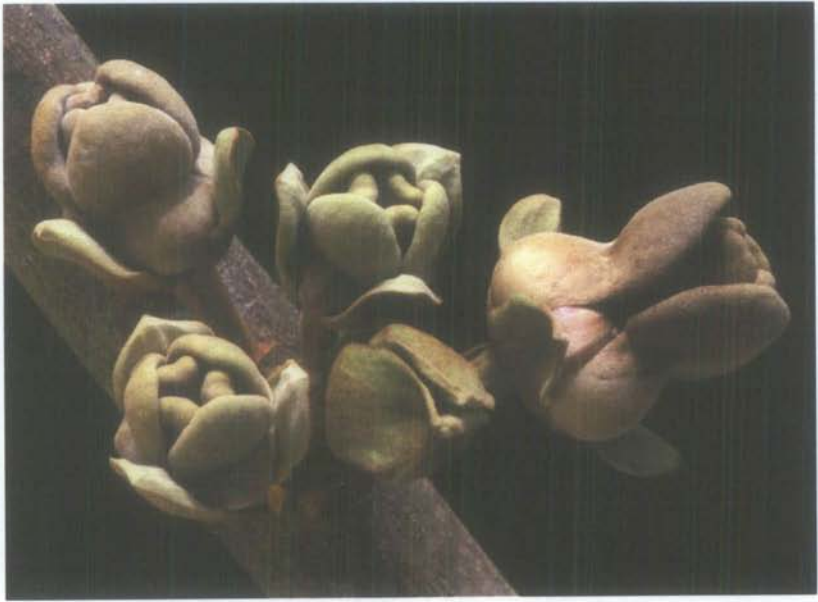

ไม้ต้นขนาดใหญ่ กระจายพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งในประเทศลาวและกัมพูชา สูง 10-30 เมตร ใบรูปรียาว 12-17 เซนติเมตร เนื้อใบหนาแข็งและกรอบ เห็นเส้นแขนงใบเด่นชัดเจน ออกดอกเป็นกระจุก เมื่อบานสีเหลืองนวล ยาว 2-3 เซนติเมตร กลิ่นหอมค่อนข้างแรง ผลเดี่ยว ทรงกลมขนาด 4-5 เซนติเมตร ออกดอกเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน ผลแก่ในเดือนกรกฎาคม ขยายพันธุ์โดยเมล็ดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง เป็นพรรณไม้ป่าที่มีดอกสวยและหอม ควรคัดเลือกต้นพันธุ์ที่มีลักษณะต้นเตี้ย ดอกดก ขนาดใหญ่ กลิ่นหอมแรง แล้วขยายพันธุ์โดยการทาบกิ่ง ชอบความชื้นสูง ดินร่วนระบายน้ำดี คาดว่าจะเป็นไม้ประดับที่ได้รับความนิยมในอนาคต

นางเลापว

Cyathocalyx pruniferus (Maingay ex Hook.f. & Thomson)
J. Sinclair

ไม้ต้นขนาดกลาง กระจายพันธุ์ในภาคใต้ตอนล่างรวมทั้งในมาเลเซียและอินโดนีเซีย สูง 15-25 เมตร แตกกิ่งขนานกับพื้นดิน มีเรือนยอดกลมโปร่งและสูง กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลหนาแน่น ใบรูปขอบขนานยาว 15-40 เซนติเมตร ปลายใบมนกลม ออกดอกเป็นกระจุกตามกิ่ง เมื่อบานสีน้ำตาล ยาว 2.5 เซนติเมตร กลีบดอกหนา ออกดอกเดือนพฤษภาคม ผลแก่ในเดือนกันยายน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด

การปลูกเลี้ยง เป็นพรรณไม้ป่าที่ยังไม่มีการปลูกเลี้ยง ควรเก็บผลแก่มาเพาะเมล็ดแล้วปลูกเป็นไม้ประดับในโรงเรือน มีเรือนยอดกลมโปร่งสวยงาม มีใบยาวและหนาสีเขียวเข้มเป็นมันวาว ขั้วก้านใบเหนียวมาก ชอบความชื้นสูงและแดดจัด ดินร่วนระบายน้ำดี

นาวน้ำ

Artabotrys spinosa Craib

เป็นไม้พุ่มรอเลื้อยเนื้อแข็งขนาดใหญ่ กระจายพันธุ์อยู่ตามริมหนองน้ำหรือลำธารในภาคตะวันออก เลื้อยพาดต้นไม้อื่นได้ไกล 3-10 เมตร ตามลำต้นมีหนามยาวแหลมและแข็ง ใบรูปไข่กลับ หนาสีเขียวเข้ม ดอกเดี่ยว คล้ายการเวก ตะขอมีขนาดเล็กมากหรือลดรูปไป เมื่อบานสีม่วงแดงหรือชมพู กลิ่นหอมแรงช่วงพลบค่ำ ดอกบานเดือนมกราคมถึงสิงหาคม ผลแก่หลังดอกบาน 3-4 เดือน กระจายพันธุ์โดยเมล็ดและตอนกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ควรปลูกจากกิ่งตอน แล้วทำซุ้มให้เลื้อยไต่ ชอบแสงแดดจัด สามารถทนอยู่ในพื้นที่น้ำแฉะหรือน้ำท่วมขังได้ และทนทานต่อช่วงแห้งแล้งได้ดี ควรมีการตัดแต่งกิ่งให้รัวหรือซุ้มโปร่ง แสงแดดส่องทะลุ แล้วจะออกดอกขนาดใหญ่ได้ปกติ

น้ำเต้าน้อย

Uvaria micrantha (A. DC.) Hook.f. & Thomson

ชื่อพ้อง : *Cyathostemma micranthum* (A. DC.) J. Sinclair

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง กระจายพันธุ์ในป่าดิบแล้งทั่วประเทศ เลื้อยได้ไกล 10-15 เมตร เปลือกลำต้นสีน้ำตาล ผิวใบเกลี้ยงเป็นมันทั้งสองด้าน ไม่เห็นเส้นใบ ดอกออกเป็นกระจุก ดอกบานสีน้ำตาลขนาด 1.5 เซนติเมตร ผลกลุ่ม มีผลย่อย 20-40 ผล ผลกลมรียาว 1.5 เซนติเมตร ปลายผลมีติ่งแหลมเล็ก ก้านผลยาว 3-5 เซนติเมตร เมื่อสุกสีเหลือง ดอกบานเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม ผลแก่ในเดือนตุลาคมถึงมกราคม ขยายพันธุ์โดยเมล็ด

การปลูกเลี้ยง ยังเป็นพืชป่าที่ไม่มีการปลูกเลี้ยง แต่มีการใช้ประโยชน์เป็นพืชสมุนไพรกันอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ กระจายพันธุ์ได้ดี เนื่องจากผลสุกสีเหลืองและรสหวาน เป็นอาหารของสัตว์ป่า เป็นพรรณไม้ที่ชอบความชื้นแต่สามารถทนต่อความแห้งแล้งได้ดี

บานขุม

Disepalum pulchrum (King) J. Sinclair

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์บนภูเขาสูงตามชายแดนไทยมาเลเซีย สูง 3-5 เมตร ใบเรียบหนาเป็นมันยาว 15-18 เซนติเมตร ออกดอกที่ปลายกิ่ง กลีบดอกยาว 4.5 เซนติเมตร เมื่อบานสีเขียวนวล ผลกลุ่ม มีผลย่อย 13-100 ผล ทรงรียาว 2 เซนติเมตร ออกดอกเดือนสิงหาคมถึงกันยายน ผลแก่ในเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและปักชำกิ่ง

การปลูกเลี้ยง เป็นพรรณไม้ที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ในประเทศไทย จึงควรเร่งขยายพันธุ์ ปลูกเลี้ยง และบำรุงรักษา ชอบอากาศเย็นและชื้นจัด จึงควรปลูกในพื้นที่ระดับสูงที่เป็นดินร่วนและระบายน้ำได้ดี

บุหงาเซิว

Friesodielsia desmoides (Craib) Steenis

เป็นไม้พุ่มหรือเลื้อยขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นและป่าดิบแล้งทั่วประเทศ เลื้อยได้ไกล 1-3 เมตร ใบรูปขอบขนานยาว 11-15 เซนติเมตร ดอกเดี่ยวออกตามกิ่ง เมื่อบานสีเหลือง กลิ่นหอมแรง กลีบดอกชั้นนอก 3 กลีบยาว 2.5-4 เซนติเมตร ผลกลุ่ม มีผลย่อย 8-12 ผล ทรงรียาว 1.5-2 เซนติเมตร เมื่อสุกสีแดง รสหวาน ออกดอกเดือนมกราคม ถึงสิงหาคม ผลแก่หลังดอกบาน 5-6 เดือน ขยายพันธุ์โดยเพาะเมล็ด ปักชำ

การปลูกเลี้ยง ได้รับความนิยมปลูกเป็นไม้ดอกหอมมานาน มีกลิ่นหอมที่ถูกใจคนไทย ปลูกเป็นไม้กระถางหรือลงแปลงในที่ร่มรำไร แล้วทำซุ้มให้เลื้อยโต ชอบความชื้นสูง หากชอบใบหรือปลายใบแห้ง ให้ช่วยพรางแสงพร้อมทั้งเพิ่มความชื้น

บุหรวก้านเรียบ

Dasymaschalon dasymaschalum (Blume) I.M. Turner

ชื่ออื่น : บุหรง, บุหรงสุราษฎร์

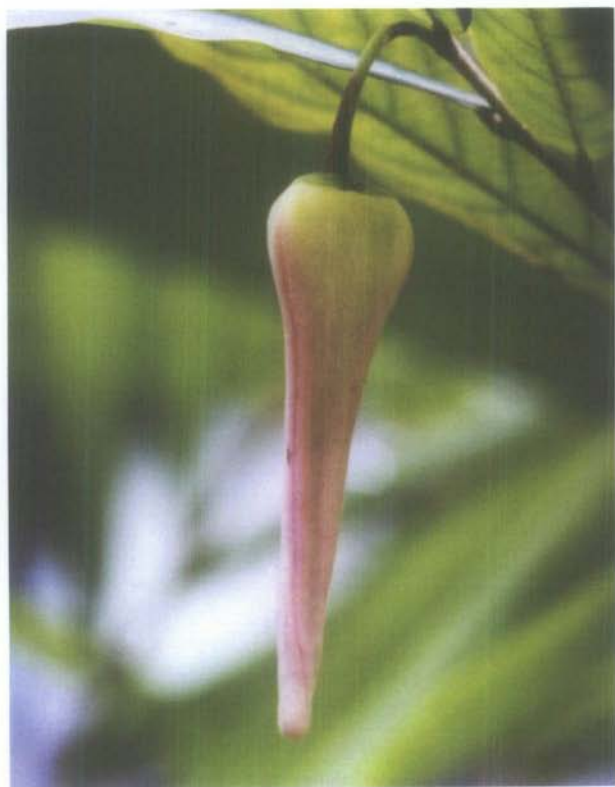
ชื่อพ้อง : *Dasymaschalon blumei* Finet & Gagnep.

เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงใต้และภาคใต้ สูง 1-3 เมตร ด้านล่างของใบมีขนยาวเคลือบ กลีบดอกมี 3 กลีบ ไม่มีกลิ่นหอม สีขาวนวล ประกบกันเป็นแท่งสามเหลี่ยมตรงหรือบิดเป็นเกลียว ก้านดอกเกลี้ยง (ไม่มีขน) ผลมีรอยคอดตามเมล็ด เมื่อสุกสีแดง รสหวาน มีการปลูกเป็นไม้ประดับกระถางหรือลงแปลง ชอบความชื้นสูง

บุหรวจันทน์หอม

Dasymaschalon robinsonii Ast.

เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในตอนล่างของภาคตะวันออกเฉียงจนถึงในประเทศกัมพูชา สูง 1 เมตร ดอกเป็นหลอดเรียวยาวแหลม สีขาวนวลปนชมพู ยาว 4-6 เซนติเมตร กลิ่นหอมอ่อน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด เสียบกิ่งและทาบกิ่ง ปลูกลงกระถางหรือลงแปลงในที่ร่มรำไร ชอบความชื้นสูง หากชอบใบไหม้ แสดงว่าร้อนจัดไปหรืออากาศแห้งมากไป

บุหรวดอกแดง

Dasymaschalon dasymaschalum (Blume) I.M. Turner 'Daeng'

ชื่ออื่น : บุหรง

เป็นไม้ต้นหรือไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 2-3 เมตร กลายพันธุ์มาจากบุหรงหรือบุหรงก้านเรียบ มีลักษณะที่แตกต่างออกไป ได้แก่ ด้านล่างของใบมีนวลเคลือบขาวน้อย ดอกเรียวแคบกว่า กลีบดอกมีสีแดง หรือม่วงแดง หรือชมพูเข้ม ออกดอกตลอดปี ไม่ค่อยติดผล แต่ยังมีลักษณะเด่นที่เหมือนกัน คือ ก้านดอกเรียว ไม่มีกลิ่นหอม ผลทรงกระบอก มีรอยคอดตามเมล็ด เมื่อสุกสีแดง รสหวาน

การปลูกเลี้ยง ได้รับความนิยปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับลงกระถางหรือลงแปลงทั้งในที่ร่มรำไร หรือกลางแจ้ง ชอบความชื้นสูง หากกิ่งที่แตกออกมาสั้นและมีดอกน้อย แสดงว่า ความชื้นและปุ๋ยไม่เพียงพอ หรือร้อนจัด จึงต้องปรับปรุงให้เหมาะสม

บุหรวไบนวล

Dasymaschalon glaucum Merr.

เป็นไม้ต้นหรือไม้พุ่มขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในป่าดิบเขาหรือป่าดิบชื้นในระดับสูงทั่วประเทศ สูง 2-4 เมตร ใบกว้างรูปขอบขนาน ยาว 8-15 เซนติเมตร ด้านล่างของใบมีนวลเคลือบขาวเด่นชัดมาก และมีเส้นแขนงใบนูนเด่นสีดำชัดเจน กลีบดอกมี 3 กลีบ ประกบกันเป็นแท่งสามเหลี่ยมปลายแหลม สีแดง ชมพู แสด เหลือง ยาว 2.5-3 เซนติเมตร ไม่มีกลิ่นหอม ผลรูปทรงกระบอกมีรอยคอด 1-3 เมล็ด ออกดอกเดือนมิถุนายน ขยายพันธุ์โดยเมล็ด

การปลูกเลี้ยง เป็นพรรณไม้ป่าที่ยังไม่มีการปลูกเลี้ยง นอกจากในสวนพฤกษศาสตร์และตามสวนรวบรวมพรรณไม้ ชอบสภาพอากาศเย็นและชื้นจัด การปลูกในพื้นที่ราบภาคกลางมีอากาศขอบใบแห้ง จึงต้องเพิ่มความชื้นและลดความร้อนของแสงแดด

บุหรวยใบเรียวยาว

Dasymaschalon angustifolium Jing Wang & R.M.K.Saunders

เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 1-2 เมตร เป็นพรรณไม้ถิ่นเดียวที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ที่เพิ่งจะค้นพบในป่าดิบแล้งบนเขาหินปูนในภาคใต้ มีลักษณะเด่นคือ ใบเรียวยาวมาก คือมีความกว้าง 1-2 เซนติเมตร ยาว 15-20 เซนติเมตร ด้านล่างของใบมีนวลเคลือบสีขาวปนสีฟ้า ดอกสีชมพูทรงสามเหลี่ยมปลายแหลม ยาว 2.5 เซนติเมตร ก้านดอกยาว 5-6 เซนติเมตร ออกดอกเดือนกุมภาพันธ์ ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด เสียบยอดหรือทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ปลูกเป็นไม้ประดับกลางแจ้งหรือลงแปลงกลางแจ้ง เจริญเติบโตช้า ชอบดินร่วนระบายน้ำดี ทนแล้งได้ดี การตัดแต่งกิ่ง พรวนโคนต้นและใส่ปุ๋ยคอกให้เป็นช่วงๆ ช่วยให้แตกยอดอ่อนและเจริญเติบโตรวดเร็วขึ้นได้บ้าง

บุหรวกุหลาว

Dasymaschalon echinatum Jing Wang & R.M.K.Saunders

เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก และเป็นพรรณไม้ถิ่นเดียวของไทย กระจายพันธุ์ในป่าดิบแล้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สูง 1-2 เมตร ใบรูปขอบขนานยาว 9-19 เซนติเมตร ผิวใบด้านบนกร้าน ด้านล่างสีเขียวอ่อน ดอกเดี่ยวออกปลายกิ่ง ดอกสีชมพูเข้ม ยาว 4 เซนติเมตร ปลายดอกบิดเป็นเกลียว เมื่อดอกบานไม่มีกลิ่น ผลกลุ่ม รูปทรงกระบอกเรียวยาวคอดตามเมล็ด ดอกบานเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน ผลแก่ในเดือนสิงหาคม

การปลูกเลี้ยง เจริญเติบโตช้า ปลูกจากต้นกล้าเพาะเมล็ดลงกระถาง หรือลงแปลงในที่ร่มรำไร หากปลูกกลางแจ้งจะเจริญเติบโตได้ช้ากว่า ควรตัดกิ่งที่อยู่ติดพื้นดินออกแล้วพรุนโคนต้นพร้อมทั้งใส่ปุ๋ยและให้น้ำ จะช่วยเร่งให้เจริญเติบโตได้รวดเร็วขึ้นบ้าง

ปาหนันกลีบเรียว

Goniothalamus favoyensis Chatterjee

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์เฉพาะตามป่าดิบชื้นในภาคใต้ตอนกลาง และในภาคใต้ของประเทศพม่า สูง 2-3 เมตร ใบรูปขอบขนานยาว 13-18 เซนติเมตร แผ่นใบสีเขียวเข้มเรียบเป็นมัน เส้นแขนงใบไม่เด่นชัด ดอกดกออกตามกิ่ง เมื่อบานสีขาวนวล กลีบเรียวยาว 3-4 เซนติเมตร กลิ่นหอม ผลกลุ่ม มีผลย่อย 8-12 ผล ทรงรียาว 1.5 เซนติเมตร เมื่อสุกสีเหลือง ออกดอกเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน ผลแก่ในเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม

การปลูกเลี้ยง เจริญเติบโตช้า ปลูกจากต้นกล้าเพาะเมล็ดลงแปลงในที่ร่มรำไร หากปลูกจากต้นเสียบยอด สามารถปลูกให้ออกดอกในกระถางได้ ชอบความชื้นสูง ดินร่วนระบายน้ำดี การใส่ปุ๋ยเป็นช่วงๆ สามารถเร่งให้เจริญเติบโตได้รวดเร็วขึ้นบ้าง

ปาหนันขี้แมว

Goniothalamus undulatus Ridl.

ไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ตามป่าดิบชื้นในภาคใต้จนถึงมาเลเซียและอินโดนีเซีย สูง 4-6 เมตร ใบรูปขอบขนานยาว 10-16 เซนติเมตร ผิวใบด้านบนเป็นมันและเห็นเส้นแขนงใบไม่ชัดเจน ดอกออกตามกิ่ง เมื่อบานกลีบดอกสีขาวบานลู่ลงยาว 3-4 เซนติเมตร ขอบกลีบกระดกออกกลับ กลิ่นแรงเหมือนขี้แมวแห้ง ผลกลุ่ม มีผลย่อย 25-40 ผล ปลายผลเป็นติ่งแหลมสั้น เมื่อสุกสีแดง ออกดอกเดือนสิงหาคม ผลแก่ในเดือนธันวาคม

การปลูกเลี้ยง มีการปลูกจากต้นกล้าเพาะเมล็ดแปลงในที่ร่มรำไร เจริญเติบโตช้า ชอบความชื้นสูงและดินร่วนระบายน้ำดี หากปลูกในดินเหนียวภาคกลางที่มีน้ำและ จะมีการใบเหลืองและแคระแกร็น จึงควรพรวนดิน ใส่ปุ๋ยและช่วยทำให้ระบายน้ำได้

ปาหนันข้าว

Goniothalamus giganteus Hook.f. & Thomson

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นในภาคใต้ตอนล่างจนถึง มาเลเซียและอินโดนีเซีย สูง 5-15 เมตร ใบรูปขอบขนานยาว 15-25 เซนติเมตร ออกดอกตามกิ่ง ดอกอ่อนสีเขียว เมื่อบานสีเหลือง กลิ่นหอมอ่อน กลีบดอกแผ่กว้าง ขอบใบเป็นคลื่น ยาว 8-15 เซนติเมตร ผลกลุ่ม มีผลย่อย 10-20 ผล เปลือกผลเป็นตุ่ม ขรุขระ เมื่อสุกสีเหลือง ออกดอกเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม ผลแก่ในเดือนมิถุนายน ขยายพันธุ์โดยเมล็ดและปักชำกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ได้รับความนิยมปลูกลงแปลงในที่ร่มรำไร หากปลูกกลางแจ้ง ดินจะต้องมีความอุดมสมบูรณ์และมีความชื้นสูง ออกดอกตามกิ่ง ดอกดกและสวยงามมาก การปลูกจากกิ่งปักชำ สามารถปลูกให้ออกดอกได้ในกระถางขนาดใหญ่

ปาหนันพราวฟ้า

Goniothalamus amuyon (Blanco) Merr.

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก นำเข้ามาจากประเทศฟิลิปปินส์ สูง 1-3 เมตร แตกกิ่งน้อย ใบรูปขอบขนานยาว 10-15 เซนติเมตร ออกดอกเดี่ยวสีเหลืองตามกิ่ง ดอกดกมาก ยาว 2-3 เซนติเมตร กลีบดอกชั้นในยาวเกือบเท่าชั้นนอก เรียวยาวโค้งงอ เมื่อบานสีเหลืองเข้ม กลิ่นหอมอ่อน ผลกลุ่ม มีผลย่อย 5-12 ผล ออกดอกเกือบตลอดปี ผลแก่หลังจากดอกบาน 6-7 เดือน ขยายพันธุ์โดยเมล็ดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ชอบดินร่วนระบายน้ำดี แสงแดดจัดและความชื้นสูง ปลูกกลางแจ้งกลางแจ้ง ต้นกล้าในระยะแรกเจริญเติบโตช้ามาก จึงต้องคอยพรวนดินโคนต้น กำจัดวัชพืชและใส่ปุ๋ยคอกเป็นช่วงๆ การปลูกจากต้นทาบกิ่งที่มีดินต่อใหญ่ จะช่วยให้ ออกดอกเร็วขึ้น

ปาหนันพรุ

Goniothalamus malayanus Hook.f. & Thomson

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์อยู่ในป่าพรุในภาคใต้ จนถึงในมาเลเซียและอินโดนีเซีย สูง 5-10 เมตร ลักษณะคล้ายคลึงกับปาหนันช้าง แต่ใบและดอกเล็กกว่า กลิ่นหอมแรงกว่า เปลือกผลเรียบเป็นมัน ออกดอกเกือบตลอดปี ขยายพันธุ์โดยเมล็ด

การปลูกเลี้ยง ชอบสภาพอากาศร้อนมีความชื้นสูง และปลูกอยู่ในร่มเงา

ปาดินมรกต

Goniothalamus griffithii Hook.f. & Thomson

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก ขึ้นกระจายในป่าดิบเขาบนเขาหินปูนของภาคตะวันตกเฉียงใต้ รวมไปถึงประเทศพม่า สูง 3-5 เมตร ใบรูปขอบขนานเป็นแผ่นหนาเหนียวสีเขียวเข้มเป็นมัน ยาว 12-16 เซนติเมตร ออกดอกตามลำต้นและกิ่งเป็นกระจุก 1-3 ดอก กลีบดอกชั้นนอกเป็นแผ่นหนาสีเขียวเข้มเป็นมันวาว ยาว 6-9 เซนติเมตร ปลายกลีบบานโค้งงอออก ผลกลุ่ม มีผลย่อย 8-12 ผล ทรงกลมขนาด 1 เซนติเมตร ออกดอกเดือนกรกฎาคม

การปลูกเลี้ยงเป็นปาดินที่มีดอกขนาดใหญ่สีเขียวเข้มเป็นมันวาวสวยงามมากชนิดหนึ่ง ชอบสภาพอากาศร้อนชื้น ดินร่วนระบายน้ำดีและมีปุ๋ยมากเพียงพอ ต้นกล้าจากการเพาะเมล็ดเจริญเติบโตได้ช้าจึงควรปลูกด้วยต้นเสียบแผ่นตาหรือต้นทาบกิ่ง

ปาหนันเมืองกาญจน์

Goniothalamus aurantiacus R.M.K. Saunders & Chalermglin

เป็นไม้ต้นขนาดเล็กถิ่นเดียวของไทย กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นบนเขาหินปูน ระดับต่ำของภาคตะวันออกเฉียงใต้ สูง 4-6 เมตร ใบบางรูปรียาว 23-32 เซนติเมตร ออกดอกเดี่ยวตามลำต้นและกิ่ง กลีบดอกชั้นนอก 3 กลีบสีขาวนวลกลางแผ่ออก กลีบชั้นในประกบกันกลมและมีติ่งปลายแหลม ผลกลุ่ม มีผลย่อย 6-9 ผล รูปทรงกระบอกยาว 3-4 เซนติเมตร ปลายผลเป็นติ่งยาวเรียวแหลม ออกดอกเดือนมีนาคม ผลแก่ในเดือนกันยายน ขยายพันธุ์โดยเมล็ด

การปลูกเลี้ยง ชอบสภาพอากาศร้อนชื้น ดินร่วนระบายน้ำดีและมีอินทรีย์วัตถุสูง ปลูกกลางแจ้งในที่ร่มรำไร ต้นกล้าในระยะแรกเจริญเติบโตช้ามาก จึงควรพรวนดินโคนต้น กำจัดวัชพืชและใส่ปุ๋ยดอกให้เป็นช่วงๆ จะช่วยเร่งให้เจริญเติบโตให้รวดเร็วมากขึ้น

ปาหนันแม่ววก์

Goniothalamus maewongensis R.M.K. Saunders & Chalermglin

เป็นไม้ต้นขนาดเล็กถิ่นเดียวของไทยคล้ายคลึงกับปาหนันเมืองกาญจน์ แต่กระจายพันธุ์ในป่าดิบเขาของภาคเหนือตอนล่าง ชอบสภาพอากาศเย็นและชื้นมาก ต้นกล้าเจริญเติบโตช้า กลีบดอกชั้นในประกบกันม่นกลม ไม่มีติ่งแหลมและมีสีม่วงเข้ม

ปาหนันยักษ์

Goniothalamus cheliensis H.H.Hu

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในป่าดิบเขาของภาคเหนือรวมถึงในภาคใต้ของประเทศไทย สูง 4-6 เมตร ใบมีขนาดใหญ่และยาวมากที่สุดของสกุลนี้ในเมืองไทย ยาว 50-75 เซนติเมตร ออกดอกตามลำต้นกระจุกละ 2-4 ดอก กลีบดอกชั้นนอกหนา และมีขนยาวสีเงินปกคลุมหนาแน่น กลีบยาว 6-8 เซนติเมตร กลิ่นหอมฉุน ผลกลุ่มมีผลย่อย 10-25 ผล รูปทรงกระบอกยาว 3-4 เซนติเมตร ออกดอกเดือนกุมภาพันธ์ถึง พฤษภาคม ขยายพันธุ์โดยเมล็ด

การปลูกเลี้ยง ปลูกต้นกล้าลงแปลงในที่ร่มรำไร ชอบสภาพอากาศที่เย็นและชื้น ดินมีอินทรีย์วัตถุสูงและระบายน้ำดี ควรปักหลักผูกยึดต้นกล้าให้ตั้งตรง ต้นกล้าในระยะแรกเจริญเติบโตช้า จึงควรพรวนดินโคนต้นเป็นช่วงๆ แล้วใส่ปุ๋ยคอกเพิ่ม เพื่อเร่งให้เจริญเติบโต

ป่านันร่องกล้า

Goniothalamus rongklanus R.M.K.Saunders & Chalermglin

เป็นไม้ต้นขนาดเล็กถิ่นเดียวของไทย กระจายพันธุ์อยู่ในป่าดิบเขาของภาคเหนือ สูง 5-8 เมตร แตกกิ่งน้อย ใบรูปขอบขนานยาว 17-25 เซนติเมตร ออกดอกที่ซอกใบตามกิ่ง กลีบดอกชั้นนอกสีขาวนวลแผ่กาง กลีบชั้นในสีเทาจนล เมื่อบานมีขนาด 3-4 เซนติเมตร กลิ่นหอมอ่อน ผลกลุ่ม มีผลย่อย 3-7 ผล รูปทรงกระบอกยาว 2-5 เซนติเมตร เมื่อแก่สีเหลือง ออกดอกเดือนมีนาคม ผลแก่ในเดือนกันยายน ขยายพันธุ์โดยเมล็ดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ปลูกต้นกล้าลงแปลงในที่ร่มรำไร ปักหลักผูกยึดให้ต้นตั้งตรง ชอบสภาพอากาศเย็นและชื้น ชอบดินร่วนระบายน้ำดีและมีอินทรียวัตถุสูง หากปลูกแล้วชอบใบห่อไหม้ ควรแก้ไขโดยการด้วยการพรางแสงและให้น้ำเพิ่มความชื้นให้มากขึ้น

ปาหนันหยิก

Goniothalamus sawtehii C.E.C.Fisch.

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นภาคตะวันออกเฉียงใต้จนถึงในประเทศพม่า สูง 4-6 เมตร ใบรูปขอบขนานยาว 12-18 เซนติเมตร ออกดอกตามลำต้น และกิ่ง กระจุกละ 1-2 ดอก ดอกบานสีเขียวนวล กลีบชั้นนอกยาว 3-4 เซนติเมตร ขอบกลีบโค้งงอกลับ กลิ่นหอมช่วงพลบค่ำ ผลกลุ่ม มีผลย่อย 20-50 ผล รูปทรงรีขนาด 1 เซนติเมตร เมื่อสุกสีแดง ออกดอกเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน ผลแก่ในเดือนธันวาคม ขยายพันธุ์โดยเมล็ด

การปลูกเลี้ยง ชอบความชื้นสูง ดินร่วนระบายน้ำดี มีอินทรีย์วัตถุสูง อยู่ในที่ร่มรำไร หลังจากปลูกต้นกล้าเพาะเมล็ดลงในหลุมแล้ว ควรปักหลักผูกยึดต้นกล้าให้ตั้งตรง มิฉะนั้นลำต้นจะเอียง แล้วแตกกิ่งขึ้นมาจากโคนลำต้น ทำให้มีทรงพุ่มไม่สวยงาม

โปรงกัว

Dasymaschalon lomentaceum Finet & Gagnep.

เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจนถึงประเทศ
กัมพูชา ลาว และเวียดนาม สูง 1-2 เมตร ใบรูปขอบขนานยาว 6-10 เซนติเมตร ด้าน
ล่างของใบมีขนสีขาวเคลือบ ดอกเดี่ยวออกปลายกิ่ง กลีบดอก 3 กลีบประกบกันเป็นรูป
กรวยแหลมสีขาวนวล ยาว 2-3 เซนติเมตร ผลกลุ่ม มีผลย่อย 6-12 ผล รูปทรงกระบอก
คอดตามรอยเมล็ด เมื่อแก่สีแดง รสหวาน ออกดอกเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม ผลแก่ใน
เดือนตุลาคม ขยายพันธุ์โดยเมล็ด

การปลูกเลี้ยง ปลูกกลางแจ้งหรือกลางแจ้งในที่ร่มรำไรหรือกลางแจ้ง
ชอบดินทราย ทนทานต่อความแห้งแล้ง หากดินปลูกมีอินทรีย์วัตถุสูงจะมีดอกดกและ
ขนาดใหญ่ เป็นพืชสมุนไพรของชาวชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

พรหมขาว

Mitrephora alba Ridl.

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์อยู่ในภาคใต้ สูง 4-10 เมตร แตกกิ่งขนานกับพื้นดิน ทรงพุ่มกลมรี ใบรูปรี ยาว 10-14 เซนติเมตร สีเขียวเข้มเป็นมัน ดอกออกเป็นกระจุก 1-2 ดอก กลีบดอกชั้นนอกสีขาว ขนาด 3-4 เซนติเมตร กลีบชั้นในสีม่วงกลิ่นหอม ผลกลุ่ม มีผลย่อย 5-9 ผล รูปทรงกระบอกยาว 4-6 เซนติเมตร ผิวขรุขระ ออกดอกเดือนเมษายนถึงสิงหาคม ผลแก่ในเดือนสิงหาคมถึงตุลาคม ขยายพันธุ์โดยเมล็ด ตอนกิ่งและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ชอบแดดจัด ความชื้นสูง ดินร่วนระบายน้ำดี สามารถปลูกต้นทาบกิ่งให้ออกดอกในกระถางได้ หากปลูกด้วยต้นกล้าเพาะเมล็ด จะมีทรงพุ่มสูงโปร่งสวยงาม การปลูกลงแปลงควรให้มีระยะต้นห่างเหมาะสม เพื่อให้ทรงพุ่มสวยงามและออกดอกได้ดี

พรหมดอย

Mitrephora wangii Hu ชื่ออื่น : ลำดวนดอย

พรหมดอยเป็นไม้ต้นขนาดกลาง กระจายพันธุ์บนภูเขาสูงในภาคเหนือรวมทั้งในประเทศจีน สูง 10-25 เมตร แตกกิ่งเป็นพุ่มทรงกลมรี ใบบางรูปขอบขนานยาว 13-20 เซนติเมตร ดอกออกเป็นกระจุก 1-2 ดอก เมื่อแรกแย้มกลีบดอกชั้นนอกสีขาวแล้วเปลี่ยนสีเหลือง ขนาด 4-5 เซนติเมตร กลิ่นหอม ผลกลุ่ม มีผลย่อย 5-10 ผล ออกดอกเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม ผลแก่ในเดือนกันยายน ขยายพันธุ์โดยเพาะเมล็ด ตอนกิ่ง และทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง หากปลูกจากต้นกล้าเพาะเมล็ด มีทรงพุ่มสวยงาม ชอบความชื้นสูงและแสงแดดจัด ดินร่วนระบายน้ำดีและมีปุ๋ยเพียงพอ หากปลูกด้วยกิ่งตอนหรือกิ่งทาบจะออกดอกได้เร็ว แต่ต้องตัดแต่งกิ่งเพื่อให้มีทรงพุ่มสวยงามตามต้องการ (มีการเปลี่ยนชื่อจากลำดวนดอยเป็นพรหมดอย เนื่องจากมิได้อยู่ในสกุลลำดวน แต่อยู่ในสกุลมหาดพรหม)

พริกนก

Dropea enterocarpa Maingay ex Hook.f. & Thomson

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นในภาคใต้ลงไปจนถึงมาเลเซีย และอินโดนีเซีย สูง 3-7 เมตร แตกกิ่งขนานกับพื้นดิน ทรงพุ่มทรงรี ใบบางรูปขอบขนาน ยาว 12-20 เซนติเมตร ดอกออกเป็นช่อ 1-2 ดอก รูปกระเช้าห้อยแขวนอยู่ สีขาวนวล ขนาด 1.5 เซนติเมตร ผลกลุ่ม มีผลย่อย 4-7 ผล รูปทรงกระบอกคอดตามรอยเมล็ดเรียวยาว 4-6 เมล็ด เมื่อสุกสีแดง รสหวาน ดอกบานตลอดปี ผลแก่หลังดอกบาน 5 เดือน ขยายพันธุ์โดยเมล็ด

การปลูกเลี้ยง ชอบความชื้นสูงและอยู่ในที่ร่มรำไร แตกกิ่งขนานกับพื้นดิน มีทรงพุ่มโปร่ง กลมรีสวยงาม มีการคัดเลือกต้นเตี้ยแล้วขยายพันธุ์โดยการปักชำกิ่งใน กระบะพ่นหมอก ได้ต้นเตี้ยที่มีทรงพุ่มเพียง 1 เมตร ก็ออกดอกได้ดีและมีผลแก่สวยงาม

พริกนกดอกใหญ่

Orophea brandisii Hook.f. & Thomson

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงใต้รวมไปจนถึงในประเทศพม่า สูง 4-6 เมตร แตกกิ่งมีทรงพุ่มกลมรี ใบรูปรียาว 12-20 เซนติเมตร ดอกออกกระจุกละ 1-2 ดอก บานห้อยอยู่ สีเหลืองหรือส้มขนาด 2.5-3 เซนติเมตร ผลกลุ่ม มีผลย่อย 3-6 ผล ทรงรียาว 3 เซนติเมตร เมื่อสุกสีแดง ออกดอกเดือนกุมภาพันธ์ถึงพฤษภาคม ผลแก่ในเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและเสียบยอด

การปลูกเลี้ยง เป็นพืชป่าที่มีการนำมาปลูกเลี้ยงน้อยมากเฉพาะกลุ่มที่ปลูกเลี้ยงเพื่อการสะสมเท่านั้น แตกกิ่งขนานกับพื้นดิน มีทรงพุ่มกลมรีและโปร่งสวยงาม จึงเหมาะที่จะปลูกเป็นไม้ประดับโชว์ทรงพุ่ม ชอบความชื้นสูงและอยู่ในพื้นที่ร่มเงา

มหาพรหม

Mitrephora winitii Craib

เป็นไม้ต้นขนาดเล็กถิ่นเดียวของประเทศไทย กระจายพันธุ์ในภาคตะวันตกเฉียงใต้ สูง 5-15 เมตร ใบรูปขอบขนานยาว 12-16 เซนติเมตร มีขนหนานุ่ม ดอกเดี่ยว เมื่อบานมีขนาด 7-8 เซนติเมตร กลีบดอกชั้นนอกสีขาว ชั้นในสีม่วงแดง กลิ่นหอม ผลกลุ่ม มีผลย่อย 10-16 ผล ผลกลมรียาว 3 เซนติเมตร ออกดอกเดือนเมษายนถึง พฤษภาคม ผลแก่เดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง เหมาะที่จะปลูกลงแปลงกลางแจ้ง ต้นที่ปลูกจากต้นกล้าเพาะเมล็ดจะมีทรงพุ่มกางแผ่สมดุลสวยงาม ชอบดินร่วนระบายน้ำดี ในช่วงฤดูแล้งหากไม่ได้รับความชื้นจะออกดอกได้ดกดี ต้นที่อยู่ในที่ร่มจะมีทรงพุ่มไม่สวยงามและออกดอกได้น้อย

มหาพรหมราชินี

Mitrephora sirikitiae Weerasooriya, Chalermglin & R.M.K.Saunders

เป็นไม้ต้นขนาดเล็กถิ่นเดียวของประเทศไทย กระจายพันธุ์ในภาคเหนือ สูง 2-4 เมตร ใบเรียวยาวขอบขนานยาว 12-16 เซนติเมตร ดอกเดี่ยวคล้ายกับมหาพรหม แต่มีขนาดใหญ่กว่า เมื่อบานมีขนาด 8-12 เซนติเมตร กลีบดอกชั้นนอกสีขาว ชั้นในสีม่วงแดง กลิ่นหอมอ่อน ผลกลุ่ม มีผลย่อย 10-15 ผล ผลรูปทรงกระบอก ออกดอกเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน ผลแก่ในเดือนสิงหาคมถึงกันยายน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง เหมาะที่จะปลูกลงแปลงกลางแจ้ง ต้นที่ปลูกจากต้นกล้าเพาะเมล็ด จะมีทรงพุ่มกางแผ่สมดุลสวยงาม ชอบดินร่วนระบายน้ำดี ในช่วงฤดูแล้งหากไม่ได้รับความชื้นจะออกดอกได้ดกดี ต้นที่อยู่ในที่ร่มจะมีทรงพุ่มไม่สวยงามและออกดอกได้น้อย

มะป่วน

Mitrephora tomentosa Hook.f. & Thomson

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง สูง 10-15 เมตร ใบรูปขอบขนานยาว 10-15 เซนติเมตร มีขนหนานุ่ม ดอกออกเป็นกระจุกตามกิ่ง เมื่อบานมีขนาด 4-5 เซนติเมตร กลีบดอกชั้นนอกสีเหลือง ชั้นในสีม่วงแดง กลิ่นหอมอ่อน ผลกลุ่ม มีผลย่อย 16-25 ผล รูปกลมรียาว 3 เซนติเมตร ออกดอกเดือนมีนาคมถึงเมษายน ผลแก่ในเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม ขยายพันธุ์โดยเมล็ดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง มีพันธุ์ต้นเตี้ยที่ออกดอกตลอดปี เหมาะที่จะปลูกกลางแจ้งเป็นไม้ดอกไม้ประดับ มะป่วนเป็นพรรณไม้ที่มีเมล็ดมากและต้นกล้ามีความทนทาน จึงเหมาะที่จะใช้เป็นตัวตอของพรรณไม้ในสกุลมหาดพรหมทุกชนิด

ยาวดง

Polyalthia obtusa Craib

เป็นไม้ต้นขนาดกลาง กระจายพันธุ์ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง สูง 15-25 เมตร แตกกิ่งมีเรือนยอดโปร่งในระดับสูง ใบรูปขอบขนานยาว 15-25 เซนติเมตร ออกดอกเป็นกระจุกตามกิ่ง กลีบดอกรูปแถบยาว 4-5 เซนติเมตร หนา สีเขียวเข้มเป็นมัน ผลกลุ่ม มีผลย่อย 25-45 ผล รูปทรงรีผิวขรุขระ ยาว 3-4 เซนติเมตร ออกดอกเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม ผลแก่ในเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด

การปลูกเลี้ยง เหมาะที่จะปลูกลงแปลงกลางแจ้งเป็นไม้ประดับโชว์ทรงพุ่ม หรือให้ร่มเงา ดินที่ปลูกเป็นแถวในสวนพฤกษศาสตร์และสวนสาธารณะมีความสวยงามดี ชอบดินร่วนระบายน้ำดีและมีความทนทานต่อความแห้งแล้งได้ดี

ยาวเหลือง

Polyalthia laui Merr.

ชื่อพ้อง : *Polyalthia jucunda* (Pierre) Finet & Gagnep.

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นและป่าดิบแล้งทั่วประเทศ สูง 10-15 เมตร แตกกิ่งมีเรือนยอดโปร่งในระดับสูง ใบรูปขอบขนานยาว 15-30 เซนติเมตร ออกดอกเป็นกระจุกตามกิ่ง กลีบดอกสีเหลืองรูปขอบขนานยาว 4-5 เซนติเมตร ผลกลุ่ม มีผลย่อย 25-40 ผล รูปทรงรี ผิวขรุขระ ยาว 2-3 เซนติเมตร เมื่อแก่ สีแดงเข้ม ออกดอกเดือนมกราคมถึงมีนาคม ผลแก่ในเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด

การปลูกเลี้ยง เหมาะที่จะปลูกลงแปลงกลางแจ้งเป็นไม้ประดับโชว์ทรงพุ่ม หรือให้ร่มเงา ดินที่ปลูกเป็นแถวในสวนพฤกษศาสตร์และสวนสาธารณะมีความสวยงามดี ชอบดินร่วนระบายน้ำดีและมีความทนทานต่อความแห้งแล้งได้ในระดับปานกลาง

ระชิวเขี้ยว

Milusa cuneata Craib

ไม้ต้นขนาดเล็กหรือไม้พุ่ม กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นทั่วประเทศ สูง 1-2 เมตร ใบรูปรียาว 7-11 เซนติเมตร ดอกออกเดี่ยวตามกิ่ง รูประฆังสีเขียวปลายแยกเป็น 3 กลีบ ดอกบานมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 1-1.5 เซนติเมตร ผลกลุ่ม มีผลย่อย 15-25 ผล ทรงกลมขนาด 1 เซนติเมตร ปลายผลมีงอยแหลม ผลแก่สีดำ ออกดอกเดือนกุมภาพันธ์ถึงมิถุนายน ผลแก่ในเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง เหมาะสมที่จะปลูกลงกระถางหรือลงแปลงในที่ร่มรำไร ชอบความชื้นสูงและดินระบายน้ำได้ดี หากปลูกลงกลางแจ้ง จะมีอาการแคะแกร็นและมีใบไหม้ มีการใช้ประโยชน์เป็นพืชสมุนไพรของชาวชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระฆัง

Milusa campanulata Pierre

ไม้ต้นขนาดเล็กหรือไม้พุ่มคล้ายคลึงกับระฆังเขียว กระจายพันธุ์เฉพาะในป่าดิบชื้นบนภูเขาหินทรายในระดับสูงของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่ใบมีขนาดใหญ่กว่า ดอกออกเป็นช่อตามกิ่ง รูประฆังสีม่วงแดงปลายแยกเป็น 3 กลีบและมีก้านดอกยาว ผลกลุ่ม มีผลย่อย 20-40 ผล ทรงกลมขนาด 1 เซนติเมตร ผลแก่สีดำ ออกดอกเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ผลแก่ในเดือนกรกฎาคมถึงกันยายน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง เหมาะสมที่จะปลูกลงกระถางหรือลงแปลงในที่ร่มรำไร ชอบความชื้นสูงและดินระบายน้ำได้ดี ออกดอกได้ดกดีกว่ระฆังเขียว มีการใช้ประโยชน์เป็นพืชสมุนไพรของชาวชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ราชครุดำ

Goniothalamus macrophyllus (Blume) Hook.f. & Thomson

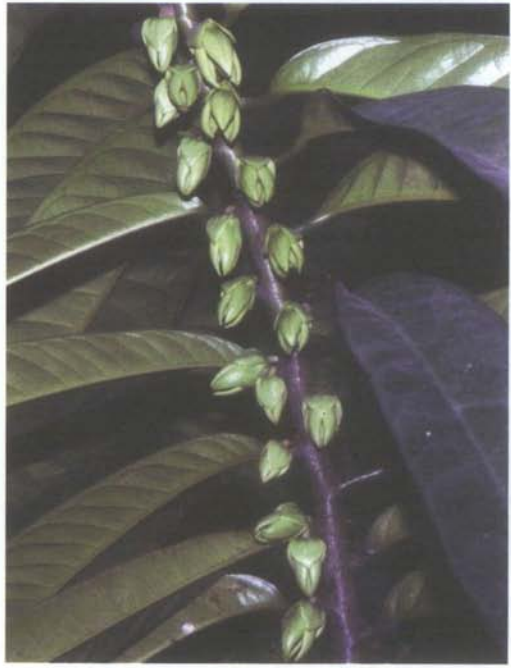

เป็นไม้ต้นขนาดเล็กหรือไม้พุ่ม กระจายพันธุ์ในภาคใต้ลงไปจนถึงมาเลเซียและอินโดนีเซีย สูง 1-3 เมตร แตกกิ่งต้น 2-5 กิ่ง ใบรูปขอบขนาน ยาว 22-30 เซนติเมตร แผ่นใบกว้างหนาสีเขียวเข้ม ด้านบนมีเส้นแขนงใบเป็นร่องเด่นชัด ดอกเดี่ยว กลีบดอกหนาสีเขียว เมื่อบานเปลี่ยนเป็นสีเหลือง กลิ่นหอมแรงช่วงพลบค่ำ กลีบยาว 3-3.5 เซนติเมตร ออกดอกเดือนมีนาคมถึงเมษายน ผลแก่ในเดือนตุลาคม ขยายพันธุ์โดยเมล็ด

การปลูกเลี้ยง มีการปลูกเป็นไม้ดอกหอมจากต้นกล้าเพาะเมล็ด ลงกระถางขนาดใหญ่หรือปลูกลงแปลงในที่ร่มรำไร ชอบความชื้นสูง เจริญเติบโตช้า เป็นพรรณไม้ที่ลดจำนวนลงในธรรมชาติอย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีการถอนต้นไปทำยาตองสมุนไพรมาก

ราชครูดอกแถว

Goniothalamus macrophyllus (Blume) Hook.f. & Thomson
'Dok Thaeo'

เป็นไม้ต้นขนาดเล็กที่กลายพันธุ์มาจากราชครูดำ มีลักษณะต่างๆ คล้ายคลึงกับราชครูดำ แต่มีส่วนที่แตกต่างออกไปคือ ใบมีลักษณะเรียวกว่า ลำต้นไม่ค่อยแตกกิ่งแขนง บางต้นมีกิ่งเดียว ออกดอกตามลำต้นเป็นแถว 2 ข้างของลำต้น ตั้งแต่โคนต้นใกล้ผิวดิน เรื่อยไปจนถึงปลายยอด ดอกดกแต่มีขนาดเล็กกว่า มีช่วงออกดอกและช่วงดอกบานได้นานกว่า ชอบอากาศเย็นและชื้นกว่า ไม่ค่อยทนทานต่อความแห้งแล้ง

การปลูกเลี้ยง เนื่องจากต้นในสภาพธรรมชาติมีน้อย หาได้ยาก จึงได้รับความนิยมและมีราคาสูงมาก สามารถปลูกเป็นไม้ประดับกระถางหรือปลูกลงแปลงในที่ร่มรำไร การปลูกลงกลางแจ้งจะแคระแกร็น ชอบใบไหม้ จึงควรแก้ไขด้วยการพรางแสงและให้น้ำ

ลำดวน

Melodorum fruticosum Lour.

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ทั่วประเทศแม้กระทั่งตามป่าบนเกาะในอ่าวไทย สูง 6-12 เมตร ใบหนา ด้านล่างของใบมีนวลขาวเคลือบอยู่ แตกกิ่งมาก เนื้อไม้เหนียว ดอกเดี่ยว กลีบหนาสีเหลือง เมื่อบานมีขนาด 2-3 เซนติเมตร กลิ่นหอมละมุนละไม ผลกลุ่ม มีผลย่อย 15-35 ผล ทรงรีขนาด 8 มิลลิเมตร เมื่อแก่เปลี่ยนเป็นสีแดงแล้วดำ ออกดอกเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม ผลแก่ในเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน ขยายพันธุ์โดยเมล็ดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง เป็นไม้ดอกหอมที่ได้รับความนิยมมานาน การปลูกลงแปลงกลางแจ้งจะออกดอกได้ดกดีกว่าการปลูกในที่ร่มรำไร ชอบดินร่วนระบายน้ำดี มีความทนทานต่อความแห้งแล้งได้ดี การปลูกจากต้นกล้าทาบกิ่งจะช่วยให้ออกดอกได้เร็วขึ้นไม่ต้องรอนาน

ลำดวนแดง

Melodorum fruticosum Lour. 'Lam Duan Daeng'

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก กลายพันธุ์มาจากลำดวน มีต้นแรกขึ้นอยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ ลักษณะที่แตกต่างไปจากลำดวน ได้แก่ลักษณะของใบที่แผ่กว้างมากขึ้น ผิวด้านบนของใบมีความกว้างกว่า ด้านล่างของใบมีขนสีขาวเคลือบอยู่เด่นชัดมากกว่า และกลีบดอกมีสีม่วงแดง หรือชมพูปนแดง มีช่วงออกดอกยาวนานกว่า แต่ติดผลน้อยกว่า ผลมีขนาดใหญ่กว่าเล็กน้อย ขยายพันธุ์โดยการตอนกิ่ง ปักชำกิ่งในกระบะพ่นหมอกและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง หลังจากมีการค้นพบว่ามีกรกลายพันธุ์ แล้วได้รับความนิยมนอย่างกว้างขวาง การปลูกจากต้นเพาะเมล็ดพบว่ายังมีความแปรผัน กลายพันธุ์ค่อนข้างสูง จึงนิยมปลูกจากต้นทาบกิ่ง ปลูกลงกระถางหรือลงแปลงกลางแจ้ง ชอบความชื้นปานกลาง

ลำดวนเลื้อย

Mitrella aberrans (Maingay ex Hook. f. & Thomson) Ban Syn. *Melodorum aberrans* (Maingay ex J.D.Hooker & Thomson) J. Sinclair

ไม้เลื้อยเนื้อแข็ง กระจายพันธุ์ในภาคใต้ตอนล่างและภาคตะวันออกเฉียงเหนือติดชายแดนลาว รวมทั้งในมาเลเซียและอินโดนีเซีย เลื้อยพาดต้นไม้อื่นไปได้ไกล 10-20 เมตร ใบหนาเรียบ ด้านบนสีเขียวเข้มเป็นมัน ด้านล่างมีนวลขาวเคลือบเหมือนลำดวนแต่กว้างกว่า ดอกเหมือนลำดวน หอมแรงช่วงพลบค่ำ ผลกลุ่ม มีผลย่อย 3-14 ผล กลมรียาว 1.5 เซนติเมตร ออกดอกเดือนธันวาคมถึงมีนาคม ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง หากปลูกจากต้นทาบกิ่ง สามารถปลูกในกระถางแล้วทำซุ้มเล็กๆ ให้เลื้อยได้ระยะหนึ่ง แล้วจึงค่อยนำลงปลูกในแปลงกลางแจ้ง ชอบความชื้นสูง ดินร่วนระบายน้ำดี ควรตัดแต่งกิ่งให้โปร่ง หากปล่อยให้ซุ่มรกเกินไปแล้วจะออกดอกได้น้อย

สะทาวเล็ก

Xylopia pierrei Hance

ไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งในประเทศ
กัมพูชา สูง 5-15 เมตร แตกกิ่งขนาดเล็กจำนวนมากสีน้ำตาลเข้ม ดอกบานสีขาวนวล
กลิ่นหอม กลีบดอกยาว 1.5-2 เซนติเมตร กลีบดอกชั้นในบานกางอ้าออก ผลกลุ่ม มีผล
ย่อย 2-4 ผล ผลแก่แตกออกข้างเดียว ด้านในของเปลือกสีแดงเข้ม ออกดอกเดือน
เมษายนถึงพฤษภาคม ผลแก่ในเดือนสิงหาคมถึงกันยายน ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด
และทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ปลูกกลางแจ้ง ชอบดินทรายหรือดินร่วนระบายน้ำดี
เจริญเติบโตช้า ทนแล้งได้ดี ควรตัดแต่งกิ่งให้ทรงพุ่มโปร่ง และมีให้สูงมากไป การพรวน
ดินโคนต้น กำจัดวัชพืชรื้อรวมทั้งใส่ปุ๋ยเป็นช่วงๆ จะช่วยให้เจริญเติบโตรวดเร็วขึ้น

สะบันงาป่า

Goniothalamus calvicarpus Craib

ไม้ต้นขนาดเล็กหรือไม้พุ่ม กระจายพันธุ์ในภาคเหนือและภาคกลาง สูง 2-3 เมตร ใบรูปใบหอกแกมรูปขอบขนานยาว 22-30 เซนติเมตร หนาแข็งสีเขียวเข้มเป็นมัน ออกดอกตามลำต้นและกิ่ง เมื่อบานมีสีเขียวอมเหลืองและมีกลิ่นหอม กลีบดอกยาว 4-5 เซนติเมตร ผลกลุ่ม มีผลย่อย 5-15 ผลเมื่อสุกสีเหลือง ออกดอกเดือนพฤษภาคมถึงกันยายน ผลแก่ในเดือนมกราคมถึงมีนาคม ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและทาบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง โดยการปลูกลงในกระถางขนาดใหญ่ หรือลงแปลงในที่ร่มรำไร ชอบความชื้นสูง ดินร่วนระบายน้ำดี ผลสุกสีเหลืองซึ่งนกตัวเล็กๆ ชอบกินมาก จึงต้องรีบเก็บและนำมาเพาะตั้งแต่ผลเริ่มเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีเขียวอมเหลือง

สัวหยุดดอกแดง

Pseuduvaria macrophylla (Oliv.) Merr.

ไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในภาคใต้ตอนล่างจนถึงมาเลเซียและอินโดนีเซีย สูง 5-10 เมตร กิ่งยอดสีน้ำตาลและมีขนหนาแน่น ใบบางแผ่กว้างและยาว 16-30 เซนติเมตร ดอกเดี่ยวหรือเป็นกระจุกออกตามกิ่ง ดอกเป็นรูปกระเช้า เมื่อบานสีแดงมีขนาด 1 เซนติเมตร ผลกลุ่ม มีผลย่อย 8-12 ผล ทรงกลม เมื่อผลแก่มีสีดำขนาด 1.5 เซนติเมตร ออกดอกเดือนสิงหาคมถึงธันวาคม ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด

การปลูกเลี้ยง เป็นพรรณไม้ป่าที่ยังไม่มีความนิยมในการปลูกเลี้ยง มีเพียงการปลูกเป็นแปลงรวบรวมพรรณไม้ในสวนพฤกษศาสตร์ ชอบอยู่ในที่ร่มเงาและมีความชื้นสูง แตกกิ่งตั้งฉากกับลำต้นและมีทรงพุ่มโปร่งกรวยคว่ำสวยงาม

สายหยุด

Desmos chinensis Lour.

เป็นไม้เลื้อยเนื้อแข็งขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ทั่วประเทศ มีความแปรผันหลากหลายสูงมาก ตั้งแต่เป็นไม้พุ่มรอเลื้อยจนถึงเป็นไม้เลื้อยได้ไกล 5-15 เมตร กลีบดอกมีขนาดยาวตั้งแต่ 2 ถึง 15 เซนติเมตร มีทั้งกลีบดอกแคบ 0.5 และกว้างถึง 2.5 เซนติเมตร มีดอกน้อยจนถึงดอกตก ผลกลุ่ม รูปทรงกระบอกคอดตามรอยเมล็ด เมื่อสุกสีดำ รสหวาน ออกดอกเดือนเมษายนถึงตุลาคม ผลแก่หลังดอกบาน 4-5 เดือน ขยายพันธุ์โดยเมล็ด ตอนและปักชำ

การปลูกเลี้ยง ได้รับความนิยมปลูกเป็นไม้ดอกหอมมายาวนานมาก ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กลิ่นดอกเริ่มจางลงในช่วงสาย เมื่อแดดจัดหรือร้อนจัด ในภาคใต้เรียกสาวหยุด ปลูกกันทั่วไปแล้วทำซุ้มให้เลื้อยไต่ ควรตัดแต่งเถาให้ซุ้มโปร่งเพื่อให้ดูสะอาดตา

สายหยุดแดง

Desmos chinensis Lour. 'Daeng'

เป็นไม้เลื้อยเนื้อแข็งขนาดเล็ก ชนิดเดียวกับสายหยุด และมีลักษณะส่วนอื่นๆ คล้ายคลึงกับสายหยุด แต่แตกกิ่งยอดแล้วค่อนข้างตั้งเป็นไม้พุ่มหรือเลื้อยได้น้อย มีการกลายพันธุ์ออกไปจนเป็นสีแดงหรือม่วงแดง แล้วมีลักษณะค่อนข้างคงที่ จนนับเป็นพันธุ์ใหม่ และเรียกกันว่า สายหยุดแดง ออกดอกตลอดปี ติดผลน้อย ต้นที่ปลูกส่วนใหญ่ไม่ติดผล ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด ตอนกิ่ง ทาบกิ่งและปักชำ

การปลูกเลี้ยง ได้รับความนิยมนอย่างกว้างขวางและรวดเร็วในการปลูกเป็นไม้ดอกหอม ไม้ประดับกระถาง การปลูกกลางแจ้งหากได้รับความชื้นและดินมีความอุดมสมบูรณ์สูง จะแตกกิ่งและเลื้อยทอดยาว โดยที่ไม่ค่อยออกดอก จึงควรรดน้ำให้แห้งเป็นบางช่วง

สายหยุดไล่ม้ว

Desmos dinhensis (Pierre ex Finet & Gagnep.) Merr.

ไม้เลื้อยเนื้อแข็งขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือติดชายแดนลาว รวมทั้งในประเทศลาวและเวียดนาม เลื้อยได้ไกล 2-5 เมตร ด้านล่างของใบมีขนสีขาวรูปรียาว 11-15 เซนติเมตร ก้านดอกยาว 6 เซนติเมตร เมื่อบานกลีบดอกสีเหลือง โคนกลีบสีม่วงแดง หอมอ่อน ผลกลุ่ม ผลย่อยรูปทรงกระบอกและมีรอยคอดตามเมล็ดเหมือนสายหยุด ออกดอกเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ดและตอนกิ่ง

การปลูกเลี้ยง สามารถปลูกในกระถางขนาดใหญ่แล้วทำซุ้มให้เลื้อยไต่ หรือปลูกลงแปลงกลางแจ้ง ชอบแสงปลูกเป็นทรางหรือดินทราง อาจปลูกในดินร่วนที่ระบายน้ำดีได้ ทนแล้งได้ดี การพรวนโคนต้นและใส่ปุ๋ยเป็นช่วงๆ จะช่วยให้ออกดอกขนาดใหญ่ขึ้น

สาวสอยดาว

Trivalvaria macrophylla (Blume) Miq.

ไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นภาคตะวันออกเฉียงใต้และภาคใต้ สูง 1-1.5 เมตร แตกกิ่งน้อย เนื้อไม้แข็งและเหนียวมาก ใบรูปขอบขนานยาว 20-26 เซนติเมตร ผิวใบเรียบหนาแข็งกรอบ ดอกเดี่ยวออกตามกิ่งและลำต้น เมื่อบานสีชมพู ขนาด 1.5 เซนติเมตร กลิ่นหอมแรง ผลกลุ่ม มีผลย่อย 5-12 ผล ผลรูปทรงกระบอกยาว 2 เซนติเมตร ปลายผลมีติ่งแหลม ผลแก่สีแดง ออกดอกเดือนมกราคมถึงเมษายน ขยายพันธุ์โดยเมล็ด

การปลูกเลี้ยง เจริญเติบโตช้ามาก เหมาะสมที่จะปลูกลงกระถางหรือลงแปลง ในที่ร่มรำไร ชอบความชื้นสูง ดินที่ปลูกลงกระถางมักจะทอเอียง จึงควรปักหลักผูกยึดให้ต้นตั้งตรง การพรวนโคนต้นพร้อมทั้งใส่ปุ๋ยเป็นช่วงๆ จะช่วยให้มีดอกดก ดอกใหญ่สีสดใส

สำเล้าปัตตานี

Desmos cochinchinensis Lour.

เป็นไม้เลื้อยเนื้อแข็ง กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นและป่าดิบแล้งทั่วประเทศ เลื้อยได้ไกล 3-10 เมตร ใบรูปขอบขนานยาว 12-20 เซนติเมตร ดอกเดี่ยว ก้านดอกสีม่วงยาว 10-16 เซนติเมตร กลีบดอกกว้างและหนา ยาว 3-5 เซนติเมตร ดอกบานสีเหลืองทั้งกลีบหรือมีโคนกลีบสีแดงเข้ม ผลกลุ่ม มีผลย่อย 12-20 ผล ผลรูปทรงกระบอกคอดตามรอยเมล็ด ออกดอกตลอดปี ผลแก่หลังดอกบาน 4-5 เดือน ขยายพันธุ์โดยเมล็ด ตอนกิ่งและปักชำ

การปลูกเลี้ยง ปลูกกลางแจ้งจะตั้งกิ่งอยู่ได้เอง เมื่อกิ่งยาวจะเริ่มเลื้อย จึงนำลงปลูกในแปลงที่ร่มรำไร แล้วทำซุ้มให้เลื้อยไต่ ชอบความชื้นสูง ดินร่วนระบายน้ำดี ควรมีการตัดแต่งกิ่งและใส่ปุ๋ยคอกเป็นช่วงๆ จะออกดอกดกขนาดใหญ่ สีเหลืองเข้ม

แสดสยาม

Goniothalamus repevensis Pierre ex Finet & Gagnep.

เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นระดับค่อนข้างสูงของภาคตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งในประเทศกัมพูชา สูง 1-2 เมตร แตกกิ่งเป็นพุ่มแน่น กิ่งแข็งและเหนียวมาก ใบรูปใบหอก เรียบเหนียวสีเขียวเข้ม ยาว 12-16 เซนติเมตร ดอกเดี่ยวออกตามลำต้นและกิ่ง ดอกบานสีแสดหรือส้ม ขนาด 2.5-3 เซนติเมตร ผลกลุ่ม มีผลย่อย 5-10 ผล รูปทรงรียาว 2.5 เซนติเมตร ออกดอกเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ขยายพันธุ์โดยเมล็ดและเสียบกิ่ง

การปลูกเลี้ยง ปลูกกลางแจ้งหรือลงแปลงในที่ร่มรำไร เจริญเติบโตช้า ชอบความชื้นสูง หากได้รับน้ำและปุ๋ยดีหรืออยู่ในที่มีอากาศเย็นชื้น จะออกดอกดกและมีสีแสด แต่หากปลูกกลางแจ้งหรืออากาศแห้ง จะมีกลิ่นดอกสีขาวขิด เรียกประชดกันว่า ซีดสยาม

ไสเดนหลวง

Meiogyne sp.

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นตามเขาหินปูนในภาคตะวันตกเฉียงใต้ สูง 10-15 เมตร กิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาลเหลือง ใบรูปขอบขนานยาว 18-25 เซนติเมตร ดอกเดี่ยวหรือ 2-3 ดอก ออกตามกิ่งแก่ ดอกบานสีเหลืองเข้ม กลีบกางบานขนาด 4-5 เซนติเมตร โคนกลีบชั้นในมีต่อมสีชมพูเข้ม ผลกลุ่ม มีผลย่อย 2-5 ผล รูปทรงรียาว 4-5 เซนติเมตร มีขนสีน้ำตาลปกคลุมหนาแน่น ออกดอกเดือนตุลาคม ผลแก่ในเดือนพฤษภาคม

การปลูกเลี้ยง ยังเป็นพืชป่าที่ไม่มีการปลูกเลี้ยง นอกจากตามสวนรวมพรรณไม้ มีทรงพุ่มโปร่ง แดกกิ่งขนานกับพื้นดิน ชอบร่มเงา ความชื้นสูง ดินร่วนระบายน้ำดี เหมาะที่จะปลูกเป็นไม้โชว์ทรงพุ่มและมีดอกสวยงาม

หมวดปลาจุก

Polyalthia stenopetala (Hook.f. & Thomson) Finet & Gagnep.

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นในภาคใต้ตอนล่าง สูง 3-5 เมตร ใบเล็กเป็นมันสีเขียวเข้ม ออกดอกเป็นกระจุกตามลำต้น กลีบดอกเรียวยาวแคบยาว 5-8 เซนติเมตร สีชมพูเข้ม ผลกลุ่ม กลมสีแดงเข้ม เมื่อสุกสีดำ ออกดอกเดือนกุมภาพันธ์ถึง พฤษภาคม ผลแก่ในเดือนกันยายน ขยายพันธุ์โดยเมล็ด เป็นพรรณไม้ที่นำปลูกลี้งมาก ชนิดหนึ่ง ดอกดก ชอบร่มเงาและความชื้นสูง

หมาดำ

Milium thorelii finet & Gagnep.

เป็นไม้ต้นขนาดเล็กหรือไม้พุ่ม กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นทั่วประเทศยกเว้นในภาคใต้ สูง 2-3 เมตร แตกกิ่งน้อย กิ่งขนานกับพื้นดิน ใบรูปขอบขนานยาว 20-30 เซนติเมตร ด้านบนใบมีเส้นแขนงใบเป็นร่องลึก ออกดอกตามกิ่งเป็นกระจุก ดอกบานรูประฆังขนาด 1-1.5 เซนติเมตร ปลายแยกเป็น 3 แฉก ผลกลุ่ม มีผลย่อย 10-15 ผล ทรงกลมขนาด 1 เซนติเมตร ออกดอกเดือนมีนาคมถึงเมษายน ขยายพันธุ์โดยเมล็ด

การปลูกเลี้ยง มีการคัดเลือกต้นที่ออกดอกดกและกลีบดอกสีเข้มสดใส แล้วขยายพันธุ์โดยการตอนกิ่ง สามารถปลูกให้ออกดอกในกระถางขนาดใหญ่ หรือลงแปลงในที่ร่มรำไร หากปลูกกลางแจ้งจะต้องให้ความชื้นสูง ชอบดินร่วนระบายน้ำดีและมีปุ๋ยอินทรีย์สูง

หลังโก้ว

Polyalthia bullata King

เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก ส่วนมากลำต้นไม่แตกกิ่ง หรือมี 1-2 กิ่ง กระจายพันธุ์ในภาคตะวันออกเฉียงใต้และภาคใต้ สูง 1-2 เมตร ทุกส่วนมีขนสีน้ำตาลแดงหนาแน่น ใบรูปหอกยาว 15-30 เซนติเมตร ด้านบนของใบมีเส้นกลางใบและเส้นแขนงใบเป็นร่องลึก ดอกเดี่ยวหรือเป็นช่อ 2-3 ดอก ดอกบานปลายกลีบคู่ลง ยาว 4 เซนติเมตร สีขาวนวล ผลแก่สีแดง ออกดอกเดือนมีนาคมถึงกรกฎาคม ผลแก่หลังดอกบาน 5 เดือน ขยายพันธุ์โดยเมล็ด

การปลูกเลี้ยง สามารถปลูกให้ออกดอกได้ในกระถางหรือปลูกลงแปลงในที่ร่มรำไร ดินที่ขึ้นอยู่ในป่ามีรากยาวและลึกมาก ไม่สามารถถอนขึ้นมาได้ ชื่อของต้นว่า หลังโก้ว หมายถึง ถอนต้นขึ้นมาไม่ได้ แม้ว่าจะออกแรงดึงจนหลังโก้วแล้วก็ตาม

เหล็วจันท์

Enicosanthum sp. 'Lueang Chan'

เป็นไม้ต้นขนาดเล็ก กระจายพันธุ์ในป่าดิบชื้นของภาคตะวันออกเฉียงใต้ สูง 2-3 เมตร แตกกิ่งขนานกับพื้นดินมีทรงพุ่มโปร่ง ใบรูปขอบขนานยาว 18-23 เซนติเมตร ออกดอกเป็นกระจุกตามกิ่ง ดอกบานลู่งอแงไม่กางออก สีเหลืองยาว 4-5 เซนติเมตร กลิ่นหอมอ่อนในช่วงพลบค่ำ ผลกลุ่ม มีผลย่อย 8-25 ผลรูปไข่ขนาด 2 เซนติเมตร ออกดอกเดือนเมษายนถึงกันยายน ผลแก่ในเดือนกันยายนถึงมกราคม ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด

การปลูกเลี้ยง มีทรงพุ่มและดอกดกสวยงาม ปลูกกลางแจ้งขนาดใหญ่หรือแปลงในที่ร่มรำไร ชอบความชื้นสูงและดินระบายน้ำดี หากปลูกกลางแจ้งในที่แห้งแล้งจะแคระแกร็นและออกดอกได้น้อย

เหลียงไม้แก้ว

Enicosanthum sp. 'Lueang Mai Kaeo'

เป็นไม้ต้นขนาดเล็กคล้ายคลึงกับเหลียงจันทน์ กระจายพันธุ์อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ สูง 2-3 เมตร มีลักษณะของทรงต้น การแตกกิ่ง ลักษณะและขนาดของใบ รวมทั้งลักษณะและขนาดของดอกใกล้เคียงกับเหลียงจันทน์ แต่ส่วนมากออกดอกตามลำต้นเป็นกระจุกใหญ่กว่าเหลียงจันทน์ มีจำนวนกระจุกละ 5-15 ดอก ดอกบานมีสีขาวนวล มีผลย่อยมากกว่า มีได้ถึง 35 ผล ขยายพันธุ์โดยเมล็ด

การปลูกเลี้ยง ชอบอยู่ในที่ร่มรำไร ชอบความชื้นสูง สามารถปลูกลงกระถางขนาดใหญ่ให้ออกดอกได้ แต่หากปลูกลงแปลงในที่ร่มรำไรและความชื้นสูงจะออกดอกดก การพรวนโคนต้น ใส่ปุ๋ยคอกเป็นช่วงๆ และให้น้ำ สามารถออกดอกได้ตลอดปี

ดัชนีชื่อวิทยาศาสตร์

	หน้า
<i>Anaxagorea javanica</i> Blume	63
<i>Anaxagorea luzonensis</i> A. Gray	53
<i>Annona glabra</i> L.	77
<i>Annona muricata</i> L.	67
<i>Artabotrys aeneus</i> Jovet-Ast	51
<i>Artabotrys burmanicus</i> A. DC.	70
<i>Artabotrys harmandii</i> Finet & Gagnep.	69
<i>Artabotrys hexapetalus</i> (L.f.) Bhandari	35
<i>Artabotrys oblanceolatus</i> Craib	52
<i>Artabotrys siamensis</i> Miq.	50
<i>Artabotrys spinosa</i> Craib	81
<i>Artabotrys suaveolens</i> (Blume) Blume	49
<i>Cananga odorata</i> (Lam.) Hook.f. & Thomson 'Kradang-Nga Nori'	37
<i>Cananga odorata</i> (Lam.) Hook. f. & Thomson var. <i>fruticosa</i> (Craib) J. Sinclair	38
<i>Cananga odorata</i> (Lam.) Hook. f. & Thomson var. <i>odorata</i>	36
<i>Cyathocalyx harmandii</i> (Finet & Gagnep.) R.J. Wang	79
<i>Cyathocalyx martabanicus</i> Hook.f. & Thomson	64
<i>Cyathocalyx pruniferus</i> (Maingay ex Hook & Thomson) J.Sinclair	80
<i>Cyathocalyx sumatranus</i> Scheff.	58
<i>Dasydaschalon angustifolium</i> Jing Wang & R.M.K.Saunders	89
<i>Dasydaschalon dasydaschalum</i> (Blume) I.M. Turner	85
<i>Dasydaschalon dasydaschalum</i> (Blume) I.M. Turner 'Daeng'	87
<i>Dasydaschalon echinatum</i> Jing Wang & R.M.K.Saunders	90
<i>Dasydaschalon glaucum</i> Merr.	88

<i>Dasymaschalon lomentaceum</i> Finet & Gagnep.	102
<i>Dasymaschalon macrocalyx</i> Finet & Gagnep.	65
<i>Dasymaschalon robinsonii</i> Ast.	86
<i>Desmos chinensis</i> Lour.	122
<i>Desmos chinensis</i> Lour. 'Daeng'	123
<i>Desmos cochinchinensis</i> Lour.	126
<i>Desmos dinhensis</i> (Pierre ex Finet & Gagnep.) Merr.	124
<i>Desmos dumosus</i> (Roxb.) Saff.	66
<i>Disepalum pulchrum</i> (King) J. Sinclair	83
<i>Enicosanthum fuscum</i> (King) Airy Shaw	47
<i>Enicosanthum membranifolium</i> J. Sinclair	46
<i>Enicosanthum</i> sp. 'Lueang Chan'	132
<i>Enicosanthum</i> sp. 'Lueang Mai Kaeo'	133
<i>Fissistigma minuticalyx</i> (McGregor & W.W. Smith) Chatterjee	57
<i>Friesodielsia desmoides</i> (Craib) Steenis	84
<i>Goniothalamus amuyon</i> (Blanco) Merr.	94
<i>Goniothalamus aurantiacus</i> R.M.K. Saunders & Chalermglin	97
<i>Goniothalamus calvicarpus</i> Craib	120
<i>Goniothalamus cheliensis</i> H.H.Hu	99
<i>Goniothalamus giganteus</i> Hook.f. & Thomson	93
<i>Goniothalamus griffithii</i> Hook.f. & Thomson	96
<i>Goniothalamus laoticus</i> (Finet & Gagnep.) Ban 'Pink'	55
<i>Goniothalamus laoticus</i> (Finet & Gagnep.) Ban 'Yellow'	56
<i>Goniothalamus macrophyllus</i> (Blume) Hook.f. & Thomson	114
<i>Goniothalamus macrophyllus</i> (Blume) Hook.f. & Thomson 'Dok Thaeo'	115
<i>Goniothalamus maewongensis</i> R.M.K. Saunders & Chalermglin	98

<i>Goniothalamus malayanus</i> Hook.f. & Thomson	95
<i>Goniothalamus repevensis</i> Pierre ex Finet & Gagnep.	127
<i>Goniothalamus rongklanus</i> R.M.K.Saunders & Chalermglin	100
<i>Goniothalamus sawtehii</i> C.E.C.Fisch.	101
<i>Goniothalamus tamirensis</i> Pierre ex Finet & Gagnep.	54
<i>Goniothalamus tavoyensis</i> Chatterjee	91
<i>Goniothalamus undulatus</i> Ridl.	92
<i>Meiogyne</i> sp.	128
<i>Melodorum fruticosum</i> Lour.	116
<i>Melodorum fruticosum</i> Lour. 'Lam Duan Daeng'	117
<i>Miliusa campanulata</i> Pierre	113
<i>Miliusa cuneata</i> Craib	112
<i>Miliusa thorelii</i> finet & Gagnep.	130
<i>Mitrella aberrans</i> (Maingay ex Hook. f. & Thomson) Ban	118
<i>Mitrephora alba</i> Ridl.	103
<i>Mitrephora keithii</i> Ridl.	45
<i>Mitrephora sirikitiae</i> Weerasooriya, Chalermglin & R.M.K.Saunders	108
<i>Mitrephora tomentosa</i> Hook.f. & Thomson	109
<i>Mitrephora teysmanii</i> Scheff.	78
<i>Mitrephora wangii</i> Hu	104
<i>Mitrephora winitii</i> Craib	107
<i>Neouvaria acuminatissima</i> (Miq.) Airy-Shaw	72
<i>Orophea brandisii</i> Hook.f. & Thomson	106
<i>Orophea enterocarpa</i> Maingay ex Hook.f. & Thomson	105
<i>Polyalthia bullata</i> King	131
<i>Polyalthia cauliflora</i> Hook.f. & Thomson var. <i>desmantha</i> J. Sinclair	61

<i>Polyalthia cauliflora</i> Hook.f. & Thomson var. <i>wrayi</i> (Hemsl.) J. Sinclair	62
<i>Polyalthia debilis</i> (Pierre) Finet & Gagnep.	39
<i>Polyalthia evecta</i> (Pierre) Finet & Gagnep. var. <i>atlopeuensis</i> (Pierre) Finet & Gagnep.	59
<i>Polyalthia jenkinsii</i> (Hook.f. & Thomson) Hook.f. & Thomson	34
<i>Polyalthia laui</i> Merr.	111
<i>Polyalthia obtusa</i> Craib	110
<i>Polyalthia stenopetala</i> (Hook.f. & Thomson) Finet & Gagnep.	129
<i>Pseuduvaria macrophylla</i> (Oliv.) Merr.	121
<i>Sageraea elliptica</i> (A. DC.) Hook. f. & Thomson	48
<i>Trivalvaria macrophylla</i> (Blume.) Miq.	125
<i>Uvaria cordata</i> (Dunal) Alston	71
<i>Uvaria dasoclema</i> L.L. Zhou, Y.C.F. Su & R.M.K. Saunders	76
<i>Uvaria dulcis</i> Dunal	75
<i>Uvaria fauveliana</i> (Finet & Gagnep.) Pierre ex Ast.	60
<i>Uvaria flava</i> Teysm. & Binn.	43
<i>Uvaria grandiflora</i> Roxb. ex Hornem	42
<i>Uvaria griffithii</i> L.L. Zhou, Y.C.F. Su & R.M.K. Saunders	74
<i>Uvaria hahnii</i> (Finet & Gagnep.) J. Sinclair	68
<i>Uvaria hamiltonii</i> Hook.f. & Thomson	41
<i>Uvaria lurida</i> Hook.f. & Thomson	44
<i>Uvaria micrantha</i> (A. DC.) Hook. f. & Thomson	82
<i>Uvaria siamensis</i> (Scheff.) L.L. Zhou, Y.C.F. Su & R.M.K. Saunders	73
<i>Xylopiia pierrei</i> Hance	119
<i>Xylopiia vielana</i> Pierre	40

บรรณานุกรม

- สมิตินันท์, เต็ม. 2523. ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย . ส่วนพฤกษศาสตร์ป่าไม้ สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้.
- สมิตินันท์, เต็ม. 2544. ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม. ส่วนพฤกษศาสตร์ป่าไม้ สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้.
- เฉลิมกลิ่น, ปิยะ. 2539. ไม้ประดับในวงศ์ Annonaceae. เรื่องเสนอในการประชุมไม้ดอกไม้ประดับแห่งชาติ ครั้งที่ 2 ณ โรงแรมดวงตะวัน จังหวัดเชียงใหม่. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- เฉลิมกลิ่น, ปิยะ. 2544. พรรณไม้ดอกหอมในประเทศไทย. เรื่องเสนอในการประชุมวิชาการประจำปีโครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย (BRT) ครั้งที่ 5 วันที่ 10 ตุลาคม 2544 ณ โรงแรมเจริญศรี จังหวัดอุดรธานี.
- เฉลิมกลิ่น, ปิยะ. 2548. พรรณไม้ดอกหอมที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ในประเทศไทยและการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่เกษตรกร. เรื่องเสนอในการประชุมวิชาการประจำปีโครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย (BRT) ครั้งที่ 9 วันที่ 11 ตุลาคม 2548 ณ โรงแรมโซฟิเทล ราชาออคิต จังหวัดขอนแก่น.
- เฉลิมกลิ่น, ปิยะ. 2548. พรรณไม้วังศ์กระดังงา พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บ้านและสวน.
- เฉลิมกลิ่น, ปิยะ. 2548. การปลูกเลี้ยงไม้ดอกหอม. การประชุมสมุนไพรมหาชาติ ครั้งที่ 2 วันที่ 3 กันยายน 2548. ณ อิมแพค เมืองทองธานี.
- เฉลิมกลิ่น, ปิยะ. 2549. พรรณไม้ดอกหอมพื้นเมืองที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ (1984) จำกัด.
- เฉลิมกลิ่น, ปิยะ. 2551. พรรณไม้ที่ค้นพบครั้งแรกของโลกในเมืองไทย. เรื่องเสนอในการประชุมวิชาการประจำปีโครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย (BRT) ครั้งที่ 12 วันที่ 10 ตุลาคม 2551 ณ โรงแรมโดมอนด์ พลาซ่า อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี.

- เฉลิมกลีน, ปิยะ. 2553. พรรณไม้ชนิดใหม่ของโลกในเมืองไทย. เรื่องเสนอในการประชุมวิชาการ Thailand Research Expo. วันที่ 28 สิงหาคม 2553 ณ โรงแรมเซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพมหานคร. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- เฉลิมกลีน, ปิยะ, จิตนาวาร, สามารถ, มาสุธน, สุมาน, เจนจิตติกุล, ทยา, พลเสนา, พงษ์ศักดิ์ และโถรัตน์, ชรินทร์ . 2540. การรวบรวมและจำแนกพรรณไม้ในวงศ์กระดังงา. รายงานการวิจัยเสนอต่อโครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย. เล่ม 1.
- เฉลิมกลีน, ปิยะ, พลเสนา, พงษ์ศักดิ์ และบุญพัก, ชัยวัฒน์. 2541. การรวบรวมและจำแนกพรรณไม้ในวงศ์กระดังงา. รายงานการวิจัยเสนอต่อโครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย. เล่ม 2.
- เฉลิมกลีน, ปิยะ, พลเสนา, พงษ์ศักดิ์ และบุญพัก, ชัยวัฒน์. 2542. การรวบรวมและจำแนกพรรณไม้ในวงศ์กระดังงา. รายงานการวิจัยเสนอต่อโครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย. เล่ม 3.
- เฉลิมกลีน, ปิยะ, พลเสนา, พงษ์ศักดิ์ และบุญพัก, ชัยวัฒน์. 2543. การรวบรวมและจำแนกพรรณไม้ในวงศ์กระดังงา. รายงานการวิจัยเสนอต่อโครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย. เล่ม 4.
- เฉลิมกลีน, ปิยะ, ตันตเลขา, รังสิมา, เอี่ยมกุล, กมลวรรณ และตันถิ่นทอง, ชัยเชษฐ. 2546. หอมกลั่นดอกไม้ในเมืองไทย. โครงการพัฒนาองค์ความรู้และศึกษานโยบายการจัดการทรัพยากรชีวภาพในประเทศไทย (BRT).
- เฉลิมกลีน, ปิยะ, ศรีทองกุล, จิรพันธ์ และพิริยะภัทรกิจ, อนันต์. 2551. พรรณไม้ถิ่นเดียว : การอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์. กรุงเทพฯ: พิมพ์พิณีจ การพิมพ์.
- เฉลิมกลีน, ปิยะ, ศรีทองกุล, จิรพันธ์ และพิริยะภัทรกิจ, อนันต์. 2551. พรรณไม้ที่พบครั้งแรกของโลกในเมืองไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ (1984) จำกัด.
- บุญชาติ, ภาสกร. 2544. พืชสกุลยางโอน (Polyalthia Blume) ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- Chalermglin, P., 2001. Species diversity of Annonaceae in Thailand. In Annonaceae workshop. 2-8 September 2001. Bogor, Indonesia. 15 p.
- Chalermglin, P., 2008. Annonaceae in Thailand. 1st Symposium of the flore du cambodge, du Laos et du Vietnam. 8th – 14th December 2008. faculty of science, royal university of Phnom Penh, Cambodia. P.19.
- Chalermglin, P. & Chomchalow, N., 2003. Amazing Thai native fragrant flowers. Department of agriculture, horticultural society of Thailand and Food & Agriculture of UN (FAO).
- Chalermglin, P. and Kengkarj, P., 2006. From endemic plants to economic decorating plants. Presentation in the 47th Annual meeting of society for economic Botany. 7 June 2006. Imperial Mae Ping Hotel, Chiang Mai.
- Chalermglin, P., Wang, J. and Saunders, R.M.K., 2010. New species of Annonaceae in Thailand. Poster presentation in 8th flora malesiana symposium. 23-27 August 2010. Singapore botanic garden: Singapore.
- Johnson D.M., Chalermglin, P. and Koonkhunthod, N., 2004. Six species of Annonaceae new to the Flora of Thailand. Postor presentation in sixth Flora Malesiana Symposium. 20-23 September 2004. Los Banos, Philippines.
- Kengkarj, P. and Chalermglin, P., 2006. Conservation and development on sustainable uses of rare and endangered native fragrant flower species. The 47th Annual meeting of society for economic botany. 5-9 June 2006. Imperial Mae Ping Hotel, Chiang Mai.
- Saunders, R.M.K. and Chalermglin, P., 2008. A synopsis of *Goniothalamus* species (Annonaceae) in Thailand, with descriptions of three new species. Bot. J. Linn. Soc. 156 pp. 355-384.
- Wang, J., Chalermglin, P. and Saunders, R.M.K., 2009. The Genus *Dasy maschalon* (Annonaceae) in Thailand. Systematic botany (2009) , 34(2) , pp. 1-14.

-
- Weerasooriya, A.D., Chalermglin, P and Saunders, R.M.K. 2006. *Mitrephora sirikitiae* (Annonaceae): a remarkable new species endemic to northern Thailand. *Nordic J. Bot.* 24, pp. 201-206.
- Zhou, L.L., Su, Y.F.C. and Saunders, R.M.K., 2009. Molecular phylogenetic support for a broader delimitation of *Uvaria* (Annonaceae), inclusive of *Anomianthus*, *Cyathostemma*, *Ellipeia*, *Ellipeiopsis* and *Rauwenhoffia*. *Systematics and Biodiversity* 7(3), pp. 249-258.

ประวัติผู้เขียน

ดร. ปิยะ เฉลิมกลิ่น สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาชีววิทยา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ระดับปริญญาโท สาขาพืชสวน และระดับปริญญาเอกสาขาปฐพีวิทยา จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และระดับหลังปริญญาเอก สาขาเกษตรเขตร้อน จากมหาวิทยาลัยแห่งชาติโซล ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ปัจจุบันเป็นผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาทางด้านการเกษตรและชีววิทยาทั้งระดับภายในประเทศ และระดับนานาชาติ มีผลงานวิจัยทางด้านการสำรวจ การจำแนก การขยายพันธุ์ การอนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนของพรรณไม้ถิ่นเดียว พรรณไม้ที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ และเป็นผู้ค้นพบพรรณไม้ชนิดใหม่ของโลกมากกว่า 10 ชนิด ที่รู้จักกันดีคือ จำปีสิรินธรและมหาพรหมราชินี

หนังสือของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

1

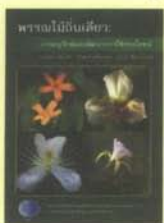
2

3

4

5

6

7

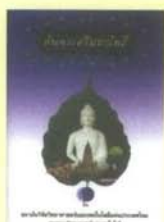
8

9

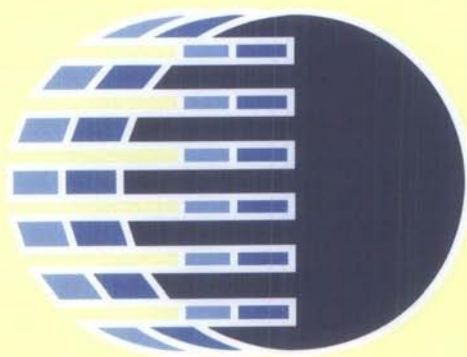

10

11

1. คู่มือดูพรรณไม้ป่าสะแกราช เล่ม 1
2. คู่มือดูพรรณไม้ป่าสะแกราช เล่ม 2
3. ปาล์มต่างประเทศในเมืองไทย
4. ปาล์มถิ่นไทย
5. พรรณไม้ถิ่นเดียว การอนุรักษ์และ
พัฒนาการใช้ประโยชน์
6. ไม้ดอกหอมในป่าสะแกราช
7. ไม้เลื้อยในป่าสะแกราช
8. นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธรและจำปีสิรินธร
9. มหาพรหมราชินี พรรณไม้พระราชทานนาม
10. ผักสวนครัวลอยฟ้า
11. ต้นพระศรีมหาโพธิ์

วว./TISTR

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.)
THAILAND INSTITUTE OF SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL RESEARCH (TISTR)

35 หมู่ 3 เทคโนโลยีธานี ต. คลองห้า อ. คลองหลวง จ. ปทุมธานี 12120

โทร. (66) 0 2577 9000 โทรสาร 0 2577 9009

E-mail: tistr@tistr.or.th website: www.tistr.or.th

อ
582.4
ฉลม
ฉ.2

BT19209

100 ชนิดพรรณไม้วงศ์
กระดังงาแสนสวย

BT 19209

ในหนังสือ “100 ชนิด พรรณไม้วงศ์กระดังงาแสนสวย” ได้รวบรวมพรรณไม้ในวงศ์กระดังงาจากผลงานวิจัยของ วว. ไว้จำนวน 100 ชนิด โดยเรียงลำดับตามอักษรภาษาไทย มีข้อมูลโดยย่อในส่วนลักษณะทั่วไปของพรรณไม้แต่ละชนิด ลักษณะดีเด่น ข้อสังเกตลักษณะที่แตกต่างจากชนิดหรือพันธุ์อื่น วิธีการขยายพันธุ์ การปลูกเลี้ยง การพัฒนาเพื่อการใช้ประโยชน์ พร้อมทั้งภาพของดอกหรือผลแต่ละชนิดที่สวยงาม และที่พิเศษคือ หลายชนิดมีกลิ่นหอมด้วย เพื่อให้ผู้ที่สนใจนำไปเป็นข้อมูล และเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นผลให้มีการปลูกเลี้ยงกันมากขึ้น แล้วมีการนำไปพัฒนาเพื่อการใช้ประโยชน์ได้ดีขึ้น ช่วยให้บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของบ้านและเมืองน่าอยู่น่าอิริยมย์มากขึ้น และท้ายสุดแล้วก็จะช่วยให้พรรณไม้นี้ดั่งกล่าวนี้ “ไม่สูญพันธุ์”

ISBN978-616-12-0174-6

9 786161 201746

ราคา 180.-

ศูนย์ความรู้ (ศคร.)

BT19209

